

Taide keskellä musiikkifestivaalia

Qstock -musiikkifestivaalin aluetaiteen toteuttamisen kehittäminen

Teri Tsokkinen

Pro gradu -tutkielma

Kuvataidekasvatus

Taiteiden tiedekunta

Lapin yliopisto

2019

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: Taide keskellä musiikkifestivaalia: Qstock -musiikkifestivaalin aluetaiteen toteuttamisen kehittäminen

Tekijä: Teri Tsokkinen

Koulutusohjelma/ oppiaine: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 120, liitteet 3

Vuosi: 2019

Tiivistelmä

Tutkin musiikkifestivaalien taiteen tuottamista. Tarkastelen millainen prosessi on tuottaa taidetta Qstock –musiikkifestivaalin sekä miten kehittää kyseistä toimintaa. Tutkimukseni metodi on taideperustainen toimintatutkimus, jossa kohteenani on aluetaideprosessin kuvaaminen ja kehittäminen. Aineisto kerättiin vuonna 2018 Qstockin yhteydessä ja koostuu muistiinpanoista ja valokuvista. Roolini aineistonkeruussa oli taiteilija-taidekasvattaja-tutkija, joka dokumentoi, miten prosessi etenee sen suunnittelusta loppuun asti. Tein aineistonkeruun ohessa taidetta yhdessä Qstockin vapaaehtoisten kanssa, heitä työskentelyssä ohjaten. Taide tuotettiin toiminnassa, joka oli yhteisöllistä. Taideperustainen toimintatutkimus tarkentuu näin ollen osallistavaan tutkimukseen, sillä tutkimukseen osallistujilla oli yhteinen tavoite toiminnan kehittämiseksi ja olin mukana tässä yhteisöllisessä taidetoiminnassa. Lisäksi yhteisöllisen taidekasvatuksen näkökulma satoi yhteen tutkimukseni menetelmälliset valinnat sekä taiteellisen toiminnan ja produktin. Opinnäytteen tuloksena määrittelin aluetaiteen käsitteen ja muodostin aluetaiteen tuottamisesta prosessikaavion toiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksessa tuotettu tieto osoitti, että toimintaa tulee kehittää jakamalla toimijoille selkeämmin vastualueet, aikatauluttamalla toimintaa tarkemmin sekä informoimalla kaikkia prosessiin osallistuvia selkeämmin.

Avainsanat: taideperustainen toimintatutkimus, aluetaide, musiikkifestivaali, johtaminen, kuvataidekasvatus, julkinen taide

Suostun tutkielman luovuttamisen kirjastossa käytettäväksi [x]

University of Lapland, Faculty of Art and Design

Title of the pro gradu thesis: Art in the middle of a music festival: Developing the process of venue art planning at the Qstock -music festival

Author: Teri Tsokkinen

Degree programme / subject: Art Education

Type of the Work: Pro gradu thesis

Number of pages: 120, attachments 3

Year: 2019

Abstract

I examine how art is produced for music festivals. I describe what kind of process it is to produce art for the Qstock music festival and how to further develop this process. My method is an art-based action research, which focuses on describing and developing the venue art process. The data was collected in 2018 in collaboration with Qstock and consists of notes and photos. My role in this data collection was an artist-art educator-researcher who documents how the process progresses from design to final product. During data collection I produced art together with Qstock volunteers, guiding them in their work. Art was produced in a communal activity. The art-based action research was thus refined to participatory research because the participants of the research had a common goal in developing their activities and were involved in this communal art activity. In addition, the aspect of community-based art education combined the methodological choices of my research as well as artistic activities and art product. As a result of my thesis I defined venue art and produced a process chart to develop the process of producing venue art further. The study showed that the process should be developed further by sharing the responsibilities more clearly with the participants, by scheduling the activities more effectively and by informing all the participants more clearly.

Keywords: art-based action research, venue art, music festival, leadership, art education, public art

I give permission for my pro gradu thesis to be available at the library [x]

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Aluetaitteen paikantuminen taidemaailmaan ja -kenttään.....	8
2.1 Somistuksen ja aluetaitteen ero	9
2.2 Taidetta, muotoilua vai soveltavaa kuvataidetta?.....	13
2.3 Yhteisötaide.....	16
2.4 Julkinen taide	17
2.5 Festivaalipaikan ainutkertaisuus	21
3. Festivaalien yleiset vapaaehtoistyön käytännöt	24
3.1. Vapaaehtoisten yleiset työvuorot	30
3.2. Musiikkifestivaalin aluetaitteen tuottamisprosessin vaiheistus	33
3.2.1. Aluetaidetiimin toimijat ja heidän roolinsa	35
3.2.2. Aluetaitteen suunnittelun rajoittavat tekijät.....	38
3.2.3. Käytännön toteutuksen suunnittelu	41
4. Tutkimuksen menetelmälliset valinnat.....	46
4.1. Taiteella tutkiminen.....	46
4.2. Taideperustainen toimintatutkimus	49
4.3. Tutkimuksen liittyminen kuvataidekasvatuksen kenttään.....	52
4.4. Yhteisöllinen taidekasvatus	53
4.5. Oma tutkijaposition	55
4.6. Aineisto ja sen käsittely.....	56
5. Aluetaitteen toteutus.....	58
5.1. Qstockin aluetaitteen taustakartoitus	58
5.1.1. Aluetaitteen ilmenneet yleiset rajoittavat tekijät	59
5.2. Valmistelu ennakkotyöpajoissa.....	65
5.3. Rakentaminen paikan päällä.....	69
5.4. Purkaminen	83
6. Toteutuksen analyysi ja johtopäätökset toiminnan kehittämiseksi	85
6.1. Kehitystarpeiden selvitys ja haasteiden analysointi	85
6.2. Suomen musiikkifestivaalien yleiset aluetaitteen tuottamisen käytännöt	86
6.3. Toteutuksen suunnittelu	88
6.4. Käytännön toiminnan kehittäminen	96
7. Tulokset.....	101
7.1 Aluetaitteen määritelmä ja sitä rajoittavat tekijät	101
8. Pohdinta.....	107
Lähteet.....	110
Liitteet	117

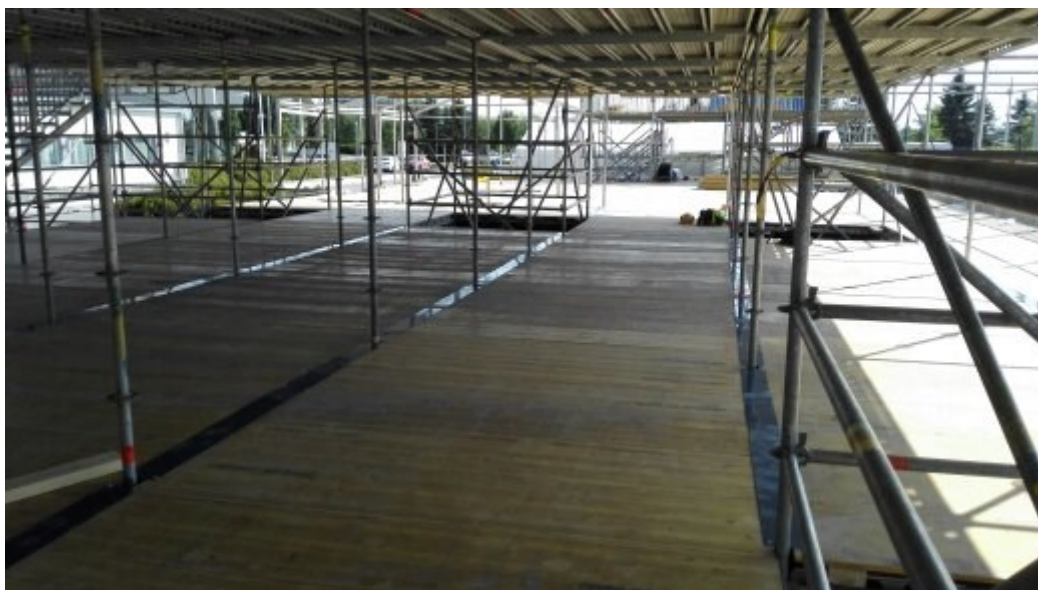
1. Johdanto

Tutkin Oulun Qstock-musiikkifestivaalin alueelle rakennettavaa taidetta ja analysoin sen luonnetta verrattuna muihin taiteen osa-alueisiin, jotta pystyn määrittelemään aluetaideteen käsitteen tarkasti. Tuon tämän määritelmän lisäksi tutkielmassani esille sitä hiljaista tietoa, jota taiteen tuottamiseen musiikkifestivaaliin tarvitaan. Olen saanut Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen kursseilta välineitä organisoida taideprojekteja ja ohjata taidetoimintaa, joten minulla on kuvataidekasvattajana ammattitaitoa lähestyä tämän tyyppistä taiteellista tutkimuskohdetta.

Laadullisen tutkimukseni kontekstina oleva Qstock -musiikkifestivaali alkoi kahden miehen ideasta tuoda Ouluun livemusiikkia festivaalien muodossa. Qstock-festivaalia on järjestetty vuodesta 2003 lähtien, ja se on nykyään yksi Suomen suurimmista festivaaleista rikkoen viime vuonna kävijäennätyksensä 35 000 festivaalivieraan voimin. Qstock-festivaaleilla voi nähdä kotimaisten esiintyjien lisäksi suuria kansainvälisiä artisteja. Festivaalin ydintiimi tekee tuotantotyötä ympärivuotisesti ja festivaali järjestetään aina heinäkuun viimeisenä viikonloppuna Oulun Kuusisaaren ja Raatinsaaren alueilla. (Qstock, 2018.) Olen ollut vapaaehtoisena tuottamassa aluetaidetta Qstockiin joka kesä vuodesta 2013 lähtien. Olen huomannut vuosien aikana huimaa kehitystä ja halusin itse olla mukana kehittämässä entisestään aluetaideteen toteuttamista. Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö toivoi, että tutkimukseni avulla saataisiin prosessikaavio helpottamaan aluetaideteen toteuttamista ideoinnista ja vapaaehtoisten rekrytoinnista, tarvikkeiden hankintaan ja aluetaideteen toteutukseen asti. Tätä prosessimallia haluttaisiin sitten synkronoida myös laajemmin aluesuunnittelun kanssa, jolloin Qstockiin saataisiin toteutettua yhä massiivisempia aluetaidetehankkeita. Työtäni Qstockissa ohjasi vuonna 2018 somistus- ja aluetaidepäällikkö Aini Pihlajaniemi.

Niin kuin olet varmasti huomannut, tähän asti somistus on toiminut aika pitkälle omien aikataulujen mukaan ja välillä esim. nosto- tai kuljetusapua on ollut haastavaa saada, vaikka välineet ja niiden käyttäjät olisivatkin vapaana alueella. Esimerkiksi tällaisiin tilanteisiin ennakkosuunnittelun apuna käytettävä malli olisi kullannarvoinen! (Pihlajaniemi, 2018.)

Qstockin aluetaide ei ole ilmiönä uniikki, vaan taidetta on ollut esillä eri musiikkifestivaaleissa jo vuosikymmeniä. Esimerkiksi Suomen Provinssirockin ohjelmaan alkoi tulla mukaan eri teatteriryhmiä jo vuodesta 1981 alkaen ja vuodesta 1982 lähtien ohjelmaan kuului kokonaisia valokuvanäyttelyitäkin (Provinssi, 2019a). Kun olen jutellut ihmisten kanssa musiikkifestivaalien taiteesta, monet ovat olleet ihmeissään, sillä he eivät ole nähneet musiikkifestivaaleilla mitään taidetta. Yksi kaverini tokaisikin, että ehkä se on sellainen asia, jonka huomaa vasta sitten, kun se puuttuu. Kärjistettynä esimerkkinä tällaiseen tilaan VIP-lipun ostajat päätyisivät ilman somistusta ja aluetaidetta (Kuva 1).

(Kuva 1) VIP-alakerta. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Aluetaitteen huomaamattomuus yleisön puolelta voi johtua siitä, että yleensä taidekokemuksemme liittyvät museoihin, jotka toimivat niin sanottuina portinvartijoina, jotka määrittelevät suhteemme taiteeseen (Jacob, 2007, s. 41). Kävijät eivät siis ehkä ajattele aluetaidetta taiteena. Aluetaitteen merkityksen huomaa myös eritoten silloin, kun se ei miellytä katsojan silmää. Provinssirockissa vuonna 2004 esiintynyt David Bowie ei pitänyt hänelle somistetusta bakkäristä, joten häntä varten sinne ostettiin uudet nahkasohvat (Provinssi, 2019a). Sanalle “bakkäri” ei ole suomenkielistä vastinetta, joten käytän tätä sanaa kuvaamaan esiintymislavojen takaisia tiloja, jotka ovat esiintyjä varten tehty.

Qstockin venuekoordinaattori Anna Lanas kertoo, että aluetaide vaikuttaa musiikkifestivaalin tunnelmaan sekä brändiin. Brändin voi määritellä monella tapaa. Pirjo von Hertzen esittelee Asko Siukosaaren määritelmän, jonka mukaan brändin

avulla yritys pystyy erottumaan kilpailijoistaan ainutlaatuisilla ja omanlaisilla tunnustus- ja erottuvuustekijöillä, joita kehitetään tietoisesti ja pitkäjänteisesti. Nando Malmelin ja Jukka Hakala esittelevät, että brändi tarkoittaa usein käsityksiä ja mielikuvia ja von Hertzen on heidän kanssaan samaa mieltä siitä, että kaikille brändin määrittelyille yhteistä on juurikin erottuminen. (von Hertzen, 2006, s. 15–17.) Aluetaitteella on siis tärkeä rooli edesauttaa Qstockia erottumaan muista musiikkifestivaaleista.

Satu Silvanto esittelee, että yksi syy, miksi Suomen Flow Festivaali on kasvanut niin suureksi, että festivaalin järjestäjien päätavoite on ollut taiteellisessa laadukkuudessa. Festivaalin sisällöstä ja profiilista on ollut selvä visio. Festivaali alueen sekä visuaalisten elementtien muotoilujen suunnittelu on tehty Flow Festivaalissa yksityiskohtaisesti. (Silvanto, 2015, s. 95.) Provinssirock korosti myös, että heidän alueohjelmansa ja -taiteensa oli vuonna 2018 monipuolisempaa kuin koskaan aikaisemmin (Provinssi, 2019a). Suomen suurimmista musiikkifestivaaleista pelkästään Weekend Festival ja Ruisrock eivät mainitse kotisivuillaan aluetaidetta tai somistusta, mutta Turun Seutusanomien (2016) mukaan Ruisrockin somistukseen oli panostettu ainakin vuonna 2016 (Turun Seutusanomat, 2016).

Rebekka Kill (2018) esittelee, että visuaalista taidetta ja performanssitaitteita on sisällytetty suosittuihin musiikkifestivaaleihin jo kauan. Näiden elementtien inkluusio on tärkeä osa monia festivaaleja. Syitä näiden lisänäytösten ja installaatioiden suunnitteluun pop- ja rockesitysten rinnalle on monia. Yksi syy on esimerkiksi vetää puoleensa uutta yleisöä koko festivaalikokemukseen. Näiden eri taiteellisten elementtien lisääminen voi olla myös reaktio festivaalikävijöiden kasvavaan tarpeeseen saada hyvin suunniteltu kokemus ja he näkevät saavansa tämän tapaisen suunnittelun kautta vastinetta rahoilleensa. USA:n länsialueiden tapahtumat, festivaalit ja tilaisuudet olivat 60-luvulla pääosin musiikkipainotteisia, mutta siihen aikaan näiden tapahtumien rinnalle alkoi syntyä uusia visuaalisen taiteen tyynejä ja malleja, muotia ja graafista suunnittelua, mitkä sittemmin levisivät maailmanlaajuisesti. Voidaankin sanoa, että tapahtumat, kuten Monterey Pop Festival ja Woodstock loivat hippityylin. Visuaalisten taitelijoiden sisällyttäminen musiikkifestivaaleihin on hyödyllistä festivaalille taloudellisista ja yleisöä kehittävästä syistä, mutta tämä hyödyttää lisäksi taiteen, muotoilun ja performanssitaitteen akateemisia tieteenaloja. Kill perustelee tätä sillä, että kun taiteilija luo uusia teoksia festivaaliin, tämä festivaalikonteksti tuottaa

ainutlaatuisen tilan, jossa erilaiset kriittiset ja luovat kielet voivat hybridisoitua ja mahdollisesti luoda uusia muotoja, tyylejä ja käytäntöjä. (Kill, 2018, s. 306–307.)

Olen huomannut, että ainakin Suomen musiikkifestivaalimaailmassa aluetaidetta nostetaan koko ajan yhä enemmän esiin ja sen rooli vaikuttaa suurentuvan vuosi vuodelta. Erityisesti visuaalisesta taiteesta musiikkifestivaaleissa ei kuitenkaan löydy tutkimusta tai teoriaa, joten tämän vuoksi tutkimukseni teoriaosuus on erityisen laaja, sillä määrittelen aluetaidteen itse peilaten sitä taiteen eri osa-alueisiin sekä Suomen musiikkifestivaalien aluetaidesta löytyvään tietoon. Festivaalien ja yleensäkin tapahtumien organisoimisesta on tehty paljon tutkimusta, mutta taiteesta musiikkifestivaaleissa löytyy tietoa vain palkattujen taiteilijoiden performatiivisista töistä.

Ensimmäisenä tavoitteenani on vastata siihen, millaista taidetta musiikkifestivaaleihin tuotetaan, eli toisin sanoen mitä aluetaide on. Vertailen tutkimukseni alussa eri taiteen osa-alueita musiikkifestivaaleilla vapaaehtoistoiminnalla toteutettuun aluetaiteseen, jotta voin niiden kautta määrittellä, mitä aluetaide on. Koska olen ollut Qstockissa tuottamassa somistusta ja aluetaitteita, tunnistan visuaalisen aluetaidteen piirteet ja pystyn näin ollen peilaamaan niitä muihin taiteisiin ja luomaan perustellun määritelmän. Tiedostan kuitenkin tämän määritelmän rajallisuuden, sillä se perustuu vain yhden henkilön tarkasteluun. Olisikin syytä tutkia aluetaidetta laajemmin ja muodostaa yhteinen määritelmä musiikkifestivaalien kuvataiteenkentän muiden asiantuntijoiden kanssa. Vertaan myös tutkimuksessani Qstockin aluetaidteen ja somistuksen tuottamista pääsääntöisesti Provinssin, Flow Festivaalin, Simerockin ja Pori Jazzin aluetaidteen tuottamiseen, sillä niiden somistuksesta ja aluetaidteesta löytyy käsillä olevaa tietoa heidän kotisivuiltaan. Pyrin saamaan tämän vertailun avulla käsityksen Suomen musiikkifestivaalien aluetaidteen ja somistuksen tuottamisesta ja sen yleisistä käytännöistä. Tavoitteenani on vastata tässä työssä myös siihen, miten taidetta tuotetaan musiikkifestivaaleihin. Lisäksi pyrin tarjoamaan ehdotuksia siihen, miten taiteen tuottamista voisi kehittää tulevaisuudessa. Tutkimukseni aineisto rajautuu musiikkifestivaalien vapaaehtoisten tekemään visuaaliseen aluetaitteeseen. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys painottuu laajemmin projektin ja vapaaehtoistyön organisoimiseen ja hallintaan. Taidefestivaalien taiteesta löytyy tietoa, mutta juuri taiteesta musiikkifestivaalin kontekstissa ei niinkään. Lähdin määrittelemään siis musiikkifestivaalien taidetta itse.

2. Aluetaitteen paikantuminen taidemaailmaan ja -kenttään

Yksi harvoista musiikkifestivaalien taidetta tutkineista on Rebekka Kill, joka halusi tutkia, miten taiteellisten töiden suunnittelu musiikkifestivaalin kontekstissa vaikuttaisi siellä luotuihin ja esitettyihin taiteisiin ja esityksiin. Hän halusi ymmärtää, missä määrin musiikkifestivaali taideympäristönä loisi uusia taidemuotoja tai uusia taidekäytäntöjä. Monet rock-, pop- ja tanssimusiikkifestivaalit korostavatkin visuaalisen- ja performanssitaiteen, komedian, cabareen ja elokuvien määrää suunnittelussaan. Parhaimmillaan musiikkifestivaalit eivät koostu pelkästään musiikista, vaan festivaalikulttuuria rikastuttaa laaja valikoima eri viihteitä, kuten performanssitaideita tai yleisöä ilahduttavia katutaiteilijoita. (Kill, 2015, s. 75, 77.)

Qstock-festivaaliinkin on aikaisempina vuosina ostettu erikseen performanssitaiteilijoiden esityksiä, mutta keskityn tutkimuksessani visuaaliseen taiteeseen, jonka konteksti on musiikkifestivaali. Kutsun tutkimuskontekstissani tätä musiikkifestivaalien visuaalista taidetta aluetaitteeksi. Eri musiikkifestivaalien aluetaitteet koostuvat kuitenkin muustakin kuin pelkästään visuaalisesta taiteesta. Simerock (2019) puhuu musiikkifestivaalin visuaalisesta taiteesta aluetaitteena, missä painotetaan jotakin ihmisten huomiota herättävää selkeää visuaalista elementtiä. Perinteisestä taiteesta poiketen, Simerock kuitenkin toivoo, että kävijät pystyisivät katsomisen lisäksi koskemaan teokseen tai menemään sen sisälle. Simerock hakee siis pelkän visuaalisen taiteen lisäksi jotain monipuolisempaa ja osallistavampaa, jotta taidetta pystyisi kokemaan usealla eri tavalla. (Simerock, 2019.) Provinssirock kutsuu myös performanssitaideiteoksiaan aluetaitteeksi ja nämä teokset ovat palkattujen taiteilijoiden teoksia. Lisäksi osa Provinssirockin visuaalisista aluetaideteoksista ovat yhden taiteilijan tuotoksia. (Provinssi, 2019a.) Qstockin aluetaideteoksille ei nimetä tekijää, sillä niitä tehdään yhteisöllisesti paikan päällä, mutta osalla Provinssirockin aluetaideteoksilla on nimet sekä nimetty taiteilija, joka tuo teoksensa paikan päälle. Esimerkiksi aluetaitteilija Landys Roimolan *Norsu* ja *Valas 52* teokset. (Provinssirock, 2019b.) Myös Simerock laittoi kotisivuilleen vuonna 2019 ilmoituksen, jossa haettiin omatoimisia itsenäisiä tekijöitä toteuttamaan visuaalisen elementin eli aluetaideteoksen heidän festivaaliinsa (Simerock, 2019). Tässä tuleekin erotella palkattujen taiteilijoiden tekemät aluetaideteokset sekä vapaaehtoisten aluetaideteokset. Taiteilijat ovat taiteen ammattilaisia, joten heidän aluetaideteoksensa ovat lähtökohtaisesti erilaisia, kuin kouluttamattomien vapaaehtoisten tekemät aluetaideteokset. Aluetaiddevapaaehtoisilta ei

vaadita missään Suomen musiikkifestivaalilla erityisosaamista, mutta siitä on tietenkin hyötyä. Tutkimukseni aineisto rajautuu musiikkifestivaalien vapaaehtoisten tekemään visuaaliseen aluetaiteseen, enkä täten pysty kommentoimaan taiteilijoiden tekemiä aluetaideteoksia. Termi *aluetaide* on siis vakiintunut myös muiden musiikkifestivaalien käyttöön, mutta käsittelen omassa tutkimuksessani vain vapaaehtoistoiminnassa tuotettua visuaalista aluetaidetta, joka ei pidä sisällään performansseja. Qstock kuvaa somistus- ja aluetaidetoimintaansa seuraavasti:

Festivaalialueen somistuksessa ja aluetaitessa ajatellaan luovasti ja tehdään töitä yhdessä. Valmiiden somisteiden uusiokäytön lisäksi osa rakennetaan ja luodaan alusta lähtien tiimin voimin, kierrätys- ja uusiokäyttöajatus myös silmällä pitäen. Tässä työtehtävässä idearikkaus ja kädenaidot ovat valttia, mutta voit tulla myös herättelemään henkiin sisäistä luovuttasi! (Qstock, 2019.)

2.1 Somistuksen ja aluetaitteen ero

Somistus- ja aluetaidetiimin nimi on vasta muutettu pelkästä somistustiimistä somistus- ja aluetaidetiimiksi, mutta mikä näiden kahden termin ero todellisuudessa on? Muutkin Suomen musiikkifestivaalit nimeävät aluetaitteen ja somistuksen erillisiksi osa-alueiksi, mutta somistusta on monenlaista, eikä sille löydy määritelmää suomen kielestä. Englannin kielestä somistukselle löytyy kolme termiä: *decoration*, *visual merchandising* ja *window dressing*, ja nämä termit on oleellista erotella toisistaan musiikkifestivaalin somistuksen ymmärtämiseksi.

Window dressing viittaa näyteikkunoiden somistukseen ja *visual merchandising* esimerkiksi messujen ja kauppojen somistukseen. Näiden somistusten päätarkoituksena on myynnin edistäminen. Lajittelen siis messujen, kauppojen ja näyteikkunoiden somistamisen erikseen tilaisuuksien, kuten häiden somistuksesta. Somistus- ja aluetaidepäällikkön nimike on englanniksi *Head of Venue Art & Decorations*. *Decoration* viittaa nimenomaan tilan koristamiseen, mikä vastaa sisällöltään parhaiten tilaisuuksien somistamista, josta musiikkifestivaalien somistamisessa on kyse. Musiikkifestivaalien vapaaehtoisten somistus ei yritä myydä tuotetta, sillä tuote, lippu musiikkifestivaaliin, on jo myyty. Toisaalta, vaikka jotkut musiikkifestivaalien organisoijat eivät tuota aluetaidetta tai somista, niiden tulee silti koristella esimerkiksi

VIP-tilansa, sille tilojen tulee näyttää hyvältä maksaville asiakkaille. Esimerkiksi Qstock on myynyt useana vuonna VIP-tilan jollekin yhteistyökumppanille, joka ottaa vastuun tilan somistamisesta ja saa vastavuoroisesti näkyvyyttä itselleen. Nämä somistukset edustavat ja markkinoivat VIP:in ostanutta yritystä, eivätkä ole tällöin pelkästään tilan koristelua (*decorating*). Yritysten VIP-tilojen somistuksesta voi siis käyttää termiä *visual merchandising*. Vaikka somistuksella ei myytäisi mitään tuotetta, sillä on merkitystä.

Tilaisuuksien somistuksella (*decorating*) tehdään vaikutus osallistujiin ja herätetään juhlien teema eloon. Näin ollen somistuksella on keskeinen rooli juhlien viimeistellyn tunnelman sekä muistikuvien luoja. Etenkin yritysjuhlisiin valituilla väreillä on suuri merkitys juhlien yleiseen ilmeeseen ja somistuksessa kannattaakin käyttää brändin värejä. (Kinnunen, 2017.)

Vaikka somistukselle ei ole suomen kielessä määritelmää, niin taiteen kentältä löytyy jonkin verran keskustelua somistuksen ja taiteen eroista. Jotkut määrittelevät, että taide ilman merkitystä on somistusta. Tätä on myös hanakasti kritisoitu, sillä pitääkö kaiken taiteen täten aina sisältää merkityksiä, jotta se määriteltäisiin taiteeksi (Sands, 2015). Katson, että somistusten tulee olla verrattain helposti toteutettavissa, jotta tilaisuudet, kuten festivaalitalat, saadaan nopeasti koristeltua. Somistuksiin voi lukeutua esimerkiksi kukat, valot, ilmapallot sekä kankaat ja kuvausseinä, joka voi toimia sekä somistus- että sisustuselementtinä (Kinnunen, 2017). Hurma Tuotanto määrittelee somisteiksi pöytäsomisteet, kankaat, kaitaliinat, tuolihuput, valot, kynttilät ja valoseinät (Hurma Tuotanto, 2019). Toisin sanoen somistamisessa on kyse tilan viihtyvyyden lisäämisestä esimerkiksi värivalinnoilla tai yhteensopivilla esineillä. Sen sijaan aluetaideteokset eivät ole pelkkiä merkityksettömiä yksittäisiä esineitä tai tehotuotettuja tavaroita, vaan ne ovat monimutkaisuuudessaan vaikeasti toisinnettavia. Aluetaideteoksia ei voi siis tilata noin vain joltain yritykseltä montaa kymmentä kappaletta. Aluetaideteosten tarkoitus ei ole olla pelkästään esteettisesti miellyttävää tai kaunista, vaan se eroaa somistuksesta myös intentiolla. Somistaminen on pelkästään helposti toteutettavaa koristelua, mutta aluetaide sävyyttää kävijää visuaalisuudellaan. Qstockissa uudelleen käytetään sellaisenaan pelkästään somisteita, mutta aluetaideteokset puretaan kokonaan tai niitä muokataan. Qstockin aluetaideteokset ovat siis musiikkifestivaalin kontekstissa itsenäisiä ja ainutkertaisia teoksia, jotka ovat yhdessä rakennettuja, monimutkaisesti toteutettuja ja ne voivat sisältää myös tulkittavia merkityksiä.

Ajattelin aluksi, että aluetaide määrittäisi **tapahtumataiteen** tai **juhлатаiteen** kautta, sillä musiikkifestivaali on tapahtuma ja juhlantapainen. Etsiessäni juhлатаiteen määritelmää, löysin tietoa vain Welfare State Internationalista. Welfare State International (WSI) on juhлатаiteen ja paikkasidonnan teatterin pioneeri. John Fox on toinen tämän WSI yhtiön perustajista ja hän esittelee, että he tuottavat esityksiä, joihin kuuluu mm. runoja, eppisiä tarinoita, dokudraamoja, oopperoita, pantomiimeja, lauluja ja tulikarnevaaliesityksiä. (Fox, n.d.) Heidän yhtiönsä kuuluu joukko insinöörejä, muusikoita, kuvanveistäjiä, performanssitaiteilijoita, runoilijoita ja pyrotekniikkoja ja heidän yhtiönsä tuli tunnetuksi suurista ulkoilman speaktaakkelitapahtumista, jossa he toivat taiteen ulos teattereista ja gallerioista. (WSI, 2019.) Heidän esitysten perusteella juhлатаiteessa painottuu performanssitaide, mitä Qstockissa tuotettu aluetaide ei ole, mutta Qstockin ostopalveluna hankkimat performanssitaiteilijoiden aluetaidesitykset voivat lukeutua täksi juhлатаiteeksi.

Oletin aluksi myös, että tapahtumataiteessa korostuu tapahtuman lokaatio, mutta Jaana Erkkilän mukaan tapahtumataiteen tapahtuma voi itsessään olla kohtaaminen ja siten yhteisöllinen kokemus. Erkkilä itse asiassa käyttää tapahtumataidetta ja kohtaamista taiteena miltei synonyymeinä. Kohtaamisen taiteessa on kyse osallisuudesta, ja sen kohtaamiseen tai tapahtumaan osallistuneiden kollektiivisesta, mutta samaan aikaan yksilöllisestä kokemuksesta. Erkkilä väittää jopa, että yhteisöllisessä kokemuksessa osallistuja asettuu eräänlaiseen taiteilija-tutkija osaan, eikä jää pelkästään ulkopuoliseksi tarkkailijaksi ja arvioijaksi. Erkkilä jatkaa vielä argumentointia siitä, tulisiko kohtaamista pitää taiteena ja viittaa Nicolas Bourriaudin määritelmään, että taidetta voi olla mikä tahansa yhteinen kokemus. (Erkkilä, 2011, s. 23–24.) Qstockin aluetaiteessa yleisö ei kohtaa taiteentekijöitä, vaan yleisö on vuorovaikutuksessa vain teosten kanssa, jolloin kohtaamista tai yhteisöllistä kokemusta heidän kanssaan ei tapahdu. Tietenkin voidaan ajatella, että yleisö käy taiteentekijöiden kanssa dialogia teosten kautta, tulkitessaan ja osallistuessaan aluetaiteeseen. Tapahtumataide korostaa kuitenkin juurikin ihmisten välistä kohtaamistapahtumaa ja näin ollen Qstockin visuaalinen aluetaide ei lukeudu tapahtumataiteeksi.

Monet musiikkifestivaalin ohjelmat ja tilatut taideteokset ovat paikkasidonnan töitä. Taiteilijoiden esittämät työt musiikkifestivaaleissa ovat usein myös immersiiivistä tai interaktiivista **relaatiotaidetta**. (Kill, 2015, s. 78, 75.) Nicolas Bourriaud määrittelee relaatiotaiteen olevan kohtaamisen tila, jossa relaatioestetiikka saa teoreettisen

horisonttinsa ihmisten välisen vuorovaikutuksen alueesta, sekä sen sosiaalisesta kontekstista, itsenäisen ja yksityisen symbolisen tilan sijasta. (Bourriaud, 2002, s.18, 14). Claire Bishop tarkentaa, että relaatiotaiteen merkitys nousee siis pikemminkin kollektiivisesti intersubjektiivisista kohtaamisista kuin taidemuseoiden tai gallerioiden luomien yksityistettyjen tilojen kulutuksesta. Muodoltaan se on installaatiotaidetta, mutta useat relaatiotaiteen harrastajat vastustavat tätä termiä. (Bishop, 2004, s. 54–55.) **Installaatio** tarkoittaa esimerkiksi arkisista esineistä, äänestä, valosta, näyttelyrakenteista tai videoprojisoinneista koostuvaa taideteosta, joka rakennetaan tilaan. Jos installaatioissa on myös ihmisiä, se on esitysinstallaatio. Nämä installaation eri osat voivat olla irrallisia toisistaan tai ne voivat edustaa esimerkiksi eri taiteen muotoja, mutta niitä täytyy yhdistää jokin tavoite, teema tai ajatus. (Kiasma, 2019.)

Selkeän ja johdonmukaisen tilamuutoksen laatimisen sijaan, relaatiotaideteokset keskittyvät teoksen käyttöön eikä sen kontemplaatioon. Relaatiotaideteokset eivät ole kontekstinsa ylittäviä autonomisia teoksia vaan ne ovat sitoutuneita ympäristönsä ja yleisönsä vastaanottoon. (Bishop, 2004, s. 55.) Relaatiotaideteokset ovat kuitenkin usein installaation ja performanssitaiteen hybridejä, eikä niinkään pelkkiä visuaalisia taideteoksia. Tutkimani aluetaide on pääosin visuaalinen, mutta useat musiikkifestivaalit pyrkivät osallisuuteen ja korostavat sen moniaistillisuutta, mutta ei performanssitaiteen keinoin. Tutkimani aluetaide ei siis ole relaatiotaidetta, mutta aluetaiteen käyttötarkoituksen vuoksi tulee kysyä, onko aluetaide taiteen sijasta muotoilua. Relaatiotaideteokset eivät ole muotoilua, sillä vaikka relaatiotaideteokset korostavat käyttöä, ne eivät pyri muotoilemaan tuotetta tai palvelua käytettävyyden mukaan.

2.2 Taidetta, muotoilua vai soveltavaa kuvataidetta?

(Kuva 2) Somisteita ja eri aluetaitteita. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Qstockin somistus- ja aluetaidetoiminnassa tehdään siis **somistusta** eli tilan koristelua, kuten kuvan pöytäkoristeet (Kuva 2), **käyttöön tarkoitettua aluetaidetta**, kuten kuvan jalkatuolit ja pyllypöytä sekä **installaatioita** tai muita visuaalisia teoksia, jotka eroavat somistuksesta mm. ainutkertaisuudellaan sekä intentiollaan. Myös Provinssi painottaa aluetaidehaussaan visuaalisten teosten lisäksi käytännöllisiä teoksia, jotka he toivoisivat toimivan esimerkiksi istumapaikkoina (Provinssi, 2019b).

Qstockin somistus- ja aluetaidetiimi on myös vastuussa tiettyjen alueiden istuskelualueista, joihin tarvitaan tuoleja ja pöytiä. Qstockissa ei pelkästään somisteta istuskelualueita vaan niiden tulee olla käytännöllisyyden lisäksi visuaalisesti näyttäviä ja mielenkiintoisia, tarjoten näin kävijöille säväyttävän taiteellisen elämyksen. Näiden aluetaideteosten prioriteettina on siis visuaalisuuden lisäksi funktio. Lähden ensin

erottelemaan käyttöön tarkoitettua aluetaidetta, sillä sen käyttötarkoituksen vuoksi on syytä pohtia, onko se sittenkin taiteen sijasta muotoilua.

Marcus (2002) esittelee, että **muotoilulle** ei ole yhtä selkeää määritelmää. Muotoilu terminä on kuitenkin paljon näkyvillä ja meillä kaikilla on jonkinlainen käsitys sen merkityksestä. Muotoilun piiriin kuuluvat esimerkiksi kaikki ympärillämme olevat arkiset esineet ja palvelut. Vuonna 1950 määriteltiin, että modernin muotoilun tuli mm. täyttää käytännöllisiä tarpeita, ilmentää selkeästi sen käyttötarkoitusta ja sitä, miten se on tuotettu, eli se ei saanut naamioitua käsintehdyksi tuotteeksi. Muotoilun tulisi yhdistää käyttötarkoituksen, materiaalin ja prosessin visuaalisesti miellyttäväksi kokonaisuudeksi pitäytyen yksinkertaisuudessa ja välttäen koristelua. Muotoilun tulisi myös palvella mahdollisimman laajaa yleisöä. Näitä määritelmiä kuitenkin kritisoiin laajasti ja Marcus jopa kysyy juuri niitä kriittisiä kysymyksiä, joilla erottelisin muotoilun taiteesta; eikö yksittäinen käsintehty objekti voi olla muotoilua vai pitääkö muotoilutuotteiden aina olla tehtaassa tuotettuja? Pitääkö muotoilutuotteen olla aina käytännöllinen vai eivätkö koriste-esineet voi olla muotoilua? (Marcus, 2002, s. 7–13.) Kysymykset ovat kriittisiä eli juuri näiden aspektien, tehdastuotannon ja käytännöllisyyden, ajatellaan määrittelevän muotoilua, mutta hänkään ei lopulta vastaa näihin kysymyksiin.

Kun lähdin erottelemaan muotoilua taiteesta, löysin myös termin sovellettu taide. **Sovellettu taide** eli käyttötaide tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan mukaan käyttöön tarkoitettua taidetta, kuten julisteita, taidegrafiikkaa tai taideteollisuuden tuotteita (Kielitoimiston sanakirja, 2019). Tämä määritelmä viittaa graafiseen suunnitteluun ja teollisuuden tuotteisiin, joita Qstockin aluetaide ei ole.

Muotoilija-taiteilija Markku Salon mukaan muotoilu on sovellettua taidetta, jossa ajatellaan työn funktiota ennen sen muotoa. Vapaan taiteen ja teollisen tuotannon lähtökohdat tekemisellä alkavat eri perusteista rikastuttaen toisiaan. Teollisessa tuotannossa huomioidaan ensisijaisesti käyttäjä, mutta vapaat taiteet tuovat tekemiseen ripauksen taidetta. (Veinola, 2015.)

Aluetaide, jota käytetään ei ole aivan muotoilua tai sovellettua taidetta, sillä niissä korostuu teollisuus eli sarjatuotanto laajemmalle yleisölle. Aluetaideteokset ovat puolestaan ainutkertaisia ja yhdessä käsintehtyjä teoksia, ei tuotteita. Kun somistus- ja aluetaidetiimi lähtee yhdessä tekemään käyttöön tarkoitettuja aluetaideteoksia,

esimerkiksi tuolia, tiimi miettii yhdessä, miten siitä saa taidetta niin, että sitä voisi vielä käyttää istuimena, tai miten taidetta käyttämällä saataisiin tehtyä istuin jostain aivan muusta. Lähtökohtana on taide ja visuaalisuus, mutta päämääränä on käytettävyys. Sovelletussa taiteessa ei mennä taiteen ehdoilla, vaan prioriteettina on käyttö ja rajoittavana tekijänä paikka. Taidetta siis sovelletaan käyttäjälle eli muotoilu on sovellettua taidetta.

Soveltava taide on vuorostaan ammattitaiteen kentän ilmiö (Huhmarniemi, 2016). Sovelletulla ja soveltavalla taiteella on siis ero. Taiteen soveltamista on esimerkiksi se, kun kuvanveistäjä auttaa muotoilemaan implantteja yhdessä lääkärin kanssa (Huhmarniemi, 2016). Soveltavalle taiteelle ei ole vakiintunutta englanninkielistä vastinetta, mutta soveltavan kuvataiteen kontekstissa voidaan puhua useasta eri taiteenmuodosta, kuten palveluista (art as service), yhteisötaiteesta (community art), taiteellisista interventioista (artistic interventions) ja hyötysuuntautuneesta yhteisöllisesti osallistavasta taiteesta (benefit-oriented socially engaged art). Soveltavasta kuvataiteesta käytetään englannin kielellä termiä *applied visual arts*. (Huhmarniemi, 2016.)

Soveltavassa kuvataiteessa painottuu sana “sovellettu”, jolla viitataan johonkin käytännölliseen, relevanttiin ja tiettyyn kontekstiin soveltuvaan. Soveltavaa kuvataidetta tuotetaan huolellisen kontekstuaalisen tutkimuksen ja tulkinnan jälkeen miltei aina yhteistyössä muiden, kuten yhteisöryhmien tai liikekumppanien kanssa. Pohjimmiltaan soveltava kuvataidekäytäntö on monialaista ja tieteidenvälistä ja parhaimmissa tapauksissa soveltava kuvataidekäytäntö ammentaa monista eri tieteenaloista kulkien edestakaisin traditionaalisten fine artin rajojen ja muotoilun välillä. (Coutts, 2013, s. 4.) Minun tutkimuksessani toimin yhteistyössä Qstockin aluetaidetiimin kanssa yhtenä vapaaehtoisista sekä heidän ohjaajana ja taiteen tuottajana. Soveltavassa kuvataiteessa taiteilija soveltaa hänen omaa asiantuntijuuttaan ja taiteen menetelmiä päämääriin, joita ei yleensä yhdistetä taidemaailmaan. Soveltavassa kuvataiteessa taiteilijoiksi koulutetut taiteilijat ovat vuorovaikutuksessa toisiin tiedonaloihin tai liikeyrityksiin. (Huhmarniemi, 2013, s. 43.) Tutkimukseni musiikkifestivaalia ei yleensä mielletä osaksi taidemaailmaa ja toimin yhteistyössä Qstockin kanssa taiteilijana, vaikka en ole koulutettu taiteilijaksi. Huhmarniemi (2016) jatkaa, että soveltava kuvataide voi liikkua esimerkiksi visuaalisen kulttuurin, kuvataiteen, yhteiskunnan ja muotoilun rajapinnoilla ja sen voi määritellä perustuvan nykytaiteen projektimuotoisiin, paikkasidonnaisiin sekä

yhteisöllisiin lähestymistapoihin. Soveltavassa kuvataiteessa keskitytään taiteilijan henkilökohtaisen ilmaisun ja tekniikan hallinnan sijaan yhteisöihin, sosiokulttuurisiin ympäristöihin sekä paikkoihin, jotka antavat raamit taiteilijan toiminta- ja ilmaisukeinoihin. (Huhmarniemi, 2016.)

Soveltava kuvataide tulee siis juuri tähän väliin vastaamaan kysymykseen muotoilun ja taiteen erosta. Soveltava kuvataide lainaa näistä kummastakin, jolloin taiteilija voi soveltaa taiteen menetelmiä uudella tavalla. Aluetaitteessakaan ei keskitytä kuitenkaan taiteilijan henkilökohtaiseen ilmaisuun vaan taidetoiminnan keskiössä on paikka ja yhteisö, ja taidetta lähestytään projektimuotoisesti. Soveltava kuvataide ei ole siis kuvataidetta, jota sovelletaan vaan sovellettua kuvataidetta. Soveltava kuvataide liikkuu muotoilun rajapinnoilla, joten käyttöön tarkoitettu aluetaide lukeutuu soveltavaksi kuvataiteeksi. Muotoilun ja taiteen erosta voisi keskustella loputtomiin, mutta tämä keskustelu ei ole tuottoisaa, sillä näiden kahden termin välitilassa on soveltava kuvataide, joka sopii määrittelemään käyttöön tarkoitettua aluetaidetta. Rajaan, että aluetaide on soveltavan kuvataiteen muoto eikä muotoilua. Soveltava taide on myös yläkäsite yhteisötaiteelle.

2.3 Yhteisötaide

Yksinkertaisuudessaan yhteisötaidetta ovat kaikki prosessit, joissa innostetaan yhteiseen luovaan toimintaan jokin ryhmä ja tämän toiminnan lähtökohtana on useimmiten yhteisön oma ympäristö (Jokela, Hiltunen, Huhmarniemi, Valkoinen, 2006.). Minun tutkimuksessani musiikkifestivaali toimii ympäristönä ja yhteisönäni on somistus- ja aluetaidetiimi. Tämän perusteella Qstockin musiikkifestivaalin aluetaide lukeutuu siis myös yhteisötaiteeksi.

Ryhmä voi olla jokin yhteisö, jolla on jo valmiiksi tunne yhteenkuuluvuudesta, mutta tämä ei ole kuitenkaan edellytys luovan toiminnan käynnistymiselle, vaan nimenomaan taiteellinen toiminta rakentaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Yhteisötaide pyrkii myös toiminnallaan tasa-arvoisen ja ei-elitistisen taiteen tekemiseen, jotta ihmiset, joille tämä korkeataide on vierasta, pääsisivät mukaan taiteeseen. Yhteisötaide tavoittelee muutosta, pyrkii ympäristökysymysten esille tuomiseen ja pureutuu taiteen keinoin yhteisöllisiin, sosiaalisiin ja lähiympäristöön liittyviin ongelmiin. Yhteisötaidetta

tehdään projektimuotoisesti ja toimintamallina on tyypillisesti työpajatyöskentely, joka loppujen lopuksi huipentuu johonkin tapahtumaan. Taiteilijoiden ja paikallisen yhteisön muodostama tiimi työskentelee yhteistoiminnallisesti sekä tasa-arvoisesti yhdessä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteisötaidetta tehdään yhdessä, mutta ei yhteisöä varten. Osallistujille yhteisötaide voi tarkoittaa sosiaalisia tilanteita, yhdessä kokemista sekä jakamista. (Jokela, Hiltunen, Huhmarniemi, Valkoinen, 2006.) Kuten yhteisötaide, aluetaidekin on ei-elitististä taidetta, joka pyrkii erityisesti tuomaan esille ympäristökysymyksiä. Qstockissa aluetaidetta tehdään yhdessä, mutta ei tiimiä varten vaan festivaaliyleisöä varten. Aluetaidteen tuottaminen on lisäksi työpajamuotoista ja se huipentuu teosten julkistamiseen Qstock-musiikkifestivaalissa.

2.4 Julkinen taide

Kukaan ei identifioi itseään julkiseksi taiteilijaksi vaan kaikkea taidetta, jota tehdään julkisessa piirissä, kutsutaan interventioksi, sosiaalisesti sitoutuneeksi taiteeksi, poliittiseksi aktivismiksi, paikkasidonnaiseksi taiteeksi yms. Miksi tahansa, paitsi julkiseksi taiteeksi. (Cartiere ja Willis, 2008, s. 1.) Julkista taidetta ei ole määritelty selvästi ja sitä voidaan tulkita monin eri tavoin. Sitä on kuvailtu vapaan tilan veistokseksi ja julkisten paikkojen taiteeksi. Sen tarkoitus on olla fyysisesti esillä ja avoinna yleisölle. Julkinen taide voi olla yhteisön omistamaa ja se voi olla sijoitettuna yksityiseen paikkaan. (Adams, 1997, s. 7.) Pääsy julkisen taiteen lähelle voi siis olla rajattua. Esimerkiksi lentokenttien julkista taidetta pääsee katsomaan vain, jos on ostanut lentoliput. Yritysten aukioilla olevaa taidetta pääsee katsomaan vain yrityksen työntekijät ja valitut vieraat. Näistä rajoitteista huolimatta, näitä taiteita pidetään yleisesti julkiseen piiriin kuuluvina. (Cartiere ja Willis, 2008, s. 3.)

Julkinen taide voi olla pysyvää, hetkellistä tai staattista. Julkisen taiteen on tarkoitus parantaa ympäristön laatua ja sitä käytetään ylentämään ja elollistamaan julkisia tiloja. Sitä voidaan pitää somisteena tai ehosteena, mutta se voi myös symboloida jotain. Julkinen taide voi muuttaa tilaa väliaikaisesti tai muuttaa ihmisten näkemyksiä tilasta tapahtuman tai juhlan ajan. Se voi myös parantaa ihmisten kokemusta tietystä ympäristöstä tai tuoda esiin muistoja tai assosiaatioita. (Adams, 1997, s. 7.) Julkista taidetta esiintyy monissa muodoissa ja tiedonaloissa, kuten mm. kaupunkisuunnittelussa, arkkitehtuurissa ja maisema-arkkitehtuurissa, kulttuuri- ja

ympäristöopinnoissa, historiassa, maantiedossa, etnografiassa ja antropologiassa. Cartiere määrittelee kuitenkin rajat julkiselle taiteelle. Hänen mukaansa julkinen taide on taidetta, joka sijaitsee museoiden ja gallerioiden ulkopuolella ja joka täyttää tämän lisäksi ainakin yhden seuraavista kategorioista. Julkisen taiteen täytyy olla paikassa, joka on avoinna tai näkyvillä yleisölle eli julkinen. Sen täytyy vaikuttaa yhteisöön tai yksilöihin eli herättää yleisössä kiinnostusta. Sen täytyy olla julkisessa tilassa, jossa sitä käytetään tai jossa sitä ylläpidetään yhteisön tai yksilöiden vuoksi. Viimeisenä, jos mikään muu kategoria ei täyty, sen tulee olla julkisesti rahoitettu. (Cartiere, 2008, s. 14–15.)

Musiikkifestivaalien aluetaitetakin pääsee katsomaan vain ostamalla pääsylipun musiikkifestivaaliin, vaikka alue on muuten julkinen tila. Aluetaide siis sijaitsee museoiden tai gallerioiden ulkopuolella ja on näkyvillä julkisessa tilassa vaikkakin rajoitetusti. Aluetaitteen tarkoitus on muuttaa julkisen taiteen tavoin ihmisten näkemystä tilasta, muuttaa rauhallinen puistoalue energiseksi musiikkifestivaalialueeksi, ja ehostaa ympäristöä. Qstockin aluetaide olikin edelliseltä nimeltään pelkkä somistus, joka kuvasi sen tarkoitustakin. Musiikkifestivaalien aluetaide on siis julkista taidetta. Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö Pihlajaniemenkin mukaan aluetaide on kuin purettavaa julkista taidetta, joka luodaan paikan päällä. Adamsin mukaan julkinen taide voi kuitenkin olla hetkellistäkin. Aluetaideteokset puretaan siis heti musiikkifestivaalin jälkeen ja teoksia ei säilytetä seuraavaan vuoteen vaan ne otetaan osiin ja kierrätetään, jos osia ei voi enää hyödyntää ensi vuonna. Teokset ovat siis olemassa vain tietyn ajan, minkä vuoksi aluetaidetta voi kuvata julkisen taiteen lisäksi myös aikasidonlaiseksi taiteeksi.

Paikkasidonnainen taide on julkisen taiteen genre, joka syntyi julkisten kohteiden taiteellisesta käytöstä ja yksityisten tilojen väliaikaisesti julkiseksi muuttamisesta. Paikkasidonnaisessa taiteessa, taiteen sijaintipaikka on yhtä tärkeä kuin sinne sijoitettu taidekin, sillä teoksen olemassaolo ei ole mahdollista sijaintipaikan ulkopuolella. Paikka toimii siis kantavana voimana, jossa teos saa muotonsa ja merkityksensä tunnetuksi sijaintipaikkansa historiallisen, kulttuurisen ja fyysisen kontekstin kautta. Paikkasidonnainen taide perustuu pääosin jonkin tietyn paikan erikoisluonteeseen sekä sen elävöittämiseen tai taidetta voi myös värittää sen paikan senhetkinen tilanne ja siihen liittyvät asiat. (Jacob, 2007, s. 37.) Kiasman Nykytaiteen sanaston mukaan paikkasidonnaiset taideteokset suunnitellaan tiettyyn paikkaan tai tilaan, eikä niitä voi

esitellä missään muualla täysin samassa muodossa. Paikkasidonnainen taide ottaa huomioon käyttäjät ja käyttötarkoituksen sekä paikan historian, nykyisyyden ja luonteen. Teokset voivat muuttaa tilan joksikin aivan muuksi tai kommentoida ympäristöä, johon ne ovat sijoitettu. Yleensä teokset ovat installaatioita, mutta ne voivat olla myös esimerkiksi yhteisötaideteoksia tai performansseja. (Kiasma, 2019.) Aluetaideteokset sijoittuvat julkiseen paikkaan, festivaaliympäristöön, jonka kontekstista tulee osa niiden merkitystä. Aluetaide on siis aika- ja paikkasidonnaista taidetta, jossa musiikkifestivaali toimii paikkana ja aikana taideteoksille.

Alun perin Miwon Kwonin mukaan paikkasidonnainen taide perustui fenomenologiseen tai kokemusperäiseen ymmärrykseen paikasta, jota määritti pääsääntöisesti sen erityisen sijaintipaikan fyysiset ominaisuudet. Paikka voidaan kuitenkin nähdä myös fyysisen rakennelman lisäksi sosiaalisena ja poliittisena. (Kwon, 2002, s. 3, 74.) Paikkaa määriteltiin kuitenkin taas uudelleen viimeaikaisessa sijainti- ja tapahtumapaikkaan perustuvassa taiteessa ja se on laajentunut sosiaalisten, poliittisten ja taloudellisten prosessien konstituoiden viitekehysten lisäksi nyt taiteen alueilta laajemmille sosiaalisille, kulttuurisille sekä diskursiivisille kentille. (Arlander, 2007, s. 55.) Paikkasidonnaisen taiteen voidaan nähdä siis asettuvan kolmeen eri paradigmaan: fenomenologiseen, sosio-institutionaaliseen ja diskursiiviseen paradigmaan, mitkä eivät kuitenkaan ole eri kehitysasteita puhtaan lineaarisen historiallisessa kehityksessä. Ne ovat kilpailevia määritelmiä paikkasidonnaiselle taiteelle, jotka limittyvät toisiinsa ja toimivat nykypäivänä samanaikaisesti monenlaisissa kulttuurisissa käytännöissä. (Kwon, 2002, s. 30.)

Paikkasidonnainen taide terminä on siis syvästi epäjohdonmukainen eri konteksteissa (Kwon, 2002, s. 57). Eli paikkasidonnaisen taiteen määritelmä riippuu siitä, miten paikka sekä sen suhdetta sinne sijoitettuun taiteeseen määritellään. Aluetaide asettuu paikkasidonnaisen taiteen fenomenologiseen paradigman lisäksi sosio-institutionaaliseen paradigmaan, sillä aluetaidetta määrittää sijaintipaikan fyysisten ominaisuuksien lisäksi paikan sosiaaliset, kulttuuriset ja historialliset kontekstit. Diskursiivisessa paradigmassa paikka on muuttunut aktuaalisesta olemassa olevasta, kiinteästä ja fyysiseen sijaintiin perustuvasta diskursiiviseksi vektoriksi, joka voidaan nähdä myös virtuaalisena (Arlander, 2007, s. 55). Jotkut siis näkevät pelkän paikkasidonnaisen taiteen toiminnan aspektit jo itsessään paikkana, eli esimerkiksi sosiaalisten ja poliittisten ongelmien, kulttuuristen väittelyiden, teoreettisten konseptien

sekä kausitapahtumien voidaan nähdä myös toimivan paikkoina. Tämä ei kuitenkaan sulje pois tiettyä fyysistä paikkaa tai instituutiota, sillä paikkasidonnaista taidetta ei voida toteuttaa ilman sijainnin tai instituution olosuhteita. Erona tässä on se, että nämä olosuhteet eivät määrittele primaarista paikkaa. (Kwon, 2002, s. 28–29.)

Aluetaideteokset elävät myös virtuaalisessa maailmassa, kun kävijät ottavat kuvia teosten kanssa ja lataavat ne sosiaaliseen mediaan. Tässä jää usein taideteoksen tulkitseminen toissijaiseksi ja kävijöiden tarkoitus on olla vain osa ilmiötä, musiikkifestivaalia ja sen visuaalisuutta, ja taideteoksen avulla jakaa tätä omalle yleisölle sosiaalisen median kautta. Mielestäni aluetaide ei kuitenkaan asetu paikkasidonnaisen taiteen diskursiiviseen paradigmaan, vaikka aluetaide voikin sijaita fyysisen paikan ulkopuolella virtuaalisesti. Aluetaideteoksen merkitystä määrittää aina sen fyysinen lokaatio, johon se on rakennettu sekä siihen paikkaan liittyvät sosiaaliset viitekehykset. Esimerkiksi, kun ihmiset ovat jakaneet sosiaalisessa mediassa kuvia yhdestä Qstockin aluetaideteoksesta (Kuva 3), jota somistus- ja aluetaidetiimi ei poikkeuksellisesti purkanee festivaalin jälkeen hygieniasyistä. Kuvan jakajat ihmettelivät, mikä se on ja miksi se on siellä. He kuitenkin ymmärsivät heti, kun heille annettiin teoksen konteksti musiikkifestivaalista: musiikkifestivaalin aikana miehet yleensä virtsaavat juuri tähän pieneen metsän siimekseen. Aluetaideteokset eivät voi siis esiintyä itsenäisesti, vaan ne tarvitsevat paikkansa kontekstin. Aluetaide ei täten asetu paikkasidonnaisen taiteen diskursiiviseen paradigmaan. Arlander tiivistää, että olisi helpompaa puhua paikkasidonnaisuuden sijasta vain tiettyyn tilanteeseen tai tilaan tehdystä työstä, jossa suoranaisten fyysisen sijaintisidonnaisuuden voidaan ajatella muuttuneen viitekehyskokonaisuudeksi, jossa asiayhteydestä ollaan tietoisia (Arlander, 2007, s.56).

(Kuva 3) Aluetaideteos. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

2.5 Festivaalipaikan ainutkertaisuus

Festivaalipaikkoihin kuuluu laaja kirjo eri tekijöitä taiteen ammattilaisista muusikoihin, turvahenkilökuntaan ja managereihin. Tällaista eri tietotaitojen läheisyyttä näkee harvoin gallerioissa tai teatteritiloissa. Festivaalipaikka voidaan nähdä käytäntöyhteisönä, jossa rakentuu epätavallisia yhteistyösuhteita, jotka tuottavat jaettua ymmärrystä ja jotka jakavat tietoa. Festivaalipaikat ovat kuitenkin erittäin kompleksisia rakennelmia, joissa käytäntöyhteisö muodostuu monista pienistä ja usein limittäisistä yhteisöistä. Nämä paikat ovat hyvin toisenlaisia kuin perinteiset taiteen paikat kuten galleriat ja teatterit. Gallerioissa ja teatteritiloissa on myös käytäntöyhteisöjä ja ne jakavat tietotaitoja, mutta niiden suunnittelun luonne tarkoittaa sitä, että näitä paikkoja valvotaan tavalla, joka rajoittaa aitoa innovaatiota ja yhden tiedonalan ylittävää

ainutlaatuisuutta. Paikka rakentuu monialaiseksi, kun musiikkifestivaalitalaan suunnitellaan muutakin kuin musiikkiin liittyviä taiteellisia tuotoksia. Tämän tyyppiset musiikkifestivaalipaikat rohkaisevat taiteilijoita, yleisöä ja festivaalin järjestäjiä olemaan avoimempia suunnittelemattomuudelle, ottamaan riskejä ja antamaan taiteilijoille vapauden kokeilla ja työskennellä eri taidemuotojen kanssa. (Kill, 2015, s. 82–83.)

Kill (2015) haastatteli Harold Offehia, jolta oli tilattu paikkasidonnaisia performatiivisia töitä Latitude-festivaaliin vuonna 2013 ja 2014. Offehia kuvaili festivaalipaikkaa ainutlaatuisiksi yleisön luonteen vuoksi. Ihmiset tulevat festivaaliin vapautumaan arkipäiväisistä asioista, mikä saa heidät avoimemmiksi osallistumaan taiteeseen. Taide ei ole immersivistä pelkästään yleisölle, vaan myös taiteilijoille. Offehin mukaan taiteelliset festivaalityöt ammentavat vaikutteita yökerhokulttuurista, erilaisista performansseista, sirkustaiteista, cabareesta, kokeellisesta teatterista ja musiikista. Offeh on huomannut, että samankaltaiset taiteelliset työt eivät onnistu festivaalikontekstin ulkopuolella, sillä yleisö ei ole niin vastaanottavainen. Festivaali ympäristönä tarjoaa siis tilan, jossa yleisö on avoimempi osallistumaan, mikä puolestaan sallii käytäntöön poikkitieteellisen innovaation. Poikkitieteellinen innovaatio voi taas kehittää sekä taiteilijoita että käytäntöä. (Kill, 2015, s. 79–80.) Oli taide sitten visuaalista, performatiivista tai jotain muuta, näitä kaikkia eri taiteenmuotoja yhdistää festivaaliympäristön lisäksi ainutlaatuinen yleisö.

Yleisö ei ole niin vastaanottavainen taiteelle festivaalin ulkopuolella ehkä siksi, että niin kuin Mary Jane Jacobin sanoo, taidekokemuksemme liittyvät museoihin, joiden taidekehys ei ole niin moniulotteinen kuin taideinstituutioiden ulkopuolella. Museoiden tarjoama ympäristö taiteelle on instituutioiden omien ehtojen mukaan rajatumpi. Ammattimaisen ja hyväksyttävän suhteen taiteeseen määrittelee museo, mikä ei jätä paljon tilaa siellä vierailevan yleisön omille kokemuksille taiteesta. Yleisö saattaa jopa tuntea oman taiteen tuntemuksen riittämättömäksi, vaikka taidetta tarkastellaankin oman henkilökohtaisen tietotason ja elämäkokemusten kautta. Museot myös vaativat tietynlaista käyttäytymistä. Festivaaleilla yleisö pääsee siis vapautumaan tiukoista rooleista ja vastaanottamaan taidetta omilla ehdoillaan ei-taiteellisessa tilassa. Tällainen taiteen kokemukselle avautuminen rakentuu paikan kautta. Tämän takia Jacob kritisoi Bourriardia ja Bishopia, sillä relaatiotaidetta esitellessään he eivät käsitelleet riittävästi juuri paikan suhdetta yleisön taidekokemukseen, joka syntyy osallistumisen kautta. Kun

katsojan osallistumisen kautta syntynyt taidekokemus yhdistyy kokemukseen jostakin paikasta, sen voima kasvaa, sillä se herättää mielikuvia ja assosiaatioita ja näin ollen syvenee. (Jacob, 2007, s. 41–43.)

Kill (2018) yhtyy Jacobin ajatuksiin siitä, että paikalla on suuri merkitys tilan luojana, jossa ihmiset vapautuvat rakentamaan merkityksiä. Festivaalitutkijat ovat kuvailleet musiikkifestivaalin kontekstia nykyaikaiseksi karnevaaliksi, jossa olemme vapaita arjen olemassaolostamme ja sosiaalisista normeista. Tällainen “vapautetun ajan” tila, jossa raittisuus voi kukoistaa, tuottaa taidemuotoja, jotka aidosti synnyttävät sosiaalisia ja älyllisiä muutoksia. Visuaaliset taiteilijat ovat halunneet esitellä töitään akatemian ulkopuolella jo vuosikymmeniä, jotta tieteenalat rikastuttaisivat toisiaan ja taiteilijoiden omat ideat leviäisivät uusille yleisöille. Monet kriitikot ja toimittajat kuvailevat, miten vanha galleristinen malli siitä, kuinka taiteilijoiden tuottamat työt esitellään ja myydään gallerioissa, tulee kuolemaan. Kill viittaa seuraavaksi Martin Herberttiin, joka kritisoi, että näyttelyjärjestelmään rajattu taide ei ole riittävää vaan tarvitsemme taidetta, joka aidosti ja merkittävästi työntää sosiaalista muutosta eteenpäin. Uusia ideoita ja toimintatapoja sekä uutta tietoa voidaan löytää kyllä instituutioista, kuten gallerioista ja yliopistoista, mutta niiden ulkopuoliset paikat tarjoavat potentiaalin vaikuttaa yhteiskuntaan syvemmin. Näissä instituutioiden ulkopuolisissa paikoissa taidekäytännöt sijaitsevat samassa paikassa musiikin designin, kirjallisuuden, elokuvien sekä muiden käytäntöjen kanssa luoden näin erityisen diskursiivisen tilan. Kill viittaa Mikhail Bakhtiniin kertoessaan, että heteroglossia on kompleksinen sekoitus maailmakuvia ja kieliä, mutta mikä on pohjimmiltaan dialogista. Tässä on kuitenkin oleellista, että kieliä ei tarkastella omista näkökulmista, vaan niiden näkökulmista, jotta kielet voivat siten hybridisoitua ja luoda loputtoman dialogin. Eri taidemuodot käyvät siis vapaasti keskustelua toistensa kanssa tässä diskursiivisessa tilassa rikastuttaen toisiaan, tukien uusia tapoja toimia ja työskennellä ja luoden uusia muotoja, joita jaetaan ja levitetään erityisellä tavalla tämän yhteisön sisällä. Kill tiivistää, että taidemaailman ulkopuolella olevat paikat tarjoavat paremman mahdollisuuden muuttaa yhteiskuntaa kuin instituutiot. (Kill, 2018, s. 307–311.)

Somistus- ja aluetaidetiimi tuottaa Qstock-festivaaliin yleensä somisteita sekä aluetaidetta, joka on visuaalisesti mielenkiintoinen tai esteettinen installaatio. Tämän lisäksi tiimi tuottaa aluetaideteoksia, joiden tulee esteettisyyden lisäksi olla myös käytännöllisiä. Aluetaidetta voidaan siis määritellä yhteisötaiteen, julkisen taiteen, aika-

ja paikkasidonnaisen taiteen sekä soveltavan kuvataiteen kautta. Taiteen paikka eli konteksti on myös oleellinen osatekijä, sillä festivaalipaikka luo tilan, jossa sekä yleisö että taiteilijat vapautuvat yhteiskunnan sosiaalisista normeista ja eri taidekäytännöt pääsevät lähestymään toisiaan dialogisesti ja näin muodostaen taiteiden sulatusuunin. Tämä taiteiden hybridisaatio luo mahdollisuuden uusien taidekäytäntöjen ja luovien ideoiden syntyyn. Festivaali paikkana antaa myös paremman alustan näiden uusien ideoiden leviämiseksi ja jopa sosiaaliselle muutokselle kuin galleriatilat. Tutkimissani Suomen musiikkifestivaaleissa tämä sosiaalinen muutos näyttäytyy kestävästä kehityksen näkökulmasta, sillä useita Suomen musiikkifestivaaleja yhdistää ympäristökysymykset ja osa ottaa niihin kantaa juuri taiteen keinoin. Tarkastelen festivaalien vapaaehtoistyötä ilmiönä ja kartoitan eritoten Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistyön tilannetta yleiskäsityksen saavuttamiseksi. Käyn ensin läpi festivaalien vapaaehtoistyön yleisiä käytäntöjä tarkentuen lopuksi Suomen musiikkifestivaalien aluetaidevapaaehtoistoiminnan kontekstiin. Festivaalit ovat massiivisia tapahtumia, joita useita ei voitaisi budjettisyydestä järjestää ilman vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyö ilmenee osana festivaalikulttuuria ja toimii tukevana selkärankana festivaalien ja aluetaitteen tuottamisessa.

3. Festivaalien yleiset vapaaehtoistyön käytännöt

Pyrin tutkimuksessani luomaan eräänlaisen prosessimallin siitä, miten aluetaidetta voidaan tuottaa, mutta jokaiselle projektille sopivaa valmista runkoa ei ole olemassa eikä myöskään valmiita vastauksia erilaisiin ongelmiin, joita tulee ilmaantumaan. On olemassa kuitenkin yhdistäviä elementtejä ja yhtäläisiä ongelmakohtia. (Adams, 1997, s. 80.) Qstock asettuu Suomen musiikkifestivaali kontekstiin, jonka vuoksi on oleellista verrata heidän vapaaehtoistoiminnan käytäntöjä Qstockin käytäntöihin ja poimia yhdistäviä elementtejä sekä mahdollisia yhtäläisiä ongelmakohtia Qstockin toiminnan kehittämiseksi. Esittelen aluksi festivaalien yleisiä vapaaehtoistyön käytäntöjä, sillä Qstockin somistuksen ja aluetaitteen tuottaminen liittyy olennaisesti vapaaehtoistoimintaan ja tämän toiminnan kehittäminen vastaavasti kehittää aluetaitteen tuottamista. Vertaan tämän jälkeen Qstockin somistuksen ja aluetaitteen tuottamista muihin musiikkifestivaalien toimintaan, erityisesti Suomen Pori Jazz, Provinssi ja Simerock musiikkifestivaaleihin, sillä ne tuottavat somistusta ja aluetaidetta

vapaaehtoistoimintana, kuten Qstock. Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö on myös korostanut heidän aluetaiteen esikuviksi Provinssin lisäksi Flow Festivaalin tuottaman aluetaiteen, joten käsittelen erityisesti niitä. Tarkastelen Simerockin toimintaa, sillä se järjestetään Rovaniemellä ja haluan korostaa tutkimuksessani myös pohjoista paikallisuutta. Mielestäni on oleellista tarkastella, miten Qstockin vapaaehtoistoiminta sekä aluetaiteen tuottamisprosessi eroaa muista, etenkin Suomen musiikkifestivaalien aluetaiteen tuottamisprosesseista.

Anne-Marie Autissier on tutkinut eri maiden festivaalien vapaaehtoistyötä. Hän esittelee vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytointiprosesseja ja festivaalien vapaaehtoistyön haasteita. Autissier viittaa Gagnoniin ja Fortiniin määritellessään, että vapaaehtoistyöntekijä tarkoittaa henkilöä, joka vapaaehtoisesti tarjoaa palveluaan ilman, että hänelle maksetaan siitä palkkaa jonkin ryhmän tai organisaation toimesta. (Autissier, 2015, s. 138.) Festivaalien vapaaehtoistyö on verrattain poikkeuksellista lyhytkestoisen luonteensa vuoksi. Lyhytkestoisuus ei vaadi niin paljon sitoumusta, jolloin innokkaita vapaaehtoisia on suhteellisen paljon, mutta tämä on myös ongelmallista, sillä peruutuksia tulee pitkin kevättä ja korvaajia saatetaan joutua etsimään festivaaliviikollakin. Maksetut työntekijät tulevat todennäköisemmin paikalle. Oleellista on siis vapaaehtoisten sitouttaminen festivaalin toteuttamiseen. (Huikari, 2010 s. 137.) Kun työskentelystä ei makseta palkkaa, on oleellista tietää, mikä vapaaehtoisia motivoi työskentelemään, jotta vapaaehtoisia saataisiin sitoutumaan toimintaan.

Vapaaehtoistyöntekijöitä voi ensisijaisesti motivoida tunne yhteisöllisyydestä tai paikasta. Vapaaehtoistyöskentely omalla seudulla voi olla osa sekä henkilökohtaista että yhteisöllistä identifointiprosessia. Oman identiteettinsä rakentamisen ohella vapaaehtoistyöntekijät voivat auttaa luomaan tunnetta yhteen kuulumisesta. Ihmisten henkilökohtaisia syitä vapaaehtoistyöskentelylle kulttuurisektorilla ei ole tutkittu paljoa, ja Autissier ehdottaakin, että olisi hedelmällistä tutkia, mikä motivoi ihmisiä työskentelemään vapaaehtoisesti taiteen ja kulttuurin parissa. (Autissier, 2015, s.138–139.)

Autissier esittelee Tanskalaisen Aarhus Festivalin vapaaehtoistyön managerin, Mariel Overgaard, jonka mukaan he rekrytoivat vapaaehtoistyöntekijöitä nettisivujen kautta tai aiempien vapaaehtoistyöntekijöiden suosituksista. Festivaali katsoo läpi mahdollisten vapaaehtoistyöntekijöiden CV:t, mutta he eivät järjestä haastatteluita tehdessään

päätöstä. Vapaaehtoistyöntekijät saavat ilmaiset ruuat ja liput ja heille järjestetään juhlat ennen ja jälkeen festivaalin. He pitävät vapaaehtoistyöntekijöitä ratkaisevina festivaalin organisoimisen prosessissa. Holland Dance Festival rekrytoi myös vapaaehtoistyöntekijöitä internetsivujensa kautta ja he lisäksi keräävät palautetta vapaaehtoistyöntekijöiltä kehittääkseen toimintaansa. He antavat vapaaehtoistyöntekijöille palkaksi liput festivaaliin sekä tarjoaa heille ilmaisen ruuan ja mahdolliset matkakulut myös. Tämän festivaalin managerit toteavat, että vaikka vapaaehtoistyö on erittäin tärkeää, se sisältää myös riskejä. Heillä ei ole mitään takeita siitä, sitoutuvatko vapaaehtoistyöntekijät työhönsä loppuun asti. Vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytoiminen vie lisäksi paljon aikaa. Vapaaehtoistyöntekijöiltä puuttuu myös tieto festivaalista, sen kulttuurista ja prioriteeteista, joten he tarvitsevat ohjausta, jotta he pystyvät integroitumaan työpaikkaan. Heitä tulee ohjata, jotta heidän työpanoksensa olisi tehokasta. (Autissier, 2015, s.140–142.) Somistus- ja aluetaidevapaaehtoiset perehdytetään alueeseen ja festivaalin toimintatapoihin ensimmäisenä päivänä rakennusviikolla. Somistus- ja aluetaidevapaaehtoisiksi valitaan yleensä taiteellisia ihmisiä, jotta heitä ei tarvitsisi ohjata paljoa taiteellisessa työskentelyssä.

Edinburgh International Book Festival taas pitää vapaaehtoistyötä liian riskialttiina, sillä vapaaehtoistyöhön suhtaudutaan eri tavalla kuin palkalliseen työhön. Festivaalimanagerit kertovat, että nuoret vapaaehtoistyöntekijät pitävät vapaaehtoistyötä hupina ja masentuvat työn haasteiden edessä. He korostavat, että työtaakat ja paineet tarkoittavat, että heidän tulee pystyä luottamaan vapaaehtoisten työpanokseen, sillä yleisön kokemus tai koko festivaali saattaa kärsiä. He alleviivaavat lisäksi, että vapaaehtoistyöntekijöiltä ei voi vaatia samaa työpanosta kuin palkallisilta työntekijöiltä, joten he mieluusti palkkaavat työntekijöitä. (Autissier, 2015, s. 142.) Karreisen, Halosen ja Tennilän mukaan vapaaehtoisuussopimukset antavat työlle raamit esittelemällä kuvauksen työtehtävästä, sen tavoitteista sekä aikatauluista (Karreinen, Halonen & Tennilä, 2010, s. 16). Vapaaehtoisten kanssa työskennellessä tällainen informaalikin työnkuvaus tai lista päävastuualueista sekä niiden takarajoista auttaa vapaaehtoisia asennoitumaan työhön. Nämä sopimukset tulisi kuitenkin virallistaa paperille ja ne tulee pitää tallessa. (Wilkinson, 2003, s. 11.) Qstockissa vapaaehtoiset allekirjoittavat vapaaehtoistoimintasopimuksen, jossa he sitoutuvat toiminaan yhteisten pelisääntöjen mukaisesti ja tekemään sovitut vuorot. Vuosia sitten, ennen vapaaehtoistoimintasopimusta oli vaikea pitää kirjaa, ketkä olivat tehneet kaikki sovitut

vuorot. Jotkut kävivät vain näyttäytymässä paikan päällä, kun taas toiset tekivät liikaa töitä. Nyt kirjaa vapaaehtoisista pidetään tarkkaan ja toiminnan jälkeen vapaaehtoiset saavat vapaaehtoistodistukset. Vapaaehtoisten harteille ei saa siirtää liikaa vastuuta haastavissakaan tilanteissa, vaan ammattilaisorganisaation ja vastaavien tulee pitää huolta, että heidänkin antamistansa lupauksista, työajoista ja etuuksista, pidetään kiinni. (Huikari, 2010 s. 137). Sopimusten avulla kaikki osapuolet ymmärtävät, mitä heiltä odotetaan ja toimivat todisteena, mikäli sovitusta asioista ei olekaan pidetty kiinni (Wilkinson, 2003, s.17).

Esittelen seuraavaksi, miten nämä festivaalien vapaaehtoistyön käytännöt peilautuvat tarkemmin Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistyöhön. Tekemäni taustakartoitus Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistyöhön on suppea, sillä kaikkien Suomen musiikkifestivaalien kotisivuilta ei löydy tietoa heidän vapaaehtoistoiminnasta. Valitsin tarkasteluun Suomen suurimpia ja tunnetuimpia musiikkifestivaaleja, joiden kotisivuilta löytyy aluetaideilmiöön liittyvää tietoa. Tätä taustakartoitusta olisikin syytä laajentaa esimerkiksi kyselylomakkeiden avulla. Tämän kappaleen tarkoituksena on tutkia ovatko Qstockin vapaaehtoistoiminnan käytännöt samat kuin muillakin ja tulisiko näitä käytäntöjä kehittää.

Pori Jazz kutsuu vapaaehtoistyöntekijöitä vapaaehtoistoimitsijoiksi ja vapaaehtoistoimitsijaksi hakeva allekirjoittaa toimitsijahakemuksen yhteydessä suoraan myös toimitsijasitoumuksen Pori Jazzin kotisivujen kautta. Muista musiikkifestivaaleista poiketen Pori Jazz vaatii vapaaehtoisilta vuoden jäsenyyttä Jazzin toimitsija ry:hyn. Jäsenyys on maksutonta, mutta se oikeuttaa toimitsijaetuihin, joihin sisältyy festivaalipassi, ruoka työpäivinä, koulutus, työasu, 15% alennus JazzShopin tuotteista ja jäsenetuhintaisia festivaalilippuja sekä kiitoskaronkan. (Pori Jazz, 2019a.) Pori jazzin työn sitoumukseen kuuluu myös pitää salassa kaikkia festivaalia, käytännön järjestelyjä, työtehtäviä sekä sen esiintyjä koskevia tietoja. Työtehtäviin liittyviä kuviakaan ei saa jakaa missään muodossa. (Pori Jazz, 2019b.) Qstock sitouttaa myös vapaaehtoistoimintasopimuksessa vapaaehtoisia vaitiolovelvollisuuteen Qstockiin ja omaan vapaaehtoistoimintaan liittyviin asioihin. Pori Jazz sitouttaa vapaaehtoisia vapaaehtoissopimuksen lisäksi Jazz toimitsija ry:n jäsenyydellä. Tämä on vapaaehtoistyön käytännöistä hyvin poikkeava menettelytapa, eikä muut tutkimani musiikkifestivaalit menettele näin. Provinssi tai Flow Festivaali eivät mainitse

vapaaehtoishaussansa vapaaehtoissopimuksia, mutta ei Qstockikaan, sillä ne allekirjoitetaan vasta haastattelun jälkeen.

Festivaalin vapaaehtoisille annetaan yleensä siis myös ilmainen sisäänpääsy, mutta Suomen ilmainen Maaailma kylässä -festivaali on tässä poikkeus. Vapaaehtoisille tarjotaan kuitenkin ateria työpäiville, työpaita, sisäänpääsy festivaaliklubeille, loppukaronkka sekä todistus vapaaehtoistyöstä. (Huikari, 2010 s. 135-136.) Provinssi puolestaan luettelee heidän vapaaehtoiset saavat sisäänpääsyn festivaalille, aterian työpäiville, Staff-paidan, majoituksen, loppukaronkan ja lisäksi pääsyn vapaaehtoisten omalle lounge-alueelle (Provinssi, 2019c.). Flow Festivaali jatkaa omista vapaaehtoistoiminnan vastikkeista.

Vapaaehtoisuus Flow Festivalilla on palkatonta ja vastikkeetonta. -- Vapaaehtoisranneke on kulkulupasi festivaalialueelle. Vapaaehtoisena sinulle kuuluu myös Flow Festival -paita, lämmin ruoka vapaaehtoispäivinä sekä karonkka festivaalin jälkeen. (Flow Festivaali, 2019a.)

Qstock esittelee, että vapaaehtoistoiminta heillä ei vaadi tiettyä koulutusta tai erityisosaamista, vaan omalla työpanoksella osallistumista festivaalin järjestämisessä, joka lähtee vapaaehtoisen omasta tahdosta ja motiivista. Qstockin vapaaehtoistoiminnasta ei makseta palkkaa, mutta vapaaehtoiset saavat festivaalialueelle oikeuttavan kulkuluvan, Qstockin t-paidan, todistuksen vapaaehtoisuudesta ja Qstock tarjoaa myös ruuan vapaaehtoistoiminnan ajaksi sekä loppukaronkan. Qstock tarjoaa lisäksi majoituksen Oulun seudun ulkopuolelta tuleville. (Qstock, 2019.) Vuonna 1999 yleisimmät Suomen festivaalien vapaaehtoistyön palkitsemistavat koostuivat Kukkosen mukaan 73% vapaalipuista ja alennuksista, 58% oheistuotteista, kuten paidoista, pinseistä ja levyistä, 42% luotoiseduista, kuten ruokailusta ja kulukorvauksista, 35% ajanvietteestä, kuten juhlista, tarjoilusta ja saunomisesta, 15% rahasta seuroille tai kuoroille sekä 12% muista palkitsemistavoista (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen, 2002, s. 127).

Qstockin tarjoama vastike vapaaehtoistoiminnasta on siis samanlainen kuin kaikissa muissakin festivaaleissa ja tämän voi siten todeta yleiseksi ja toimivaksi menettelytavaksi. Toisaalta Helsingin Sanomat on uutisoinut, että yritykset tai osakeyhtiöt eivät saa palkita vapaaehtoisia pääsylipuilla, sillä ne ovat veronalaista tuloa (Hiilamo, 2018). Musiikkifestivaalit ovat alkaneet muokata käyttämänsä kieltä niin,

ettei puhuttaisi enää vapaaehtoistyöntekijöistä taikka palkasta tai palkkiosta. Nykyinen terminologia haluttiin muuttaa vastaamaan paremmin toiminnan luonnetta kuvaaviin sanoihin. Pori Jazz kutsuu vapaaehtoistyöntekijöitä vapaaehtoistoimitsijoiksi ja Flow Festivaalikin esitteli, että vapaaehtoisranneke toimii kulkulupana festivaalialueelle, eikä käytä sanaa “palkkio” vapaaehtoisuudesta ollenkaan. Musiikkifestivaalien terminologia kävi tämän muutosprosessin tutkimukseni aikana ja vanhemmissa lähteissä puhutaan vapaaehtoistyöstä, joten käytän tutkielmassani termeinä sekä vapaaehtoistyötä että vapaaehtoistointia kontekstista riippuen. Käsittelen seuraavaksi vapaaehtoisten rekrytointiin liittyviä menettelytapoja. Provinssi esittelee seuraavasti heidän vapaaehtoisten rekrytointiprosessin kulkua.

Hyväksytyille vapaaehtoisille saapuu kevään aikana hyväksymiskirje, josta selviää muun muassa vapaaehtoistiimi ja lisää infoa vapaaehtoistehtävistä. -- Kunkin vapaaehtoistiimin vastaava ottaa tiimensä vapaaehtoisiin yhteyttä ennen festivaalia ja kertoo tarkemmin tiimin tehtävistä sekä aikatauluista. -- Kaikki hyväksytyt vapaaehtoiset saavat ennen festivaalia sähköpostiinsa infopaketin, jossa kerrotaan kaikki vapaaehtoisuuteen liittyvä tärkeä tieto. Myös muu virallinen tiedottaminen tapahtuu sähköpostitse. (Provinssi, 2019c.)

Qstock rekrytointikäytäntöihin ei kuulu kirjeen lähettämistä valituille, vaan kaikki yhteydenpito tapahtuu sähköpostin kautta, säästäten näin luontoa. Provinssi ei erittele ovatko nämä heidän mainitsemat vapaaehtoistiimin vastaavat palkattuja vai myös vapaaehtoisia. Vuonna 2017 Qstockin somistus- ja aluetaidetiimi nimesi vastaavien lisäksi tiiminvetäjiä, jotka tuntevat jo Qstockin käytännöt ja voivat näin ollen ohjata muita vapaaehtoisia työskentelyssä. Flow Festivaali ei mainitse tiiminvetäjiä tai vastaavia.

Flow Festivaali hakee vain täysi-ikäisiä vapaaehtoisiksi. Flow Festivaalin vapaaehtoishaku päättyy 31.5. ja vapaaehtoisille ilmoitetaan valinnoista 30.6. mennessä. Kaikki yhteydenpito vapaaehtoisiin tapahtuu sähköpostin kautta. (Flow Festivaali, 2019b.) Qstockin vapaaehtoisten rekrytointi alkaa huhtikuussa Qstockin nettisivujen kautta. Suurimpaan osaan työtehtäviä vaaditaan 18 vuoden ikää ja työtä haetaan täyttämällä hakulomake vapaaehtoiseksi. (Qstock, 2019.) Lisäksi Qstockiin valitut hakijat pääsevät kesän alussa haastattelutilaisuuteen, johon lähetetään ennakkoon kutsu sähköpostilla. Haastattelutilaisuus tapahtuu porrastetusti ja kestää useamman tunnin, jottei suurta jonotusta synny.

Flow Festivaalin ja Qstockin vapaaehtoisten rekrytointi tapahtuu samalla aikataululla eli vapaaehtoiset valitaan noin kuukautta ennen festivaalia. Somistus- ja aluetaidevapaaehtoiset aloittavat somistusten ja aluetaiteen valmistelun jo heti ennakkotyöpajoissa, kun muut vapaaehtoiset saapuvat vasta festivaaliviikolla töihin. Minua kiinnostaa lisäksi, vaativatko muut festivaalit samaa työmäärää vapaaehtoisilta kuin Qstock.

3.1. Vapaaehtoisten yleiset työvuorot

Yleisesti Qstockissa täysi-ikäiset vapaaehtoiset sitoutetaan seitsemän tunnin vuoroihin molempina festivaalipäivinä. Vuorojen pituudet voivat kuitenkin tehtävistä riippuen vaihdella ja osallistumien onnistuu myös lyhyemmissä erissä. Tämän lisäksi tehtävään kuuluu noin kolme tuntia kestävä festivaalin purkuvuoro, joka suoritetaan festivaalin jälkeen tai työtehtävän yhteydessä. Tehtävään voi kuulua rakennusviikolla muidenkin työpisteiden avustaminen, sillä työvoimaa tarvitaan vaihtelevasti. (Qstock, 2018.) Vuonna 2019 Qstock eritteli työtehtävävuorot festivaalipäiviin ja ennen festivaalia tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Festivaalipäivinä toimitaan kahtena päivänä, mutta tehtävät, jotka sisältävät toimintaa ennen festivaalia sitouttavat toimintaan kolmena päivänä. Näidenkin vuorojen pituudet ovat siis 7h/päivä. Alle 18-vuotiaat tekevät 5h päiviä, joko kahtena päivänä festivaalin aikana tai kolmena päivänä ennen festivaalia. (Qstock, 2019.) Provinssin vapaaehtoistehtäviä on tarjolla 16-18 tuntia ja ikäraja tehtäviin on 15-vuotta. Hakulomakkeessa voi valita tekeekö työtunnit kahden vai kolmen päivän aikana. Kolmen päivän aikana työtunteja tulisi n.5-6h/päivä. Supervapaaehtoiset tekevät kolmena päivänä töitä 6-9h/päivä. Tämän lisäksi Provinssi kerää suoraan hakulomakkeessa alustavia työvuorotoiveita. (Provinssi, 2019d.) Pori Jazz ei erittele työtuntimääriään, mutta Flow Festivaali kertoo seuraavasti.

Vapaaehtoiset tekevät joko kolme vapaaehtoisvuoroa ennen tai jälkeen festivaalin tai kaksi vuoroa sen aikana. Vapaaehtoisvuorot ovat keskimäärin 7 tunnin pituisia. (Flow Festivaali, 2019a.)

Qstockissa työtunteja tulee 17-24h, Provinssissa 16-18h ja Flow Festivaalissa 14-21h. Näiden musiikkifestivaalien vapaaehtoisten työmäärien perusteella voidaan todeta, että musiikkifestivaalien vapaaehtoiset työskentelevät keskimäärin n. 18h. Flow Festivaali kysyy vapaaehtoisilta Provinssin tapaan alustavia työvuorotoiveita suoraan hakulomakkeessa. Qstock kysyy työvuoroista joko haastattelutilanteessa tai lähettää

työvuoroituksesta sähköpostilla kyselyn vasta, kun vapaaehtoiset ovat jo valittu, riippuen tiimin vastaavan toimintatavasta. Työvuorojen laatimista voisi siis helpottaa kysymällä vapaaehtoisten käytettävyyttä jo heti hakulomakkeessa, kuten muut musiikkifestivaalit tekevät.

Flow Festivaali hyödyntää vapaaehtoisten hakulomakkeiden luomisessa samaa sosiaalisen projektinhallinnan työkalua kuin Qstock. GEST on tapahtuma-alan ammattilaisten suunnittelema tapahtumien henkilöstöhallinnan toiminnanohjausjärjestelmä, jonka avulla voi esimerkiksi rekrytoida ja koordinoita työntekijöitä sekä hallita projektia (GEST, 2019). Flow Festivaali hyödyntää vapaaehtoistoimintaa musiikkifestivaalin tuottamisessa, mutta heidän esittämiin vapaaehtoistiimeihin ei lukeudu somistus tai aluetaide. Flow Festivaalin taide on siis todennäköisesti taiteilijoiden tuottamaa, eli sen konteksti on eri kuin tutkimuksessani. Tarkennun seuraavaksi Suomen musiikkifestivaalien somistus- ja aluetaidevapaaehtoistoiminnan käytäntöihin verraten niitä Qstockin menettelytapoihin. Qstockin somistus ja aluetaide tuotetaan ennen festivaalia ennakkotyöpajoissa sekä festivaalialueella rakennusviikolla ennen festivaalia (Qstock, 2019). Minua kiinnostaa, milloin ja millä aikataululla muut Suomen musiikkifestivaalit tuottavat aluetaiteensa ja pitäisikö sen perusteella muuttaa Qstockin aikatauluja. Provinssi kuvaa seuraavasti heidän somistus- ja aluetaidetiimin aikataulua.

Aluetaiteessa taiteillaan pääsääntöisesti ennen ja/tai jälkeen festivaalin, jopa jo maaliskuusta alkaen, mutta osa tehtävistä sijoittuu myös festivaalin ajalle. Ilmoitathan hakemuksesi lisätiedoissa, mikäli haluat vapaaehtoiseksi jo ennen kesäkuuta. (Provinssi, 2019e.)

Erikoista Provinssin aluetaiteen tuottamisessa on sen aikataulu. Qstockissa vasta suunnitellaan keväällä somistusta ja aluetaidetta, ja aluetaidetta aletaan rakentaa ennakkotyöpajoissa heinäkuussa, samana kuukautena kuin festivaalikin. Kaikki tulee kuitenkin saada valmiiksi ennen festivaalia. Provinssin aluetaide tehtävät painottuvat maaliskuulle ja festivaalin rakennusajalle, mutta tehtäviä on myös festivaalin aikana. Suunnitteleeko vai valmistako Provinssi jo maaliskuussa aluetaideteoksia, koska miten muutenkaan on mahdollista tuottaa kaikki somisteet ja aluetaideteokset alle viikossa ennen festivaalia? Olisi myös mielenkiintoista tutkia, millaista aluetaidetta he tekevät festivaalin aikana. Onko festivaalin aikana taiteiltu aluetaide yleisöä osallistavaa tai työskentelevätkö aluetaidevapaaehtoiset

performanssitaiteilijoina? Pori Jazz kutsuu heidän toimintaansa aluevisualisoinniksi ja kuvaa toimintaa seuraavasti.

Pori Jazzin aluevisualisoinnin toimitsijat vastaavat tapahtuman ulkoasun ja somistuksen rakentamisesta. Tiimi työskentelee festivaalin näyttävyuden eteen yhdessä festivaalin ilmeestä vastaavan suunnittelijan kanssa. Työ on fyysistä ja antaa laajan näkökulman tapahtuman yleisilmeen tuottamiseen. Työtä tehdään Jazzpuiston ja Kirjurinluodon rakennuspäivinä, pääsääntöisesti 8.-12.7. ja 15.-17.7. sekä purkupäivinä 20.-24.7. Kaikkien toimitsijoiden edellytetään työskentelevän kahtena pääkonserttipäivänä (18.-20.7.). (Pori Jazz, 2019a.)

Ilosaarirock kutsuu myös heidän toimintaansa aluevisualisoinniksi ja esittelee sen hyvin suppeasti (Ilosaarirock, 2019). Tästä herää kysymys, onko tämä Ilosaarirockin ja Pori Jazzin toteuttama vapaaehtoisaluevisualisointi pelkkää somistamista, vai onko siinä kyse myös taiteesta tekemisestä. Vaikka he eivät tuottaisikaan tutkimaani aluetaidetta, heidän toimintansa voi silti antaa vertailukelpoista tietoa musiikkifestivaalien vapaaehtoistoiminnasta toiminnan kehittämiseksi.

Vastaako esimerkiksi tämä Pori Jazz festivaalin ilmeestä vastaava suunnittelija myös aluevisualisoinnin vapaaehtoisten perehdytyksestä ja ohjauksesta? Provinssikin mainitsi vain yhden vastaavan per tiimi. Qstockissa on yleensä ollut vähintään kaksi somistus- ja aluetaidetiiminvastaavaa ohjaamassa pariakymmentä somistus- ja aluetaidevapaaehtoista. Vuonna 2018 meitä oli jo yli 30, jolloin oli aiheellista nimetä tiiminvetäjiä, joille delegoida vastuuta vapaaehtoisten ohjauksesta. Mitä enemmän vapaaehtoisia on, sitä vaikeampi on eritellä yksittäisille henkilöille työtehtäviä ja näin hallita toimintaa. Tällöin kokeneita ja ammattitaitoisia tiiminvetäjiä tarvitaan enemmän tai vapaaehtoisia tulee rekrytoida vähemmän. Rekrytoimalla vähemmän, pystyy valikoimaan ahkerimmat vapaaehtoiset.

Pori Jazz käyttää aluevisualisoinnin rakentamiseen yhteensä kahdeksan päivää ja purkamiseen neljä päivää. Qstockissa aluetaidetta valmistellaan ennakkotyöpajoissa neljä päivää ja rakennetaan paikan päällä neljä päivää eli saman verran kuin Pori Jazzissa. Qstockin aluetaitteen purkuun varattiin vuonna 2018 kolme päivää, kun aikaisemmin oli vain kaksi päivää aikaa. Muiden musiikkifestivaalien aluetaitteen rakennuspäivistä olisi hyvä saada tietoa. Koska Qstock pyrkii luomaan suurempaa

taidetta, olisi hyvä saada vertailukohde kunnianhimoisten aluetaidehankkeiden ajankäytöstä ja sen luomista mahdollisuuksista.

Pori Jazz on lisäksi tuottanut aluesomistusta Pori Jazz-projektin kautta, jossa yhteistyökumppanina toimi Sataedun taideollisen alan opiskelijat (Sataedu, 2018). Qstock on myös tuottanut somistusta ja aluetaidetta yhdessä Oulun kaupungin nuorten työpajojen kanssa ja on ilmaissut kiinnostuksensa tehdä yhteistyötä myös koulujen kanssa. Simerock on tuottanut aluetaidetta myös paikallisen lukion kanssa. Somistusta ja aluetaidetta voi siis tuottaa vapaaehtoistoiminnan lisäksi yhteistyönä nuorten työpajojen ja koulujen kanssa. Opiskelijat voisivat saada tästä taiteellisesta työskentelystä vapaaehtoistointaan yleisiin käytäntöihin kuuluvien vastikkeiden lisäksi kuvataidekurssin hyväksytyksi. Tällainen yhteistyö korostaa entisestään meidän kuvataidekasvattajien ammattitaidon tarvetta ennennäkemättömillä alueilla ja tämä on osoitus alamme kasvavasta moninaisuudesta.

Vapaaehtoiset muodostavat vankan työryhmän yhdessä Qstockin muiden työntekijäryhmien kanssa Qstock-tapahtuman rakentamisessa ja he kaikki mahdollistavat yhteistyöllä tapahtuman onnistumisen. Käyn seuraavaksi läpi projektin organisoimista ja vapaaehtoisten ohjaamista, sillä nämä luovat perustan, jonka kautta Qstockin somistuksen ja aluetaitteen tuottamista voi kehittää. Musiikkifestivaalien aluetaitteen tuottamisprosessia on hyvä jäsentää projektin organisoinnin ja hallinnan kautta, sillä niissä on samat vaiheet.

3.2. Musiikkifestivaalin aluetaitteen tuottamisprosessin vaiheistus

Projektin suunnittelun voi jakaa yksinkertaisesti seuraaviin vaiheisiin. Projektin suunnittelu alkaa tavoitteiden sopimisesta ja realistisen työnjaon ja aikataulun suunnittelemisesta. Sen jälkeen tavoitteet täsmennetään ja sovitaan, kuka koordinoi ja kuka vastaa projektin mistäkin osasta. Seuraavaksi asetetaan tarkemmin välitavoitteita, jotka aikataulutetaan. Aikataulut sovitaan myös vapaaehtoisten kanssa. Loppuvaiheessa varmistetaan tarvittavat tarvikkeet, tiedot ja käytössä olevat toimijat ja lopuksi sovitaan ohjauksesta, seurannasta ja viimeisenä arvioinnista. (Karreinen ym., 2010, s. 102.) Tämä raami kuvastaa myös Qstockin somistuksen ja aluetaitteen tuottamisen eri vaiheita, jonka mukaan voi organisoida toimintaa.

Onnistuneen tapahtuman organisoinnissa keskeisessä asemassa on hyvä suunnitelma. Tämä tarkoittaa ideoiden ja vastuun jakamista muiden ihmisten kanssa. Muiden kanssa työskentelemällä saavuttaa enemmän kuin yksin tekemällä. Ensimmäisenä tulee kysyä itseltään, mitä haluaa saavuttaa ja koota ideoita muilta ihmisiltä ja osallistujilta. Ihmisille tulee antaa aikaa miettiä ja jopa kaikista absurdeimmistakin ideoista kannattaa keskustella, sillä ne tuovat keskusteluun vaihtelua ja laajuutta. Täytyy muistaa, että projektin organisointi vie aikaa. Hyvässä suunnitelmassa ihmisille on järjestetty tarpeeksi aikaa hoitaa tehtävänsä hyvin. Suunnittelun voi aloittaa esimerkiksi projektin lopusta ja kirjata takaperin kalenteriin ylös tärkeät ajankohdat. (Wilkinson, 2003, s. 9, 11.) Kun kerran suunnittelee huolella kaiken, näitä vanhoja pohjia soveltamalla pääsee ammattimaisen näköiseen ja hyvään työnjälkeen seuraavalla kerralla hyvin pienellä vaivalla (Karreinen ym., 2010, s. 17).

Projekti tulisi suunnitella tarkasti ja kaikki lähtee visiosta, paikan valinnasta sekä toimintaohjeiden raamien asettamisesta ja ensimmäisenä projektille tulee laatia budjetti ja hankkia rahoitus (Adams, 1997, s. 80). Aluetaiteen tuottamisprosessi ei lähdetä tyhjästä, sillä paikka on jo määritelty ja visuaalista ilmettä voi alkaa suunnittelemaan vasta, kun henkilöstö on varmennettu. Kauhasen, Juurakon ja Kauhasen mukaan suunnittelu ja toteutusvaihe jaetaan usein vielä osiin, sillä ne ovat niin laajoja. Lisäksi laajat projektit voidaan vielä jakaa vielä osaprojekteiksi. Jokaisella osaprojektin vastaavalla on samat tehtävät kuin projektipäälliköllä, mutta ne rajautuvat omalle osa-alueelleen. (Kauhanen, Juurakko & Kauhanen, 2002, s. 26, 33.) Qstockin kontekstissa tämä tarkoittaa prosessin jakamista kahteen osaan; Qstockin yleiseen suunnitteluun ja aluetaiteen toteutuksen suunnitteluun. Yleisen suunnittelun toimijoina ovat ammattilaisorganisaation, eli Qstockin, ydintimi, jonka kanssa suunnitellaan koko Qstock-musiikkifestivaalia. Minun tutkimukseni keskittyy somistuksen ja aluetaiteen toteutusvaiheen suunnitteluun, jossa toimijoina ovat somistus- ja aluetaidetiimin jäsenet: somistus- ja aluetaidepäällikkö, vastaavat, tiiminvetäjät sekä vapaaehtoiset. Somistus- ja aluetaideprosessi alkaa kuitenkin somistus- ja aluetaidepäällikön suunnittelulla yhdessä ammattilaisorganisaation kanssa, jossa laaditaan budjetti, yhteiset visiot ja toimintaohjeet. Projektipäällikkö laatii projektisuunnitelman muun projektihenkilöstön ja eri tiimien kanssa ja käynnistää sitten oman osa-alueensa projektiryhmän työskentelyn (Kauhanen ym., 2002, s. 33). Tutkimukseni pohjalta tuottamani prosessikaavio keskittyy aluetaidetapahtumatoiminnan käytännön toteutusvaiheeseen, ei koko Qstockin organisointiin. Qstock on laatinut somistukselle ja aluetaitteille oman

budjetin, joten somistukseen ja aluetaiteseen keskittyvä tuottamisprosessin hahmottelu alkaa toimintaohjeiden laatimisesta.

Alussa laadittava toimintaohjeiden hahmotelma ei saa olla liian tiukka, vaan siinä pitää olla tilaa taiteilijoiden tai käsityöläisten innovatiivisille ratkaisuehdotuksille. Selkeät suunnitelmat työskentelytavoista ja käsittelyjärjestyksestä ovat kuitenkin tärkeitä ja niiden tulisi pysyä johdonmukaisina. Ajan kuluessa toimintamallia tulisi kehittää tarkemmaksi. Tämä auttaa takaamaan yhteisymmärrystä koko tiimin kesken. Työskentelyä tulee valvoa, dokumentoida ja arvioida läpi projektin. Toimintaohjeiden tulisi ainakin sisältää tavoitteen, kontekstin, alueen ja sen olosuhteiden kuvauksen, tiiminjäsenten tiedot sekä heidän rooliensa ja vastuualueidensa kuvauksen, aikakulutuksen ja työtehtävien järjestyksen, budjetin, materiaalien erittely esim. saatavuuden mukaan, mahdolliset projektia rajoittavat seikat sekä dokumentaatio suunnitelmat. (Adams, 1997, s. 80–81.) Olosuhteiden muuttuessa projektia tulee olla valmis muokkaamaan ja sopeuttamaan. Kaikkea ei tarvitse suunnitella etukäteen tarkasti projektin alussa vaan joitain asioita voi jättää päätettäväksi projektin kuluessa. Oletettujen ongelmien varalta kannattaa olla suunnitelmissa valikoima eri vaihtoehtoja. Näistä poikkeuksista kannattaa informoida muita projektiin osallistujia. (Wilkinson, 2003, s.11.)

3.2.1. Aluetaidetiimin toimijat ja heidän roolinsa

Projektipäälliköllä voi olla projektissa useampi rooli, mutta hänen roolinsa on ratkaiseva. Projektipäällikkö voi toimia organisoijana, motivaattorina, sovittelijana ja tiedotustoiminnassa. Tärkeimmät roolit ovat kuitenkin toimia yhteyshenkilönä, koordinaattorina ja informoida kaikkia projektin kehityksestä. (Adams, 1997, s. 80.) Yksi vastuualue on hoitaa vapaaehtoisten rekrytointi sekä olla koko projektin pääyhteyshenkilö. Jonkun vastuulla on oltava koko projektin seuraaminen, johon kuuluisi tehtävien delegoiminen ja niiden edistymisen valvominen, ammattilaisten ja hankkijoiden yhteyshenkilönä toimiminen sekä kokousten järjestäminen. (Wilkinson, 2003, s. 15.) Kokouksia järjestäessä tulee huomioida, ettei kokouksia järjestettäisi vaan kokousten vuoksi, vaan kaikkien tulisi olla tietoisia sen tarkoitusperistä ja olla valmistautuneita kokoukseen. Kokouksen sisältö voi liittyä yhteisen vision luomiseen, ohjelman suunnittelemiseen, edistyksen tarkasteluun, strategisten ongelmien esille tuomiseen tai palautteeseen. (Adams, 1997, s. 80.) Toinen tärkeä rooli on

taloudenhoitaja, joka hoitaa budjettia ja rahoitusta ja informoi muita menoista sekä maksaa laskut. (Wilkinson, 2003, s. 15). Näistä kaikista aluetaiteen tuottamisen rooleista vastaa Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö yhteistyössä venuekoordinaattorin kanssa.

Koordinaattori vastaa vapaaehtoisten rekrytoinnista sekä heidän jakamisesta omiin tehtäviin ja huolehtii, että vapaaehtoisia on tarpeeksi ja että he ovat oikeissa paikoissa. Koordinaattori pitää huolen myös yhteydenpidosta vapaaehtoisin, että heidän vastaaviin sekä ammattilaisorganisaatioon, jotta hän pysyy aina ajan tasalla tilanteesta ja organisaation tarpeista. Koordinoinnin oleellisin osa on siis tiedonkulku. (Huikari, 2010 s. 135–136.) Qstockissa koordinaattorin tehtäviä tekee somistus- ja aluetaidepäällikkö omassa tiimissään ja venuekoordinaattori laajemmin.

Maailma kylässä -festivaalin vapaaehtoisvastaava Emma Huikari kertoo, että heillä vastaavatkin toimivat vapaaehtois pohjalta, mutta pientä palkkiota vastaan. **Vastaavien** tehtäviksi hän luettelee oman vastualueen toiminnasta huolehtiminen yhteistyössä festivaalin ammattilaisorganisaation kanssa sekä oman ryhmän vapaaehtoisten koordinoimisen ja opastuksen työhön. Vastattavia osa-alueita festivaalilla ovat mm. kierrätysneuvonta, jakelu, info, siivous ja kuljetus. (Huikari, 2010 s. 135.) Qstockin somistus- ja aluetaidetiimissä on vastaavien lisäksi tiiminvetäjiä. Somistus- ja aluetaidevastaavat toimivat projektipäällikön apukäsinä. **Tiiminvetäjät** puolestaan vastaavat oman alueensa visuaalisuudesta somistus- ja aluetaidepäällikön määrittelemien teemojen mukaisesti. Tämän lisäksi he ohjaavat vapaaehtoisia toiminnassa. Vastaavilla on laajemmat vastualueet. Vastaavat tukevat somistus- ja aluetaidepäällikön työtä listaamalla ja sopimalla työvuoroja, auttamalla aluetaiteen visualisoinnissa, delegoimalla tehtäviä, pitämällä kirjaa vapaaehtoisista ja heidän saapumisesta työvuoroihin sekä muita juoksevia tehtäviä. Kauhanen kollegoineen (2002) listaavat projektiryhmän jäsenten tehtäviksi muun muassa osallistua projektinsuunnitelman laatimiseen oman osa-alueensa osalta, huolehtia projektipäällikön asettamien tehtävien suorittamisesta, raportoida projektipäällikölle työn edistymisestä, dokumentoida tuloksia ja kehittää omia työskentelymenetelmiä ja ammattitaitoa (Kauhanen ym., 2002, s. 34).

Viimeinen, mutta tärkeä toimija musiikkifestivaalin aluetaiteen tuottamisessa on **vapaaehtoinen**. Käsittelin edellisessä kappaleessa festivaalien vapaaehtoistyön

käytäntöjä, mutta keskityn nyt vapaaehtoiisiin ja heidän johtamiseen, sillä Qstockin aluetaitteen organisoimiseen liittyy oleellisesti vapaaehtoisten johtaminen.

Vapaaehtoisten johtaminen tulee erottaa vapaaehtoistyön johtamisesta, sillä vapaaehtoisten johtamiseen kuuluu ihmisten ohjaus ja kannustaminen, kun taas vapaaehtoistyön johtaminen liittyy asioiden kuten prosessien johtamiseen. Työn vapaaehtoisuus muuttaa johtamisen vaatimuksia, sillä vapaaehtoiisiin ei ole suoraa käskyvaltaa, jolloin asenne on tässä tapauksessa tärkeämpi kuin muodollinen asema. Vapaaehtoisten johtaminen on lähellä nykyaikaista käsitystä osallistavasta ja valmentavasta tiimijohtamisesta, jossa johtajan tärkein tehtävä on saada vapaaehtoisten parhaimmat tiedot ja taidot hyötykäyttöön, sopia yhteiset tavoitteet sekä mahdollistaa ja sitouttaa vapaaehtoisten toimintaa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Karreinen ym., 2010, s. 93–94.)

Kauhasen, Juurakon ja Kauhasen mukaan toteuttamisen suunnittelua tulee syventää lähemmäs käytännön toteutusta ja luoda tästä toteutussuunnitelma, joka sisältää muun muassa konkreettisia ratkaisuja sekä päätöksiä projektisuunnitelman pohjalta. Toteutussuunnitelman tulisi teoriassa sisältää tehtäväluettelon, josta jokainen projektin osallistuja löytää omat työtehtävänsä. Tehtäväluettelo tulisi laatia ryhmässä, jotta kaikille työtehtäville löytyy vastuuhenkilö hoitamaan tehtävää. Tehtäväluettelosta tulisi löytyä vähintäänkin toimet, joilla tilaisuus saadaan aikaiseksi ja uuden tehtävän ilmaantuessa se tulee kirjata ylös. Tällöin tulee myös päättää toimen vastuuhenkilö ja kirjata se ylös. Projektipäällikkö voi käyttää kyseistä tehtäväluetteloa samanaikaisesti tarkistuslistana johtaessaan ennakkovalmistelujen kulkua, mutta projektin loppuraportin laatimisen tukena. (Kauhanen, ym., 2002, s. 50–51.) Hyödynsin toteutussuunnitelmaa oman tutkimukseni aineistonkeruun aikana.

Ennen kuin vapaaehtoisia voi alkaa rekrytoimaan, heille on varmistettava työskentelyn turvallisuus vapaaehtoistoiminnan ajaksi. Terveys- ja turvallisuusasiat kuuluvat projektin seurantaan (Adams, 1997, s. 80). Osallistujille on turvattava vedensaanti sekä riittävä tila toimimiseen. Pienelle ryhmälle ei saisi varata liian isoa tilaa, koska he saattavat tuntea hukkuvansa siihen. Tilan tulisi olla tarpeille tarkoituksenmukainen ja huomioida, tarviiko toimintaan pöytiä tai tuoleja ja saako esimerkiksi lattialle mennä maalia. Jos projektissa on mukana lapsia, sen tulee olla heille turvallinen. Jos osallistujille on luvattu ruokaa, ruokailupaikka on organisoitava. (Wilkinson, 2003, s. 14.) Kun aluetaitteen tuottamisprosessille on luotu hahmotelma sekä aikataululliset

raamit voi vapaaehtoisia alkaa rekrytoimaan. Qstock alkaa rekrytoimaan vapaaehtoisia huhtikuun alussa ja järjestää heille haastattelutilaisuuden kesäkuun alussa. Kun vapaaehtoiset on valittu, heille lähetetään sähköpostilla lomake työvuorotoiveista.

On tärkeää pitää huolta asioista, jotka voivat estää osallistujia osallistumasta projektiin, joten alusta alkaen kannattaa panostaa joustavuuteen. Työnteon ei tarvitse mennä päällekkäin osallistujien lastenhoidon kanssa ja tilojen esteettömyys on myös varmistettava, jotta esimerkiksi liikuntarajoitteisetkin pystyvät osallistumaan. (Wilkinson, 2003, s.5–6.) Qstockin somistus- ja aluetaidevapaaehtoisten vuorot aikataulutetaan joustavasti vapaaehtoisten työvuorotoiveiden mukaisesti. Yleisesti opiskelijoiden ja eläkeläisten on helpompi päästää toimintaan mukaan päiväsaikaan kuin työssä käyvien, ja pienten lasten kotivanhemmat voivat päästä vasta illalla mukaan (Karreinen ym., 2010, s. 43).

Kun vapaaehtoiset on saatu valittua ja alustavat työvuorot ovat tehty voidaan keskittyä taas aluetaitteen suunnitteluun, ennen kuin itse toiminta eli aluetaitteen rakentaminen alkaa. Qstockissa aluetaidetta aletaan rakentaa heinäkuun ennakkotyöpajoissa. Aluetaitteen suunnittelussa tulee kuitenkin ottaa huomioon tiettyjä аспектеja. Käyn seuraavaksi läpi, millaista taidetta musiikkifestivaaleihin tehdään sekä aluetaitteen rajoittavia tekijöitä.

3.2.2. Aluetaitteen suunnittelun rajoittavat tekijät

Simerock painottaa aluetaidehaussansa taidetta rajoittavia tekijöitä, joihin he listaavat kuuluvan vaihtelevien sääolosuhteiden sekä festivaalialueen huomioiminen. Tämän lisäksi he korostavat myös, että aluetaitteen tulisi kestää käyttöä ja festivaalikävijöitä ja pysyä koko festivaalin ajan turvallisena. Materiaalien tulee myös olla turvallisia ja työn tulee tämän lisäksi olla kuljetettavissa sekä purettavissa. Simerock huomauttaa myös aluetaidehaussaan, että he toivovat teosten olevan yleisöä osallistavia ja toteutuvan pienellä budjetilla (Simerock, 2019.) Materiaalien ja laitteiden tulee olla siis sopivia ja turvallisia sekä työntekijöille että festivaalikävijöille. Teräväkulmaisia metallipaloja ei kannata käyttää ja jos jotain laitetaan roikkumaan esimerkiksi puihin, tulee varmistaa, ettei se varmasti tipu sieltä kävijöiden tai rakennelmien päälle. Kaikki materiaalit tulee tarkastaa, ettei niistä varmasti ole haittaa. (Wilkinson, 2003, s. 13, 16.) Ennen kuin taidetta voi alkaa tekemään tulee lisäksi huomioida, mihin sen pystyy varastoimaan työskentelyaikojen välilläkin ja jos työ on suuri, pystyykö työtä varastoimaan projektin

jälkeenkin (Wilkinson, 2003, s. 14). Somistusten turvallisuuteen liittyvät seikat, jotka tulee myös pitää mielessä, ovat materiaallinen palosuojaus, varauloskäynnit ja poistumistiet (Kauhanen, ym., 2002, s. 80).

Provinssi esittelee, että heidän aluetaitensa tavoitteena on myös olla osallistava ja moniaistikas. He lisäksi korostavat, että heidän päätavoitteensa on olla ympäristöystävällinen ja Provinssi on saanutkin ympäristösertifikaatin erityismaininnan vuonna 2016 Ekokompassi tapahtumassa siitä, kuinka Provinssi on tuonut ympäristöasioita esille taiteellisella luovuudella. Provinssi toteaa, että he tekevät joka vuonna aluetaideteoksensa kierrätysmateriaaleista. Vuonna 2017 aloitettu yhteistyö Lakeuden ympäristöhuollon kanssa edisti aluetaitteen ympäristöystävällisyyttä entisestään ympäristöhuollon toimittamien kierrätysmateriaalien kautta. (Provinssi, 2019f.) Qstock voisi myös aloittaa yhteistyön paikallisen ympäristöhuollon kanssa aluetaitteen toteuttamiseksi. Provinssi esittelee seuraavasti ympäristöystävällisiä aluetaitteen tuottamistapoja.

Aluetaitteessa ympäristöteema näkyi jälleen värikkäänä ja puhuttelevana. Festivaalin somisteissa uuden elämän saivat muun muassa vanhat käyttökelvottomat vaatelumput, autonrenkaat, Provinssin edellisvuosien lavakankaat ja opasteet. (Provinssi, 2019f.)

Provinssin aluetaitteesta vastannut aluetaitelija Landys Roimola kertoo näkevänsä roskan mielenkiintoisena materiaalina taiteen tekemisessä, sillä roskalla on jo takanaan historia ja se on kaikille henkilökohtaista jollain tasolla. Roimolan luomisprosessia roskasta taiteeksi dominoi materiaali ja sattuma. Hän tuo teoksillaan näkyville tärkeitä yhteiskunnallisia aiheita, kuten ilmastonmuutos, laajalle yleisölle. (Provinssi, 2019b.)

Flow Festivaali korostaa ympäristövastuuta sekä sosiaalista vastuuta kokonaisvaltaisesti läpi festivaalitoimintansa Sustainable Flow -vastuullisuusohjelmassaan ja he käyttävät lisäksi Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää. Heidän somistusmateriaalinsa ovat myös kierrätettäviä, uudelleensijoitettavia tai pitkäikäisiä. (Flow Festivaali, 2019c.) Pori Jazzille on myönnetty Ekokompassi-ympäristösertifikaatti ja Pori Jazz painottaa ympäristövastuuta, mutta ei taiteen kautta (Pori Jazz, 2019c). Simerock ei ota kantaa ympäristöasioihin kotisivuillaan, kuten muut tutkimani Suomen musiikkifestivaalit. Qstockissa kierrätys otetaan huomioon erityisesti somistuksen ja aluetaitteen materiaalissa ja kierrätyksestä pidetään kiinni läpi prosessin. Somistus- ja aluetaidetiimi

keksii muoviroskallekin uuden elämän festivaaliin. Kaikki somistuksessa ja aluetaideteossa käytetyt materiaalit, niiden valmistuksesta purkuun, kierrätetään.

Qstock visuaalisuudesta vastaa pääosin somistus- ja aluetaidepäällikkö, mutta visuaalisuutta suunnitellaan kuitenkin yhdessä somistus- ja aluetaidetiimissä. Tiiminvetäjille on myös delegoitu omat alueensa, jonka visuaalisuudesta he ovat vastuussa, mutta niiden visuaalisen teeman on asettanut somistus- ja aluetaidepäällikkö. Vapaaehtoisillekin annetaan teeman puitteissa vapaat kädet suunnitella ja luoda aluetaidetta rakennusviikolla.

Teemasta tai taidemuodosta voi olla yhteisymmärrys, mutta monilla osallistujilla voi olla hyvin erilaisia ideoita teemasta. Kaikille osallistujille tulisi antaa kohtuuden rajoissa mahdollisuus lähestyä ja tulkita teemaa tai taidemuotoa heidän omilla tavoillaan. Kannattaa hyödyntää osallistujien taitoja siinä taidemuodossa, josta heillä on jo kokemusta. Taiteen tulisi lisätä projektiin jotain uutta ja erilaista. (Wilkinson, 2003, s. 10.) Qstockin aluetaideteeseen ei tarvitse ammattitaitoa, sillä teokset rakennetaan kierrätystavaroista ja ovat yleensä hyvin yllätyksellisiä. Eri taidoista ja taiteellisesta osaamisesta on kuitenkin hyötyä vapaaehtoiselle. Provinssi esittelee seuraavasti somistus- ja aluetaidetiiminsä vapaaehtoisuuskriteerejä.

Aluetaide ja somistus tarvitsee ensisijaisesti käsistään käteviä vapaaehtoisia, kuten maalareita, ompelijoita, näpertelijöitä ja puun kanssa askartelemaan pystyviä ahkeria tyyppejä. Erityisosaamista et välttämättä tarvitse, mikäli sinulla on hyvä ja innostunut asenne sekä halu oppia uutta. Ilmoitathan hakulomakkeessa, jos sinulta löytyy erityisosaamista näiltä aloilta. (Provinssi, 2019e.)

Aluetaidetta suunnitellessa tuleekin pitää mielessä, millaisia taitoja teoksen valmistamiseen tarvitaan, jotta tehtäviä voi delegoida vapaaehtoisille, jotka omaavat nuo taidot. Tarvitaanko esimerkiksi aluetaideteen valmistamiseen teknistä työtä, näppäryyttä siveltimen kanssa tai kankaita, jotka tulisi ommella.

Vastuuhenkilön tulee selvittää ja pitää listaa siitä, kuka vapaaehtoinen on hyvä missäkin, jotta tehtäviä voi jakaa ihmisten taitojen mukaan. Säännöllisiä yhteisiä tarkastus- ja avustustapaamisia tulisi organisoida ja kaikille tulisi selventää, mitä mikäkin työtehtävä pitää sisällään. Työ tulee organisoida prioriteettijärjestykseen ja

virheistä ei tulisi huolehtia liikaa, sillä niistä oppii. Itsestään ja toisista ei saa odottaa liikoja eikä täydellisyyteen kannata pyrkiä. Montaa asiaa ei kannata tehdä samaan aikaan ja apua tulee pyytää selkeästi. Vaikka tiimiläisillä on omat roolinsa, niiden ei saa antaa rajoittaa tiimin potentiaalia, sillä joustavuus antaa tiimiläisten pelata omilla vahvuuksillaan tai löytämään uusia mielenkiinnon kohteita tai kykyjä. (Wilkinson, 2003, s. 6, 14.) Työtehtäviä ei saa asettaa liikaa, koska kokonaisuudesta tulee vaikeasti hallittava (Karreinen ym., 2010, s. 98).

Vapaaehtoisia tulisi sitouttaa toimintaan jo suunnitteluvaiheessa ideoimaan ja ratkaisemaan ongelmia. Luovuudelle, huumorille ja epäonnistumisillekin tulee antaa tilaa. Vapaaehtoinen saattaa alkaa välttelemään ja jättää tekemättä tehtävän epäonnistumisen pelossa. Kokemattomimmat tarvitsevat yksityiskohtaisempia ohjeita ja ohjausta. Tavoitteet tulee asettaa korkealle, mahdollisuuksien rajoissa, jotta saadaan entistä parempia tuloksia. Työnjaosta, yhteisistä tavoitteista ja parhaista keinoista saavuttaa nuo tavoitteet tulisi keskustella ryhmässä, jolloin työtehtävät koetaan yhteisiksi. Vapaaehtoisten luottamusta lisää myös oikeudenmukainen ja tasapuolinen vastuunjako. Kaikkien tulisi nähdä työnjaon ja sen etenemisen esimerkiksi tehtävälistan avulla. (Karreinen ym., 2010, s. 95–98.) Organisaation toimivuus, luottamus, rento asenne ja hyvä työhenki ovat oleellisessa osassa vapaaehtoisten sitouttamisessa. Jotta vapaaehtoiset voivat keskittyä omaan tehtäväänsä, tulee heille tehdä selväksi, kuka on vastuussa kokonaisuudesta, kuka mistäkin osa-alueesta tai kuka vain omasta työstään. (Huikari, 2010 s. 137.) On hyvä varmistaa, että jokaisella projektiin osallistuvalla on ollut mahdollisuus antaa panoksensa ja olla osana tekemässä päätöksiä muokaten projektia (Wilkinson, 2003, s. 5).

3.2.3. Käytännön toteutuksen suunnittelu

Qstockin aluetaitteen osia tuotetaan alustavasti heinäkuussa järjestettävissä ennakkotyöpajoissa, ja somistuksen sekä aluetaitteen tuottaminen huipentuu rakennusviikolle, juuri ennen festivaalia. Muiden musiikkifestivaalien aluetaitteen rakentamisvaiheesta ei löydy tietoa heidän nettisivuillaan, joten Qstockin toimintaa rakennusvaiheessa ei voi vertailla ja sitä kautta kehittää toimintaa. Toimintaa tulee siis kehittää toiminnasta käsin.

Ensimmäisenä työpäivänä osallistujia tulee informoida, miten alueelle pääsee ja minne parkkeerata autonsa (Wilkinson, 2003, s. 14). Qstock-festivaalialueen rakentaminen

alkaa viikkoa ennen festivaalia, joten alue suljetaan ulkopuolisilta ja parkkipaikkoja täyttää rekat sekä esiintymislavojen palaset. Jollekin tiiminvetäjälle tulisi myös delegoida vastuu olla toivottamassa vapaaehtoiset tervetulleeksi heidän ensimmäiseen työvuoroonsa ja kerrata vapaaehtoisille sovitut asiat vapaaehtoisuudesta (Wilkinson, 2003, s. 14). Alkuperehdytyksen jälkeen työtehtäviä voi alkaa delegoimaan vapaaehtoisille ja esittelen seuraavaksi asioita, joita tulee huomioida vapaaehtoisten työtehtävien jakamisessa.

Vapaaehtoiset ovat yleensä hyvin motivoituneita työhön ja suhtautuvat asioihin myönteisesti. He haluavat toimia, tehdä ja osallistua, mutta eivät johtaa, ottaa lisävastuuta tai vastata joistakin tehtävistä, joista he eivät usko suoriutuvansa helposti, sillä vapaaehtoistoiminta on kuitenkin vain harrastus. He haluavat saada eri vaihtoehtoja sekä tietää, mitä kaikkea eri työtehtäviin sisältyy. Vapaaehtoisten motivaatiota heikentää henkilöiden väliset ristiriidat sekä työpanoksen tai mielipiteiden arvostuksen puute. Motivaatiota heikentää myös, jos vapaaehtoinen kokee työn turhaksi tai kokee ettei pysty suoriutumaan tehtävästä annetuissa olosuhteissa. (Karreinen ym., 2010, s. 94.)

Erityisen tärkeää on varmistaa, että informaatio siitä, kuka tekee mitään ja mihin mennessä kulkee sujuvasti, jotta kenellekään ei tulisi turhia pettymyksiä. Jos vapaaehtoistyötä ei ole suunniteltu etukäteen hyvin, niin työpanos valuu hukkaan, kun jotkut saattavat tehdä päällekkäistä työtä jonkun toisen kanssa. Vapaaehtoisen motivaatiota lisää suuresti se, kun hän pystyy itse näkemään, miten yhdessä tekemällä saadaan aikaan jotain suurta, sekä miten juuri hänen työpanoksensa hyödyttää koko projektia. (Karreinen ym., 2010, s. 18, 58.) Yleisimmät ristiriidat ilmenee, kun toimijat kokevat, että tietoa pimitetään, eikä heihin luoteta. Vapaaehtoisille tulee huolehtia olennainen tieto projektin johdolta ja vapaaehtoisilta tulee myös pyytää jakamaan heidän omaa tietoaan. Vapaaehtoisten keskinäisten tiedotuskanavien tulee myös toimia. (Karreinen ym., 2010, s. 95.) Jos ristiriitoja ilmenee, niihin kannattaa puuttua heti, sillä tiimin sisäiset ristiriidat kuluttavat vapaaehtoisten voimavaroja. Ristiriidat ovat luonnollinen osa toimintaa, jossa tehdään asioita yhdessä valtavalla intohimolla ja pienillä resursseilla, joten niitä ei kannata pelätä. Ristiriitoja voi lähteä korjaamaan esimerkiksi luotetun aktiivin vetämänä avoimena keskusteluna, johon voi ottaa mukaan myös ulkopuolisen ja näin ollen puolueettoman henkilön. (Karreinen ym., 2010, s. 59.)

Työtehtävien jakamisessa tulee arvioida tehtävän kriittisyys ja se, kuinka paljon aikaa ja kokemusta sen tekemiseen tarvitaan. Huomiota kannattaa kiinnittää myös vapaaehtoisen haluun, sillä jotkut motivoituvat kehittämään itseään haasteellisissa tehtävissä, kun taas toiset pitävät helpoista perustehtävistä. Jos vapaaehtoinen kokee hallitsevansa tehtävän, hän haluaa päästä itse vaikuttamaan siihen, miten ja milloin hän sen tekee. Jos ohjaaja haluaa sen tietyllä tavalla, se tulee perustella vapaaehtoiselle. Kokeneimmille ja ammattitaitoisimmille vapaaehtoisille tulee antaa toimintavapautta, jossa rajoittavat tekijät ovat vain yhdessä sovitut laatukriteerit, tavoitteet ja aikataulu. (Karreinen ym., 2010, s. 43, 98) Työtehtävien takarajojen tulisi olla realistisia ja projektin tiimiläiset voivat itsekkin auttaa asettamaan omat työtehtävänsä ja niiden takarajat. Tästä kannattaa pitää listaa, jotta tietää, kuka on vastuussa mistäkin työtehtävistä, sekä milloin niiden tulee olla valmiita. (Wilkinson, 2003, s. 11.) Jos vapaaehtoiselle annettu työtehtävä on erityisen kriittinen, sen aikaraja on hyvä asettaa reilusti ennen lopullista takarajaa, jotta koko projekti ei kaadu pienen myöhästymisen vuoksi. Vastaavan tulee aikatauluttaa tehtävän suorittamiseksi ainakin kolmanneksen enemmän aikaa kuin arviolta tekemiseen menisi. (Karreinen ym., 2010, s. 18, 99.) Tehtävälisat auttavat pitämään projektikonaisuuden hallussa. Projektinhallintaan on tarjolla apuvälineitä internetissä. Toodledo.com on yksinkertainen tehtävälisat, jossa vapaaehtoisille voi jakaa työtehtäviä kansioihin ja määrittellä niille aikataulun ja tärkeysasteen. Tehtävälisatan voi tulostaa myös paperille. Projektinhallintaohjelmia ovat myös manymoon.com sekä Google sitesin project wiki. (Karreinen ym., 2010, s. 101.) Kun vapaaehtoiset on perehdytetty, heille on jaettu tehtävät ja toiminta on saatu käyntiin, toimintaa tulee seurata. Toiminta antaa jatkuvaa palautetta, mutta se tulee kirjata ylös, jotta ongelmat muistetaan korjata.

Kirjanpito voi olla tärkeä osa työskentelyä, ja yleensä projektipäällikkö on vastuussa menojen seuraamisesta ja pitämässä kirjaa projektin edistymisestä (Adams, 1997, s. 80). Kirjan pitämisestä tulisi siis olla erikseen sovittu vastuuhenkilö ja dokumentointitavoista tulisi päättää etukäteen. Projektin dokumentointiin käyvät hyvin valokuvat, videot tai äänitykset, mutta myös kävijöiden sekä projektiin osallistujien kommentit sekä uutisoinnit ja lehtileikkeet koskien projektia. Kun projektia on dokumentoitu, sitä voi käyttää esimerkkinä seuraavaa projektia varten. (Wilkinson, 2003, s. 11.) Somistus- ja aluetaidetiimissä kirjapidosta voi yhtä hyvin olla vastuussa joku vastaavista.

Projektin edistymisessä tärkeä vastuualue on asettaa tehtävät etenkin kiireen keskellä tärkeysjärjestykseen ja jakaa vastuuta kyseisistä tehtävistä. Kokonaiskuva tulee pitää mielessä, eikä keskittyä liikaa pieniin yksityiskohtiin. Vapaaehtoisen tulisi lisäksi raportoida sovitun työtehtävän edistymisestä jollekin vastuuhenkilölle ja tämä informaatio olisi hyvä olla jo vapaaehtoissopimuksessa. Toiminta kehittyy entistä paremmaksi tällaisen raportoinnin avulla. (Karreinen ym., 2010, s. 99, 17.) Somistusta ja aluetaiteen tuottamista rajoittaa tilojen valmistumisen odottelu rakennusviikolla. Aluetaiteen paikkaa ei tule lopullisesti päättää, ennen kuin on nähnyt ja tutkinut paikan.

Ennen kuin päättää lopullista paikkaa teokselle, kannattaa miettiä kaikkia mahdollisia alueita. Paikka on fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö taideteokselle, eikä se ole koskaan neutraali. Paikka pitää sisällään merkityksiä ja viestejä etenkin paikallisille. Teoksen paikkaa miettiessä tulee sen sopivuuden lisäksi ajatella, miten ihmiset näkevät ja käyttävät aluetta, sekä sen jo valmiiksi sisältämiä merkityksiä ja assosiaatioita. Taideteos ja sen ympäristö ovat interaktiivisia ja toisistaan riippuvaisia. Paikan konteksti vaikuttaa taideteoksen tulkintaan, ihmisten kokemukseen siitä sekä heidän reaktioonsa siihen. Paikan valitsemisessa olennaista on myös tietää, onko taideteosta tarkoitus jäädä katsomaan ja pohtimaan hetkeksi vai vaan ohimennen. Ulkona olevissa teoksissa tulee huomioida mittakaava, sekä mistä kulmasta teosta tulee katsoa. Teos voi dominoida tilaa tai olla niin huomaamaton, että ihmiset löytävät sen sattumalta. Eri valo- ja sääolosuhteet vaikuttavat myös teokseen. Sisätiloissa tulee miettiä valotusta, lattiapintoja sekä mahdollisia huonekaluja ja lähiympäristön tavaroita. Ympäristön värit, kyltit ja grafiikat vaikuttavat teokseen. Ympäristön tunnelma tulee huomioida teoksen väreissä, materiaalivalinnoissa, mittakaavassa ja paikan valinnassa. Teos tulee kiinnittää niin, ettei vahinkoja satu. (Adams, 1997, s. 79.)

Jatkossa toiminnan suunnittelua ja kehittämistä tukee vapaaehtoisilta kerätty palaute, joten siihen tulee aina antaa mahdollisuus. Vapaaehtoisten palaute tulisi myös huomioida toiminnan raportoinnissa. Vapaaehtoistyöntekijät jaksavat panostaa palautekyselyihin, jos ne pidetään lyhyinä eli noin sivun pituisina tai yhden näytön kokoisina. Palautelomakkeen voi tehdä kätevästi ilmaisen Google Docs -palvelun kyselyntekotyökalun avulla. Vapaaehtoistyöntekijöille tulee antaa myös palautetta onnistuneesta työstä, sillä jokainen kaipaa kiitosta työstään varsinkin silloin, kun se on ollut tekijälle erityisen haastava tai aikaa vievä. Kiittäminen ja palautteen antaminen saattavat kuitenkin unohtua silloin, kun vastuuta tehtävästä ei ole määritelty

kenellekään. Korjaavaa palautetta tulee antaa kahden kesken, ja se tulee pohjautua siihen, mitä on tullut sovittua työtehtävästä. Korjaavaa palautetta tulisi antaa hampurilaismallin mukaan, eli antaa aluksi kiitosta hyvin tehdyistä asioista ja esittää kritiikki toivomuksina, neuvoina tai ohjeina. Toivomuksien noudattamisesta kannattaa suostutella kertomalla niiden hyödyistä ja antaa vapaaehtoisen ehdottaa myös itse ratkaisuja. Palautteen lopuksi kerrataan yhteenveto ja myönteisen kehityksen tapahtuessa se huomioidaan ja siitä kiitetään. (Karreinen ym., 2010, s. 81–83, 89.) Qstock lähettää vapaaehtoisille sähköpostilla palautekyselyn ja koska en ole vapaaehtoisena muissa Suomen musiikkifestivaaleissa, en voi vahvistaa onko tämä yleinen käytäntö muissakin festivaaleissa. Autissierin (2015) mukaan ainakin Holland Dance Festival kerää vapaaehtoisilta palautetta juurikin toiminnan kehittämiseksi (Autissier, 2015, s.140–142). Tähän toiminnan kehittymiseen vapaaehtoisen palautteen perusteella tulee pyrkiä. Kun työ saadaan päätökseen ja tapahtuma on järjestetty, on aika arvioida toimintaa ja tehdä siitä raportti.

Projektipäällikkö huolehtii yleensä projektin raportoinnista, asiakirjojen arkistoinnista ja projektin päättämisestä, mutta loppuraportti voidaan laatia yhdessä muun projektihenkilöstön kanssa (Kauhanen ym., 2002, s. 33). Vastuu raportoinnista voi siis olla useammalla henkilöllä, mutta yleisesti siitä vastaa projektin tai tapahtuman toteutumisesta vastuussa oleva henkilö, joka on ollut paikan päällä työskentelyn aikana. Raportointiin sisältyy kuvaus toiminnasta ja koko prosessista sekä sen tavoitteet ja tulokset ja arvio siitä, miten tavoitteissa onnistuttiin. Kaikkien osallistujien antaman palautteen yhteenveto, vastuuhenkilöiden yhteystiedot ja heidän arviot projektin toteutumisesta sekä mahdolliset kehitysehdotukset tulee sisällyttää myös raporttiin. Lopuksi sen tulisi sisältää myös mitä opittiin ja mitä kannattaisi sen perusteella tehdä toisin seuraavalla kerralla. Raportoinnin tarkoituksena on kirjata ylös olennaisimmat käytännön asiat vapaaehtoistoiminnan kannalta ja se toimii tärkeänä työvälineenä hiljaisen tiedon jakamisessa toimijalta toiselle. Tehtyjä raportteja tulisi hyödyntää toiminnan suunnittelussa ja sen kehittämisessä. (Karreinen ym., 2010, s. 88–90.)

Kauhanen kollegoineen listaa raporttiin sisältyviksi informaatioksi esimerkiksi tapahtuman yleiskuvauksen, taloudelliset, taiteelliset sekä muut tavoitteet, aikataulun toteutumisen ja ajallisen onnistumisen, projektiorganisaation toiminnan eri ryhmissä, tapahtumasta ilmenneet ongelmat, tapahtuman yleisen arvioinnin sekä muut selvitykset liitteineen. (Kauhanen ym., 2002, s. 126).

Jokainen projekti ja niiden toteutus ovat erilaisia ja tapauskohtaisia, joten valmista yleispätevää toimintasuunnitelmaa ei ole. Teoriani painottuu tämän vuoksi pelkästään projektin sekä vapaaehtoistyön organisointiin ja erityisesti niiden suunnitteluvaiheeseen. Vapaaehtoistoiminnan saatikka somistus- ja aluetaidevapaaehtoistoiminnan käytännön toteutusvaiheesta ei ole tietoa, jonka vuoksi tutkimukseni onkin erityisen uudenlainen. Tietoa tästä somistus- ja aluetaidevapaaehtoistoiminnan käytännön toteutusvaiheesta on saatava lisää ja esittelen seuraavassa kappaleessa, millaisilla menetelmällisillä tavoilla pyrin tuomaan tätä tietoa esille.

4. Tutkimuksen menetelmälliset valinnat

4.1. Taiteella tutkiminen

Olen miettinyt taiteen ja tieteen suhdetta ja sitä, missä määrin taiteellinen tekeminen hyväksytään tieteelliseksi tiedoksi, tutkiessani aluetaiteen tuottamista musiikkifestivaaliin. Henk Borgdorff (2006) esittää kriittisiä kysymyksiä taiteelliselle tutkimukselle; milloin taidekäytännöt kelpuutetaan tutkimukseksi? Miten erottelemme taiteen tekemisen harjoittamisena ja taiteen tekemisen tutkimuksena? Taiteellisesta tutkimuksesta voimme erotella objektin, prosessin ja kontekstin. Objekti tarkoittaa taideteosta, prosessi taiteen tekemistä ja kontekstilla tarkoitetaan taidemaailmaa, kulttuurista ja historiallista ympäristöä, yleisön vastaanottoa ja niin edelleen. Taidekäytäntö määrittyy tutkimukseksi, kun sen tarkoitus on laajentaa tietoaamme ja ymmärrystämme uudenlaisen tutkimuksen kautta. Tutkimus alkaa kysymyksillä, jotka ovat relevantteja tutkimuskontekstissa ja taidemaailmassa, ja hyödyntää metodeja, jotka ovat tarkoituksenmukaisia tutkimukselle. Tutkimuksen prosessi ja tutkimustulokset tulee olla täsmällisesti dokumentoituja, ja ne tulee julkaista tutkimusyhteisölle ja laajemmalle yleisölle. Borgdorff kysyy, kuinka voimme tietää mitkä menetelmät ovat tarkoituksenmukaisia tutkimukselle, ja mikä ovat tarpeeksi täsmällisesti dokumentoitua. Näillä määritelmillä pystymme erottelemaan taiteen harjoittamisena ja taiteen tutkimuksena. (Borgdorff, 2006, s. 14–16.)

Taiteellisessa tutkimuksessa on kyse taiteilijan omista tuotoksista ja prosesseista, taiteessa tutkimista, joten taiteellinen tutkimus ei sovi minun tutkimusmenetelmäksi.

Minä tutkin yhdessä tuotettua taidetta ja pyrin sanallistamaan tätä prosessia. Tutkimukseni keskittyy siis prosessiin ei produktiin. Borgdorff (2006) käsittelee tutkijan ja taiteen tekemisen suhdetta ja erottelee kolme eri taiteen tutkimisen tapaa. Hän mainitsee inspiraatiokseen Christopher Fraylingin artikkelin ”Research in Art and Design”, jossa Christopher erotteli taiteen tutkimisen tyypit; tutkimus taiteeseen (*research into art*), tutkimus taiteelle (*research for art*) ja tutkimus taiteella (*research through art*). Borgdorff itse erottelee tutkimisen tyypit taiteiden tutkimiseen (*research on the arts*), taiteille tutkimiseen (*research for the arts*) ja taiteilla tutkimiseen (*research in the arts*). Taiteilla tutkimisessa objektia ja subjektia, tutkijaa ja taiteen tekemistä, ei erotella. Taiteellinen tekeminen itsessään on välttämätön osa sekä tutkimusprosessia että tutkimustulosta. Tämän lähestymistavan perusta tulee ymmärryksestä, että taiteissa teoriaa ja käytäntöä ei erotella mitenkään. Konseptit ja teoriat, kokemukset ja käsitykset ovat kaikki punoutuneet yhteen taidekäytännössä. Taiteilla tutkiminen pyrkii artikuloimaan juuri tätä luovan prosessin tai taideobjektin sisältämää tietoa. (Borgdorff, 2006, s. 11–13.) Tutkimukseni on näin ollen taiteilla tutkimista, sillä tutkin prosessia, jossa taide ilmenee tekemisessä, mutta se ei ole tutkimukseni pääkohde. Tutkimukseni avulla määrittelin myös aluetaitteen, mutta sen tein teorian pohjalta. Oleellista tutkimuksessani on tutkia aluetaitteen tuottamisprosessia toiminnasta käsin eli taiteellisessa toiminnassa.

Taiteellinen toiminta on ainutkertaista siinä mielessä, että se tekee näkyväksi asioita, jotka jäisivät huomiotta muilla keinoin ja siinä korostuu prosessin ja vuorovaikutuksen merkitys. Taiteellinen toiminta nostaa esiin esimerkiksi symboleita, metaforia ja paikkoihin liittyviä muistoja ja arvoja. (Hiltunen, 2009, s. 109–110.) Aluetaitteen tuottamisprosessista saa luotettavaa tietoa vain toiminnan kautta, joka korostaa prosessia ja vuorovaikutusta, minkä vuoksi valitsin tutkia tätä ilmiötä taiteen menetelmin.

Vaikka taidetta ja tiedettä on pidetty toistensa vastakohtina, niitä yhdistää tavoitteet tutkia, valottaa ja kuvata elämän eri osa-alueita. Elliot Eisner keksi termin ”taideperustainen tutkimus” 1990-luvun alussa. Taideperustainen tutkimus on poikkitieteellinen lähestymistapa tiedon rakentamiseksi, joka yhdistää taiteiden opinkappaleet tutkimus kontekstissa. Leavy kuvailee taideperustaisen tutkimuksen käytäntöjä menetelmällisinä välineinä, joilla saadaan käsiteltyä tutkimuskysymystä holistisesti. Se valjastaa ja yhdistää taiteellisten ja tieteellisten käytäntöjen luovat

impulssit ja tarkoitusperät. Leavy pitää taideperustaista tutkimusta sateenvarjokäsitteenä, jonka alla on kaikki tutkimukset, joita lähestytään taiteen keinoin. Hän myös määrittelee taideperustaisen tutkimuksen omaksi paradigmakseen ja useat hänen kollegoistaan ovat samaa mieltä. (Leavy, 2018, s. 3–6.)

Mira Kallion (2010) mukaan taideperustaisessa tutkimuksessa on kyse taiteen menetelmin syntyvän tutkimuksellisen tiedonmuodostuksen ymmärryksestä. Tämän menetelmän tavoitteena on saada ympäröivästä todellisuudesta tietoutta. Kuva ei yksinään riitä luonnehtimaan prosessia, mutta kuvallinen ja kielellinen ajattelu yhdessä muodostavat tiedonkäsitteelle monipohjaisen ymmärryksen. Perinteisessä tutkimuksessa moniaistinen, kokemuksellinen ja taiteellinen tiedon tuottaminen on jätetty ulkopuolelle, sillä ne koetaan vaikeasti lähestyttäväksi. Vain, koska tietoa ei ole osattu kuunnella, käsitteellistää tai ymmärtää, se ei tarkoita sitä, että tieto olisi epärelevanttia tai tutkimuksen piiriin sopimatonta. Tieto, joka syntyy taiteen menetelmillä käynnistää täysin erilaisten tietämisen tapojen prosesseja. Tämä tieto käsittelee kaikkea olennaista taiteessa ja elämässä, eli ympäristöä, todellisuutta ja sosiaalisia kysymyksiä. (Kallio, 2010, s. 15–17.) Etenkin minun tutkimukselleni oleellista on juuri taideperustaisen tutkimuksen tavoite saada sanallistettua ja käsitteellistettyä prosessia.

Leavyn (2018) mukaan taideperustainen tutkimus avaa ovia paikkoihin, joihin ei muilla keinoilla pääsisi. Se luo yhteyksiä, tutkii vanhoja tutkimuskysymyksiä uusin tavoin ja edustaa tutkimusta laajalle yleisölle eri lailla. Taideperustainen tutkimus on erityisen hyödyllinen tutkimusprojekteille, joiden tavoitteena on tutkia, kuvata ja keskittyä prosessiin. Taideperustainen tutkimus poikkeaa omalaatusesti perinteisistä akateemisista artikkeleista siinä, että tekstin ymmärtämiseksi tarvitaan vain yleissivistystä. Taideperustainen tutkimus voi siis olla vapaata jargonista ja julki laajemmalle yleisölle kuin vain akateemiselle. Taideperustaista tutkimusta arvioidaan juuri sen hyödyllisyyden perusteella. (Leavy, 2018, s. 9–12.) Itselleni on myös tärkeää, että tutkimuksestani olisi jotain aitoa hyötyä ja että teksti olisi ymmärrettävää. Tutkimuksestani tekee taideperustaisen se, että tutkimuksessani taiteella on paikka ja sen paikka on tekemisessä. Tutkimukseni tavoite on myös juuri keskittyä kuvaamaan itse prosessia, jonka vuoksi juuri taideperustainen tutkimus on tässä hyödyllinen.

Olen myös pohtinut paljon kysymystä ”Ketä varten teen tätä tutkielmaa?” Taiteen luoville ammattilaisille, tiedeyhteisölle, jotka ovat kiinnostuneita taiteesta vai itselleni

tietoni, taiteellisen taitoni ja kuvataideopettaja-ammattitaitoni kehittämiseksi? (Jokela, Hiltunen & Härkönen, 2015, s. 434) Pääasiassa motiivinani on oma kiinnostukseni erilaisten taideproduktioiden järjestämiselle ja tekemällä tätä taideperustaista toimintatutkimusta ja keräämällä aineistoani, uskon saavani paljon eväitä erilaisten produktioiden organisoimiseksi. Taiteen tekeminen ei sulje pois tutkimusta, eikä tutkimuksen tekeminen poista taiteen tekemistä (Jokela ym., 2015, s. 445). Mira Kallio kiteyttää hyvin minun omiakin tavoitteitani ”Tutkimukseni on tapahtumisen näkyväksi tekemistä” (Kallio, 2010, s. 21). Tutkimuksestani voi hyötyä kulttuurituottajat, sillä kuvaan osittain heidän työtään, kulttuuri- ja taidetapahtumien organisoimista. Määrittelen myös aluetaitteen ja tuon esille aiheen, jota ei ole aikaisemmin tutkittu, eli miten tuottaa visuaalista taidetta musiikkifestivaaliin. Tästä on hyötyä sekä taidekentälle, alalleni että taiteilijoille, jotka aikovat tehdä teoksia musiikkifestivaaliin.

4.2. Taideperustainen toimintatutkimus

Lapin yliopisto profiloitiin tiede- ja taideyliopistoksi, jolloin taiteen ja muotoilun tutkimusmenetelmät tuli spesifioida. Lapin yliopisto nosti tieteen ja taiteen vuorovaikutuksen yliopiston strategian painopisteeksi, sillä ne täydentävät toisiaan. Vuorovaikutuksessa tiede ja taide auttavat meitä keskittymään ja ilmaisemaan näkemyksiämme maailmastamme selkeämmin ja voimme soveltaa niitä yhteiskunnan parantamiseksi. Taideperustaiset tutkimusmenetelmät eivät yksinään vastanneet paradigmaattisesti taiteen ja tieteen yhdistävän menetelmän tarpeeseen, sillä ne muotoutuivat yhteiskuntatieteen tutkimuksiksi. Taiteellisen tutkimuksen toimet taas osoittautuivat ontologisesti ja epistemologisesti epämääräisiksi, kun niitä tarkasteltiin tieteen tai taiteen näkökulmasta. Tämän vuorovaikutuksen takaamiseksi 1990-luvun lopulla alettiin kehittää menetelmiä, jotka yhdistäisi luontevasti tieteen ja taiteen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan. Taideyliopistoista valmistuvat taiteilijat tekevät lopputöikseen korkealaatuista taidetta. Kuvataidekasvattajilta vaaditaan taiteellisen osion lisäksi tieteellistä osiota, jotka tulisi yhdistää pro gradussa luontevasti. Taideperustainen toimintatutkimus tarjoaa näin ollen taiteen ja tieteen integroimista taiteellisen projektityöskentelyn kautta. (Jokela ym., 2015, s. 434–435, 437.)

Taideperustainen toimintatutkimus kehitettiin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Timo Jokela ja Maria Huhmarniemi (2018) määrittelevät taideperustaisen

toimintatutkimuksen tutkimusstrategiaksi, joka ohjaa tutkimusprosessia toimintatutkimuksen sykleissä, ja joka käyttää taidetta kehittämistyön katalyyttinä. Taideperustaista toimintatutkimusta käytetään yleensä taidekasvatuksen, soveltavan visuaalisen taiteen sekä nykytaiteen kehittämissuhteissa. Näissä kehittämissuhteissa taide palvelee monia eri tavoitteita. Taide voi esimerkiksi toimia intervention keinona ongelmanratkaisussa tai uuden tiedon ja ymmärryksen saavuttamisessa. Taide voi myös toimia tutkimuksen tiedon keräämisen ja analyysin välineenä tai olla kehityksen kohteena. Taideperustaisuus viittaa taiteen käyttöön tutkimuksessa tavalla, jolla sidosryhmiltä ja organisaation tai yhteisön jäseniltä saadaan hiljaista tietoa, jota ei saisi muilla perinteisillä kvalitatiivisilla tutkimusmetodeilla, jotka perustuvat verbaaliseen ja kirjoitettuun kieleen. Jokela ja Huhmarniemi viittaavat Leavyyn (2009, 2017, 2018) täsmentämällä, että taideperustaisen tutkimuksen taustalla on tarve sekä päämäärä kehittää tutkimusta niin, että se tuottaa praktisen muutoksen lisäksi validia ja perusteltua tietoa ja ymmärrystä, joka liittyy tämän muutoksen aikaansaamiseen. Sidoryhmien ja paikallisten yhteisöjen hiljaista tietoa on tarpeen sisällyttää tutkimusprosessissa ja -tiedossa. Taideperustaista tutkimusmenetelmää, jossa kokemuksia ja tietoa ilmaistaan taiteen keinoin, tulee käyttää. (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 9, 10.)

Tutkimukseni päämäärä on juurikin kehittää musiikkifestivaalin aluetaitteen organisoimista, mikä on taideperustaisen toimintatutkimuksen tarkoitus. Tavoitteenani oli halu tuoda somistus- ja aluetaitteen tuottamisen hiljaista tietoa esiin, mikä tapahtuu parhaiten toiminnasta käsin, taidetta käyttämällä. Tutkimukseni on siis taideperustainen sekä toiminnallinen. Tutkimuksessani taiteellisen toiminnan avulla tuon esiin yhteisön jäsenten henkilökohtaisia kokemuksia.

Olen tutkimukseni aikana pohtinut paljon tutkielmani ja aineistoni tieteellisyyden takaamista, mutta taiteen tekeminen ei kuitenkaan vaadi samoja sanallisesti artikuloituja perusteita, mitä akateeminen tutkimus vaatii. Tutkijat seuraavat usein teoreettisin termein määriteltyä reittiä, josta he eivät poikkea, saavuttaakseen tutkimustuloksensa. Taiteilijat eivät välttämättä tiedä päämääräänsä ja saavutettuaan sen, he eivät pysty kuvailemaan reittiään lopputulokseensa. (Jokela ym., 2015, s. 438.) Toimintatutkimuksessa suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi vuorottelevat syklimäisesti, konstruoivasti ja dekonstruoivasti, ja ymmärrys ja tulkinta syntyvät vähitellen (Heikkinen, Rovio, Kiilakoski, 2006. s.77–78). Taideperustainen

toimintatutkimus tulee tutkimuksessani juuri tähän väliin kuvaamaan ja sanallistamaan prosessia, joka johti taideproduktiin. Taideperusteisen toimintatutkimuksen metodi on siis toimintatutkimus ja metodin toiminta on taide (Jokela ym., 2015, s. 441).

Toimintatutkimuksen avulla lähestytään sosiaalista todellisuutta sen muuttamiseksi ja toiminnan sekä yhteisön käytäntöjen kehittämiseksi oikeudenmukaisemmiksi ja järkipäisemmiksi. Tutkimustapa on siis yhteisöllinen ja itsereflektiivinen. Tutkimuksen avulla toimintatapoja sekä tilanteita, joissa toimintaan pyritään ymmärtämään. Toimintatutkimuksen toiminnan tavoitteet ovat aktivistisia ja keskeisellä sijalla on juurikin yhteisö tai yleisön osallistuminen sekä ymmärryksen lisääntyminen. Toimintatutkimuksessa vaikuttaminen ja muutos ovat prioriteetteja. Toimintatutkimus on prosessina yhteisöllinen ja oppiminen tapahtuu siinä refleктоivan ja kokemuksellisen prosessin kautta. (Hiltunen, 2009, s. 78–89, 33.)

Jokelan ja Huhmarniemen (2018) mukaan sovellettu visuaalinen taide ja kuvataidekasvatus tiedonaloina tarvitsevat taideperustaista tutkimusstrategiaa. Nämä tiedonalat ovat suhteellisen uusia ja aiemmat tutkimukset ovat joutuneet lainaamaan muista tiedonalojen tutkimusmetodeista. Taideperustainen toimintatutkimus sopii siis täydellisesti tutkimukseeni, sillä näkökulmani on kuvataidekasvatuksessa, tarkalleen ottaen yhteisöllisessä kuvataidekasvatuksessa, ja aineistooni kuuluu sovellettu visuaalinen taide. Taideperustaiseen toimintatutkimusstrategiaan linkittyy myös vahvasti kestävän kehityksen edistäminen tutkimuksen keinoin. Tutkijoiden päämääränä on kehittää toimintamenetelmiä, jotka mahdollistaisivat sidosryhmien ja paikallisten yhteisöjen kehittymisen kestävämmäksi. (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 9.) Qstockin aluetaitteen arvoihin kuuluu vahvasti juurikin kestävä kehitys. Ympäristökysymykset näyttäytyvät vahvasti myös muissa Suomen musiikkifestivaaleissa. Pyrin tutkimukseni avulla kehittämään entistä parempia keinoja tuottaa taidetta kestävästi musiikkifestivaaliin.

4.3. Tutkimuksen liittyminen kuvataidekasvatuksen kenttään

Kuvataidekasvattajana minun tulee myös pohtia tutkielmani kasvatuksellista aspektia, mutta en ollut aluksi varma, miten kasvatus ilmeni tutkimuksessani. En lähtökohtaisesti oletanut opettavani tai kasvattavani ketään projektissani. Kallio vastaavasti perustelee, että taidekasvatuksen tutkimuksen tavoite voi yhtä lailla olla joidenkin kulttuuristen käytänteiden kriittinen havainnoiminen tai sen merkitys voi nousta juuri niiden rakenteiden näkyväksi tekemisestä. Kasvatuksen ja koko yhteiskunnan arvoihin ja päämääriin voidaan vaikuttaa juuri tällaisen tutkimuksen kautta. (Kallio, 2010, s. 16.) Yksi tutkimustavoitteistani on juurikin käytäntöjen ja rakenteiden näkyväksi tekemistä, joten tutkimukseni siis vaikuttaa taidekasvatuksen kenttään. Taidetta tehdessäni yhdessä vapaaehtoisten kanssa, olen samalla ohjannut heitä työtehtävissä ja Varton mukaan kaikki käytännöt, joissa opetetaan taiteen keinoin toimimaan ja joissa arvioidaan tämän toiminnan tuloksia ja sopivuutta ovat taidekasvatuksen käytäntöjä (Varto, 2011, s. 22). Lisäksi, kun taiteellisen toiminnan dialogi muuttuu taidemaailmakeskeisestä yhteisökeskeiseksi ja kun sen päämäärät muuttuvat tiedostetun kasvatukselliseksi, yhteisötaidetta voidaan käsitellä myös taidekasvatuksena. Taidekasvatustakin voidaan käsittää yhteisötaiteena riippuen siitä, miten sen intentioita painotetaan. (Hiltunen, 2009, s. 109.) Tekemämme aluetaide lukeutuu myös yhteisötaiteeksi, jonka kautta tutkimukseni asettuu kuvataidekasvatuksen kenttään.

Tämä taiteellinen toiminta voi tapahtua niin kouluissa ja taidelaitoksissa kuin vapaassa sivistystyössä, harrastustoiminnassa tai muussa koulutuksessa, jossa toimitaan taiteen keinoin. Käsitteenä käytäntö on keskeinen, mutta vaihteleva ja muuttuva, jolloin tulee pohtia, onko toiminnassa kyse taiteesta, harrastelusta vai taidekasvatuksesta. Olemmeko kiinnostuneita koko taidekasvatuksen kentästä vai pelkästään sen pedagogisesta luonteesta, sen taiteenlajien käsittelevistä osista vai sen taiteellisesta toimintaa koskevista osista? Nämä kaikki ovat erillisinäkin tärkeitä ja kuuluvat taidekasvatuksen käytäntöihin, mutta itse käytäntö määrittelee, mihin kiinnostuksemme asettuu. (Varto, 2011, s. 22.) Tutkimuksessani on kyse taidekasvatuksen käytännöistä uudessa toimintaympäristössä ja rajaan tutkimukseni taidekasvatuksen käytännön taiteelliseen toimintaan, sillä tutkin taiteen tuottamisprosessia. Taidekasvatuksen käytäntöjen tunnistaminen ja havainnollistaminen on tärkeää, sillä se avartaa näkemystä alan moninaisuudesta ja kuvataidekasvattajien toiminnan alueiden laajenemisesta (Varto,

2011, s. 23). Tutkimukseni on siis taidekasvatuksellinen, mutta teemme tutkimuksessani taidetta yhteisöllisesti, joten tutkimuksessani on oleellista yhteisöllisen taidekasvatuksen näkökulma.

4.4. Yhteisöllinen taidekasvatus

Yhteisöllinen taidekasvatus syntyy taiteen ja tieteen rajapinnassa. Se voidaan käsittää ilmiönä tai terminä ja se määrittyy aina ajan, paikan, toiminnan ja toimijoiden mukaan uudelleen. Yhteisöllisen taidekasvatuksen keskiössä on kuitenkin aina pohdinta yhteisöstä ja yhteisöllisyyden merkityksestä. Yhteisöä on myös vaikea määritellä, sillä sitä voi tarkastella ideana tai tavoitteena. Yhteisöllisen taidekasvatuksen pyrkimyksenä on paikallisuuden ylläpitäminen, joka on myös yhteisön kulttuurinen perustehtävä. Paikallisuuden ylläpitäminen ei kuitenkaan tarkoita pysyvyyttä vaan yhteisöllisen taidekasvatuksen tavoitteena on kehittää ja tukea muutosta parempaan. (Hiltunen, 2009, s. 45–48.) Yhteisönäni toimii somistuksen ja aluetaiteen vastuuhenkilöt ja vapaaehtoiset. Tutkimukseni fokuoittuu juuri heidän toimintaansa, taiteelliseen tuottamiseen. Osallistujien käsitykset heidän omasta roolistaan ja yhteisestä toiminnasta ovat merkityksellisiä juuri yhteisöllisen taidekasvatuksen kannalta (Hiltunen, 2009, s. 76). Teemme tutkimuksessani yhdessä taidetta ja tutkimustietoni muodostuu tästä toiminnasta, jossa sanallistan etenkin somistus- ja aluetaidepäällikön sekä tiiminvetäjien roolia ja toimintaa. Tutkimukseni lähestymistapa on siis toimintatutkimus ja sen taideperustaisuus tulee siitä, että taiteella on paikka metodin toimintana. En tutki yksittäisten henkilöiden taiteellista toimintaa tai teoksia, vaan tutkimukseni taidetoiminta on yhteisöllistä ja osallistavaa.

Osallistava tutkimus on yksi kehitystutkimuksen menetelmistä, joka tähtää paikallisen yhteisön välittömään hyötymiseen edes osasta tutkimusta ja että yhteisö on tietoinen tästä hyötymisestä. Tällaisissa tutkimustilanteissa, joissa tutkimukseen osallistujilla on yhteinen päämäärä olisi epäjohdonmukaista käyttää menetelmiä, jotka perustuvat tutkittavan ja tutkijan väliseen etäisyyteen. Tässä nousee esille empiirisen tutkimuksen tieteellisten kriteerien ongelma, sillä osallistava tutkimus ei voi täyttää empiiriselle tutkimukselle asetettuja vaatimuksia objektiivisuudesta, validiteetista tai reliabiliteetista. Tutkimukseen osallistuvien yhteinen tavoite on tilanteen muuttaminen, eikä tutkija voi olla vaikuttamatta tähän tutkimustilanteeseen. Tutkijan ja tutkittavan välinen etäisyys

vain haittaisi tutkimukseen osallistuvien yhteistyötä osallistavassa tutkimuksessa, jossa subjekti-objekti asetelmasta muokataan lähtökohtaisestikin subjekti-subjekti asetelma. Tutkimustuloksen objektiivisuudesta ei täten voida puhua sen tavanomaisessa mielessä, eikä myöskään tutkijan riippumattomasta asemasta. (Swantz, 1979, s. 131.)

Osallistuvassa ja osallistavassa havainnoinnissa taidetoiminta sekä sen havainnointi kietoutuvat toisiinsa. Ymmärrys syntyy toimintaan osallistuvalla havaitsemisella sekä taidetilanteiden ja teosten dokumentoinnilla. (Hiltunen, 2009, s. 79–80.) Vaikka taidetoiminta ja sen havainnointi yhdistyvät tutkimuksessani, osallistava havainnointi ei riitä. Osallistava tutkimus eroaa osallistavasta havainnoinnista siinä, että osallistuvasta havainnoinnista puuttuu avoin dialektiikka sekä yhteiseen tulokseen tähtääminen. Ilman avointa dialektiikkaa yhteisön kanssa, lopullinen analyysi voi jäädä helpommin yksipuolisen subjektiiviseksi. Tiedon syntyminen muuttuu eksplisiittisesti tavoitteelliseksi, kun tutkimuksen yhteinen tavoite julkistetaan tutkimukseen osallistuville. Kun tutkimukseen osallistuja tiedostaa tavoitteen tilanteen muuttamisesta ja näin ollen yhteisön hyötymisestä, on osallistuja taipuvaisempi keskustelemaan asiasta tutkijan kanssa perusteellisemmin ja avoimemmin, mikä on täysin mahdotonta objektiivisuuteen tähtäävässä tutkimusmenetelmässä. Juuri tämä kanssakäyminen varmistaa tiedon paikkansapitävyyttä. (Swantz, 1979, s. 134–135.) Nimenomaan tämän vuoksi tarvitsen tutkimukseeni osallistavan menetelmää. Osallistavan tutkimusmenetelmän käyttö tutkimuksessani on perusteltua, sillä olemme pohtineet yhdessä Qstockin koordinaattorin, somistus- ja aluetaidepäällikön, vastaavien sekä tiiminvetäjien kanssa millaisen tutkimustuloksen, eli aluetaiteen prosessikaavion, minä tuotan. Tutkimukseni ei ole pelkästään itseäni varten, vaan tavoitteeni on kehittää tätä toimintaa Qstockin yhteisön hyväksi. Yhteisöllisen taidekasvatuksen pyrkimyksenä on myös tukea muutosta parempaan ja sen keskiössä on yhteisöllisyyden pohtiminen. Tutkimani ilmiö tapahtuu yhteisöllisessä taidetoiminnassa, jota ei voi tutkia ulkopuolisena havainnoijana. Yhteisöllisen taidekasvatuksen näkökulma näin ollen perustelee osallistavan tutkimusmenetelmän käyttöä, sillä tutkin asiaa, joka ilmenee yhteisössä, en yksittäisen henkilön toimintaa. Parhaimmillaan yhteisöllisessä taidekasvatuksessa ymmärrys yhteisöllisistä, taiteellisista ja kasvatuksellisista prosesseista yhdistyy (Hiltunen, 2009, s. 61).

4.5. Oma tutkijapositio

Koska olen tutkimuksessani osana toimintaa, minun tulee pohtia omaa rooliani siinä. Yhteisöllisessä taidekasvatuksessa taiteilija tai taidekasvattaja toimii asiantuntijana, eikä tuota itse tai istuta taidetta yhteisöön ulkoapäin vaan yhteisöllisessä taidekasvatuksessa taide syntyy yhteisöllisesti ja paikallisesti. Taiteilija on osana yhteisöä, jossa yhteisö tuottaa, toimii ja tiedostaa toimintaansa. Tämän taiteellisen työn lopputulos ei ole välttämättä produkti vaan taide voi ilmentyä muutoksena yhteisössä tai tapahtumana tai kohtaamisena. (Hiltunen, 2009, s. 109.) Sovelletun kuvataiteen projekteissa taiteilijat tarvitsevat taitoja, joita ei yleensä opeteta taideakatemoissa. He toimivat kyllä taiteilijoina, mutta he tarvitsevat myös tutkimus-, dokumentaatio- ja analyysitaitoja ja heidän tulee osata osallistaa yhteisöä, tulkita innovaatioita ja suunnitella muotoilua. Yhteisöjen ja yritysten osallistaminen taidekäytännöllä vaatii käytännön taitoja, johtajuutta, innovaatiota, yrittäjyyttä ja diplomatiaa. (Coutts, 2013, s. 4.) Kuvataideopettajalla on taiteellisten ja pedagogisten osaamisen lisäksi valmiuksia käyttää tutkimusmetodeja. Yhteisöllisessä taidetoiminnassa taidekasvattajalla voi olla monta roolia. Hän voi toimia projektin vetäjänä, taiteellisena asiantuntijana tai ammattilaisten, taiteen harrastajien sekä eri toimijaryhmien välillä toimivana ratkaisevana linkkinä. Nämä roolit taiteilijana, opettajana ja tutkijana lähenevät ja usein myös sekoittuvat projektin toteutuksessa. (Jokela, Hiltunen, Huhmarniemi, Valkoinen, 2006.) Roolini on tutkimuksessani kuitenkin suurempi, kuin pelkkä taiteilija tai taidekasvattaja. William F. Pinar vastaavasti esittelee Rita Irwinin kehittämän *a/r/tography* tutkimusprosessin, jossa *a/r/t* on metafora taiteilija-taidekasvattaja-tutkijalle (*artist-researcher-teacher*). Tutkimustoiminta on siis tieteidenvälistä, jossa roolit integroituvat toisiinsa uudessa tilassa, jossa tietäminen, tekeminen ja tuottaminen sekoittuvat. (Pinar, 2004, s. 9.)

Mira Kallio kuvaa taiteilija-taidekasvattaja-tutkijan persoonaa *A/r/tography* tutkimuksessa luonnolliseksi ja erottamattomaksi osaksi akateemista työtä. Tiedonmuodostuksen representaatioihin vaikuttavat kaikki tutkijan elämän osa-alueet, taiteellisesta luomisesta ja käytännöstä teoreettiseen ymmärrykseen ja kokemuksellisuuteen, eikä tutkijaa siten voida nähdä erillisenä osana tutkimusta. Tutkija on siis itse osa aineistoaan, jota hän myös analysoi. Neutraaliin näkökulmaan on turha pyrkiä, sillä se vieraannuttaa tarkastelukulman tutkijasta itsestä. Tämä voi johtaa siihen, että näkökulma on jonkun toisen tai sitten ei oikeastaan kenenkään. Taidekasvatuksen

tutkijalla on useampi rooli tutkimuksessa, usein sekä taiteilijana että taidekasvattajana, minkä vuoksi tutkimuksen analysointi hahmottuu moninaisempana. Kallio kuitenkin painottaa, että tutkimuksessa tulee tiedostaa oma positio taiteilijana, taidekasvattajana ja tutkijana. (Kallio, 2010, s.18–19, 21.)

4.6. Aineisto ja sen käsittely

Keräsin aineistoni Qstock-musiikkifestivaalin somistus- ja aluetaidetoiminnan aikana. Tutkimukseni kohde oli itse toiminnassa ja lähestymistapani aineiston keruuseen oli taideperustainen toimintatutkimus, jossa taiteellinen toiminta oli osallistavaa. Aineistoni koostuu muistiinpanoistani, jotka keräsin toiminnan aikana sekä kokouksissa. Dokumentoin myös toimintaa, joten aineistooni kuuluu valokuvat, jotka visualisoivat ja laajentavat ymmärrystä toiminnasta. Visuaalisuuden hyödyntäminen tutkimuksessani on perusteltua, sillä hyödynnän myös A/r/tography tutkimustoimintaa, minkä tutkimusprosessi muodostuu tekstistä ja kuvista (Pinar, 2004, s. 10). Tutkimuksessani kaikki osallistajat ovat samassa asemassa, enkä puhu vapaaehtoisista heidän nimillään tai kuvaile heitä tunnistettavasti. Tutkimukseeni liittyi siis vain osallistujien tunnistettavuuteen liittyvät eettiset kysymykset. Aineistonkeruuseen tehtiin tutkimuslupahakemus (LIITE 1) ja allekirjoitin lisäksi Qstockin salassapitosopimuksen koskien aineiston sisältöä liike- ja ammatillisuuden osalta, jotka olen saanut tietooni aineistonkeruun yhteydessä. Olen pohtinut myös tutkimukseni pätevyyden, luotettavuuden ja objektiivisuuden kysymyksiä.

Tutkimusmenetelmien validiteetti ja reliabiliteetti käsitteet vastaavat pääasiassa määrällisen tutkimuksen tarpeita, minkä piiriin ne ovat syntyneetkin, joten ne eivät sovellu hyvin laadulliseen tutkimukseeni. Nämä luotettavuuskäsitteet perustuvat oletukseen yhdestä ainoasta olemassa olevasta todellisuudesta ja epistemologiaan, joka edellyttää uskomusta objektiiviseen tietoon. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 133–134.) Laadullinen tutkimus perustuu konstruktivistiseen tietoteoriaan, eikä alkuperäinen epistemologinen perusta tue tässä tapauksessa validiteetin ja reliabiliteetin käyttöä, joten laadulliseen tutkimukseen sekä toimintatutkimukseen suositellaan käytettäväksi kokonaan toisia käsitteitä. (Syrjälä, 2006, s. 148.) Lisäksi tutkimukseni menetelmä on osallistava. Osallistavaan menetelmään päädytään silloin, kun tutkimuksen tavoitteet eivät sovi tavanomaisiin empiirisiin menetelmiin, sillä ne eivät olisi tuottaneet

luotettavaa tietoa. Klassisen empiirisen tutkimukseen vaadittavia objektiivisuuden, validiteetin ja reliabiliteetin kriteereitä olisi epäjohdonmukaista käyttää osallistavassa tutkimuksessa tieteellisen pätevyyden mittoina. (Swantz, 1979, s. 131.)

Toimintatutkimus on yksi kehittämistutkimuksen muodoista, ja tutkimus on hyvä, jos sen avulla on pystytty vaikuttamaan. Taideperustainen toimintatutkimus on kvalitatiivisen tutkimuksen suuntaus ja se on tapauskohtaista ja kehittäväää tutkimusta (Jokela ja Huhmarniemi, 2018, s. 10–11). Pätevyys, luotettavuus ja objektiivisuus eivät ole siis aiheellisia kriteereitä tutkimuksessani. Sitä ei voi siis arvioida toistettavuuden mukaan, sillä jokainen toimintatutkimus on tapauskohtainen.

Olen tarkastellut laadullisen tutkimuksen eri analyysimenetelmiä. Ajattelin aluksi, että sopivin analyysimenetelmä olisi teoriasidonnainen analyysi, mutta tutkimukseni kohde on itse toiminnassa. Tutkimukseni päämäärä ei ole saavuttaa objektiivista tietoa, vaan ymmärrystä toiminnasta, jotta sitä voitaisiin kehittää. Minulla on siis reflektointiaineisto, jonka avulla pystyy palaamaan myöhemmin takaisin itse toiminnan prosessiin, sitä reflektoiden ja toimintaa kehittäen. En siis käytä tutkimuksessani analyysimenetelmää vaan aineistoni eli toiminnan kuvaus ja teoria kulkevat rinta rinnan toiminnan aikana ja käyvät vuoropuhelua. En sinänsä analysoi toimintaa, vaan tutkimukseni lopputulema on aineiston ja teorian vuoropuhelun jälkeinen tulos, toiminnan kehittyminen. Pyrin toiminnan kehittämiseen teoriasta ja aineistosta nousevien yhtenevien teemojen avulla. Ennen aineistoani eli toiminnankuvausta, esittelen Qstockin somistuksen ja aluetaiteen tuottamisen kehittymistä vuosien varrella.

5. Aluetaiteen toteutus

5.1. Qstockin aluetaiteen taustakartoitus

Minua kiinnosti, mistä Qstockin somistus ja aluetaide ovat saaneet alkunsa ja miten toiminta on vuosien varrella kehittynyt, sillä olen nähnyt huomattavaa kehitystä 6 vuoden aikana, kun olen ollut vapaaehtoisena. Pihlajaniemen mukaan alussa Qstockin aluetaiteita kutsuttiin pelkästään somisteiksi ja Nadja Sarajärvi oli yksi ensimmäisistä Qstockin somistajista. Aini Pihlajaniemi tuli mukaan vapaaehtoisena vuonna 2012, jolloin Sarajärvi oli somistusvastaava. Pihlajaniemi alkoi tehdä tiiminvetäjän hommia jo vuonna 2013, jolloin pidettiin myös ensimmäistä kertaa purkuvuoro festivaaliyönä. Yöpurkua ei oltu juurikaan suunniteltu etukäteen, mutta se saatiin kuitenkin hoidettua Pihlajaniemen veljeltä lainatulla pakettiautolla, jolla saatiin kuljetettua tavarat pois. Vuonna 2014 Pihlajaniemi oli yksin vastaavana, kun hänet kutsuttiin töihin keväällä. Vastaavien ensimmäinen kokous oli maaliskuussa ja somistustoiminta ei vielä silloin ollut ympärivuotista, vaan somistustoiminta alkoi aikaisintaan juuri ennen kesää.

Vuonna 2014 somistustiimi sai kesän työskentelytukikohdan Kuusisaaren paviljongista ja sinä vuonna järjestettiin myös ensimmäinen somistajien rakennusviikko. Aikaisemmin oli vain ennakkotyöpajoja ja somistusta tehtiin muutamaa päivää ennen festivaaleja. Vuonna 2014 ei ollut vielä varastohallia, joten kaikki tavarat olivat yhdessä kontissa, jossa oli myös baarien tavarat. Kontit sijaitsivat Kempeleessä ja tavaroista pidettiin aina inventaari keväisin, ja muuten kontti seiso i vuoden koskemattomana. Kontti oli vanha ja vuoti katosta, joten osa somisteista oli saattanut homehtua tai osa mennä rikki.

Sarajärvi tuli takaisin mukaan vuonna 2015. Qstockin omistaja vaihtui vuonna 2016, mutta siitä ei seurannut muutoksia, sillä oli sovittu, että sama tiimi jatkaa. Tiimien roolit vain selkiytyivät entisestään. Vuonna 2017 valittiin ensimmäistä kertaa somistuksen ja aluetaiteen tiiminvetäjät, jotka vastasivat tietyistä somistusalueista ja ohjasivat muita vapaaehtoisia. Pihlajaniemen mukaan tiiminvetäjät oli helppo valita vapaaehtoisten joukosta, sillä hän tiesi kenellä oli hommista jo kokemusta. Tiiminvetäjien valitseminen paransi toimintaa entisestään, sillä vapaaehtoisten määräkin on kasvanut ja alue laajentunut. Kahden ihmisen on mahdotonta ohjata kaikkia vapaaehtoisia, sillä Sarajärvellä ja Pihlajaniemellä oli myös uusia työtehtäviä. Vuonna 2017 Pihlajaniemi

päätti, että tiimi tekee taidetta ja nimi vaihdettiin somistus ja aluetaidetiimiksi, kun aluksi puhuttiin pelkästään somistustiimistä.

Kun Anna Lanaksesta tuli venuekoordinaattori vuonna 2017, voitiin aloittaa entistä aikaisemmin suunnittelemaan, minne haluaa tehdä aluetaidetta. Aikaisemmin ei ole voinut suunnitella paljoa ennakoon. Vuonna 2018 palkatun logistiikkayrityksen avulla on saatu suunniteltua etukäteen, mitä tarvitaan tulevalla rakennusviikolla, eikä aikaa ole mennyt tavaroiden kuljettamiseen Qstockin hallilta Ouluun.

5.1.1. Aluetaitteen ilmenneet yleiset rajoittavat tekijät

Qstockin aluetaideprosessi alkaa siitä, että vahvistetaan henkilöstö, eli ketkä kaikki ovat käytettävissä somistukseen. Viime vuonna uutta oli tiiminvetäjät, eli eri alueiden visuaalisuudesta vastaavat vapaaehtoiset, jotka koordinoivat ja huolehtivat oman alueensa somistuksesta ja aluetaitteesta sekä muiden vapaaehtoisten ohjaamisesta. Tämä jäseni työskentelyä hyvin, joten tänäkin vuonna nimetään somistusalueisiin tiiminvetäjät. Tiiminvetäjiksi valitut ovat yleensä toimineet vapaaehtoisina ennenkin ja tietävät musiikkifestivaalin järjestelykäytännöt. Erillisistä vapaaehtoisista tiiminvetäjistä muissa musiikkifestivaaleissa ei löytynyt tietoa kuin Maailma kylässä - ilmaisifestivaalista. Olisi ollut hyödyllistä vertailla eri musiikkifestivaalien vapaaehtoisuuksiä ja heidän vastuuhenkilöiden määriä, jotta voitaisiin päätellä, kuinka paljon vapaaehtoisia aluetaitteeseen olisi hyvä rekrytoida ja montako ohjaajaa työskentelyyn tarvitaan yleisesti. Kuten teoriaosuudessa kävin läpi, suurin osa musiikkifestivaaleista kuitenkin hyödyntää vapaaehtoistoimintaa festivaalin toteutuksessa.

Ennen kuin aluetaideteosten visuaalisuutta voi alkaa suunnittelemaan, tulee käydä läpi muun muassa logistiikkaan, vastuullisuuteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Somistus ja aluetaitteen vastuualueisiin kuuluu myös osa festivaalialueen turvallisuuden takaamisesta. Esimerkiksi Qstockin festivaalialueella sijaitseva kiipeilyteline voi olla turvallisuusriski, koska kiipeily on vaarallista alkoholin vaikutuksen alaisena. Vuonna 2017 somistus- ja aluetaidetiimi peitti kiipeilytelineen koristeilla ja valoilla, jotta siinä ei pystynyt enää kiipeilemään. Mahdolliset pysyvät julkiset taideteokset sekä patsaat

tulee myös suojata festivaalin ajaksi. Qstockin festivaalialueella on muistomerkki, joka aidataan aina festivaalin ajaksi.

Pihlajaniemi painottaa, että aluetaidetta tehdessä tulee ennen kaikkea ottaa huomioon teosten turvallisuus. Kaikki tulee laittaa kiinni johonkin, sillä kaikki mikä on irti, lähtee kävelemään festivaalivieraiden mukana tai sitä voidaan heitellä. Aluetaideteosten tulee siis kestää myös ennakoimatonta festivaalikävijöiden käyttöä. Aluetaide ei saa siis sisältää osia, joilla voi vahingoittaa toisia ja esimerkiksi lasi voi rikkoutua helposti. Teokset eivät saa myöskään sotkea festivaalikävijöiden vaatteita. Somisteet ja teokset tulee myös kiinnittää hyvin siksi, etteivät ne tipu tai ettei tuuli kaada niitä jonkun päälle. Artisteille tarkoitettuihin esiintymislavojen takaisiin tiloihin voidaan tuottaa aluetaidetta lievemmillä turvallisuussäännöillä, koska siellä kaikki ovat töissä. Paloturvallisuus tulee myös ottaa huomioon aluetaitteen materiaalissa. Varsinkaan teltoissa ei saa olla mitään herkästi syttyvää. Yhtenä vuonna Qstockiin suunniteltiin maalaisteeman mukaisesti heinäpaaleja istuimiksi, mutta heinät ovat paloturvallisuusriski, joten niitä ei voitu käyttää. Kuten teoriassakin kävi ilmi, aluetaidemateriaalien tulee olla sekä taiteentekijöille että festivaalikävijöille turvallisia festivaalin loppuun saakka. Materiaaleissa tulisi välttää siten mm. teräväkulmaisia metallinpaloja, helposti syttyviä materiaaleja, kuten heinää, tai helposti rikkoutuvia materiaaleja, kuten lasia tai peilejä. Kuten Kauhanen kollegoineen (2002) kertoivat, somistusten turvallisuuteen liittyy myös varauuskäyntien ja poistumisteiden huomiointi (Kauhanen ym., 2002, s.80).

Aluetaidemateriaalien valinnassa tulee huomioida myös säänkestävyys, jotta työ säilyy sateessakin. Pihlajaniemi kertoo kokemuksesta, että aluetaidetta suunniteltaessa on hyvä tehdä prototyyppisiä teoksia tai teosten osia, jotta näkee toimivatko ne käytännössä. Kokemuksesta esimerkiksi kukat lakastuvat ja ilma- ja rantapallot tyhjenevät nopeasti ulkona. Teoriasta nousi lisäksi huomionarvoinen kysymys siitä, mihin teoksen pystyy varastoimaan työskentelyaikojen välilläkin, varsinkin jos teos on suuri. Festivaalikävijöiden turvallisuuden lisäksi tulee huomioida vapaaehtoisten turvallisuus ja Qstockin somistus- ja aluetaidetyöskentelyssä varmistetaan, että jokaiselle vapaaehtoiselle on omat suojakäsineet ja hengityssuojain, jos käytössä on esimerkiksi maaleja, joihin niitä tarvitaan.

Qstockin aluetaitteen tulee olla kestävä, mutta helposti siirrettävää ja osiin purettavaa, jotta se on kierrätettävissä ensi vuoden festivaaliin. Joka vuosi pyrimme tekemään suurempaa ja näyttävämpää taidetta, mutta tulee muistaa, että sen voi vielä purkaa

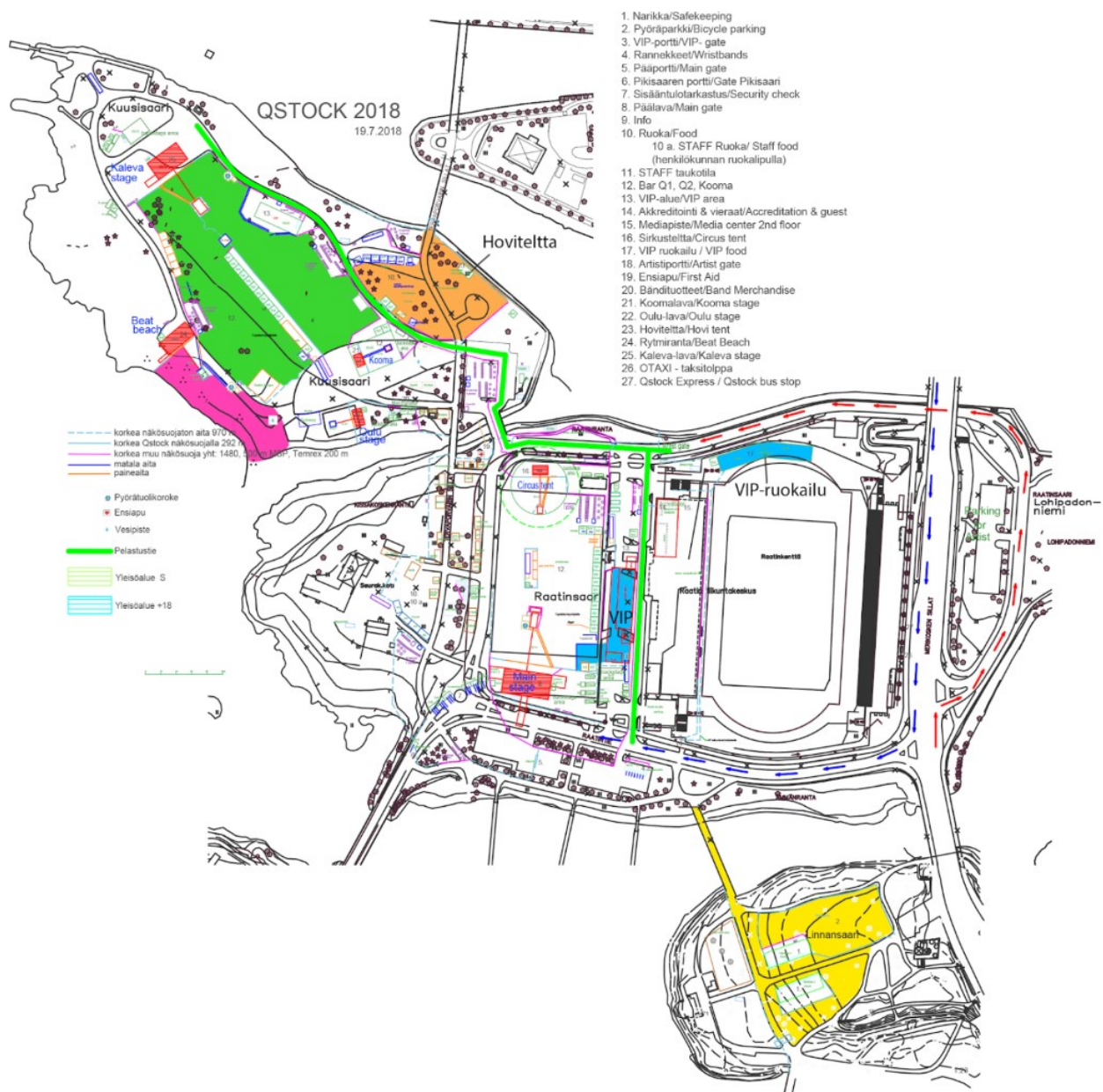
nopeasti osiin ja kierrättää, jos sen osia ei enää käytetä. Qstockin aluetaiteen tärkeä arvo on kestävä kehitys, jonka vuoksi aluetaideteoksia kierrätetään uudistaen joka vuosi. Pihlajaniemi kertoo, että aluetaidetta rajoittaa ennen kaikkea aika, mutta myös ns. kengännauhabudjetti. Kierrättämisen kautta budjetti on pidetty myös kohtuullisena, vaikka aina pyritäänkin tekemään suurempaa. Pihlajaniemen mukaan kierrätys on vain positiivinen haaste, sillä kaiken ei aina tarvitse olla uusinta uutta. Aluetaiteita tehdessä pyritään estämään myös alueen roskaaminen. Laitammekin yleensä kankaita aitoihin ja telineiden päälle seiniksi, jotta kukaan ei heittäisi niiden läpi roskia maahan.

Somistus ja aluetaide ovat muissakin Suomen musiikkifestivaaleissa yleensä yhdessä tehtyä ja suurimmassa osassa Suomen musiikkifestivaalien aluetaiteessa painotetaan myös kestävä kehitys. Mielenkiintoista oli, että aluetaiteita vaikuttaa yleisesti rajoittavan myös pieni budjetti, joten herää kysymys, panostetaanko aluetaiteen kierrätysmateriaaliin ja tätä kautta kestäväan kehitykseen ympäristösyistä vai budjettisyistä? Vai onko tässä kyse taitelijoiden halusta vaikuttaa yhteiskuntaan? Kuten Kill (2018) kertoi teoriaosuudessa, visuaaliset taiteilijat ovat alkaneet irtautumaan taidemaailmasta jakamaan ideoitaan uusille yleisöille ja nämä taidemaailman ulkopuoliset paikat tarjoavat paremman mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskuntaan kuin esimerkiksi galleriat (Kill, 2018, s. 307–311). Tätä musiikkifestivaalien kestäväan kehityksen näkökulmaa tulee tutkia laajemmin.

Suomen musiikkifestivaalien aluetaiteen tuottamisen rajoittavia tekijöitä oli esitelty vain Simerockin kotisivulla ja ne osoittautuivat yhteneviksi Qstockin aluetaiteen rajoittavien tekijöiden kanssa. Somistus- ja aluetaidetoiminnassa painotettiin ennen kaikkea turvallisuutta ja kestävyyttä. Erona nousi se, että Qstockin aluetaiteen visuaalisuuden suunnittelua ohjaavat myös tietyt teemat. Qstockin logo on säilynyt pitkään lähes samankaltaisena, mutta sitä on vuosien saatossa päivitetty visuaalisen brändin tunnusmerkit säilyttäen. Logon ympärille vaihtuu joka vuosi kuitenkin visuaalinen teema, jonka luo ulkoistettu mainostoimisto. Tämä vuosittainen ilme vaikuttaa aluetaiteen visuaalisuuteen ja antaa raamit ideointiin. Aluetaiteen suunnittelussa on hyvä huomioida visuaalisuuden yhteneväisyys logon kanssa. Muiden Suomen musiikkifestivaalien visuaalisuuden rajoittavista tekijöistä ei ollut käsillä olevaa tietoa. Qstockin somistuksen ja aluetaiteen alustavassa ideoinnissa hyödyllinen väline on ollut Pinterest.

Pinterest on sosiaalinen jakopalvelu, jonka tarkoituksena on mahdollistaa käyttäjilleen inspiraation lähteiden jakamisen kuvien, videoiden ja linkkien kautta. Käyttäjät voivat järjestää nämä ideat teemojen esim. reseptien, muodin, sisustuksen tai harrastusten mukaisesti omiin kansioihin. (Pinterest, 2019.) Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö Pihlajaniemen mukaan Qstockin aluetaidteen tulee olla hyvän maun mukaista, mutta pohtii missä menee sen raja? Aiempina vuosina on päätetty pitäytyä ainakin uskonnollisista aiheista aluetaideteossa. Aluetaidteen teemoittelussa tulee lisäksi olla hienotunteinen ja eri kulttuureita kunnioittava. Vuonna 2015 Qstockia nimittäin kritisoitiin alkuperäisamerikkalaiskulttuurin käyttämisestä, kun Qstock-logoksi oli tyyllitelty sulkapähäähine, mikä koettiin epäkunnioittavaksi (Mikkonen, 2015).

Pihlajaniemi lisää, että aluetaidteen visuaalisuutta rajoittaa myös se, että se ei saa edustaa liikaa jotain tiettyä yritystä, esimerkiksi käyttämällä heidän värejään somistuksessa. Alun perin Qstockin somistustiimin päämääränä oli tehdä pelkästään jotain esteettistä, mutta se on pikkuhiljaa kehittynyt korostamaan jotain uutta ja taiteellista, suurempaa ja monimutkaisempaa. Provinssi on toiminut tässä Pihlajaniemen inspiraationa, sillä siellä on nostettu taidetta enemmän esiin. Toimintamme on kehittynyt somistamisesta taiteeksi.

(Kuva 4) Qstock-aluekartta. Tehnyt: Qstock, Muokannut: Teri Tsokkinen, 2018.

Pidimme ensimmäisen somistus- ja aluetaidetiimin kokouksen 25.6.2018. Kokoukseen osallistui somistus- ja aluetaidepäällikkö, somistus- ja aluetaidevastaavat sekä vapaaehtoiset tiiminvetäjät. Kokouksessa käytiin läpi uutta informaatiota Qstockin käytäntöihin liittyen sekä alustavia aluetaideideoita. Saimme poikkeuksellisen aikaisin tietää, millaisia aluetaitteita kaivataan milläkin alueella. Esittelen seuraavaksi Qstockin eri alueet ja kirjoitan esiintymislavat sekä tietyt alueet isolla, erisniminä, sillä esiintymislavat ja paikat ovat erityisesti nimettyjä. Vuonna 2018 Qstock laajentui Linnansaaren asti, josta tuli musiikkifestivaalin eteisalue. Väritin Linnansaaren somistettavan alueen keltaiseksi (Kuva 4). Linnansaaren sijoitettiin myös ensimmäistä kertaa narikka. Linnansaaren alueelle toivottiin piknik-teemalla aluetaidetta, sillä kävijät saivat nauttia omia alkoholijuomia ennen narikkaa. Seuraava alue, joka tuli koristella,

oli silta Linnansaaresta Raatinsaareen. Raatinsaarella sijaitti myös VIP, jonka somistamisesta olimme vastuussa ensimmäistä kertaa. Merkitsin VIP:in alueita sinisellä (Kuva 4). Ennen pääprioriteetteinamme on ollut esiintymislavojen bakkarit. Yleensä VIP:in somistuksesta on vastannut jokin Qstockin yhteistyötaho, joka on vastavuoroisesti saanut näkyvyyttä itselleen VIP:in kautta. Meidän tehtävänäme oli vuonna 2018 somistaa koko VIP:in alakerta, mikä otettiin huomioon myös tiimin budjetissa.

Vuonna 2018 uutuuena oli myös ilmatäytteinen portti, jonka grafiikka on monivuotinen eli se tulee sopimaan mihin tahansa teemaan vuosienkin päästä. Ilmatäytteinen portti ei tule siis olemaan ristiriidassa meidän tulevien somisteiden ja aluetaiteen kanssa. Päälava oli siirretty vuonna 2018 taaemmaksi ja lavan kentän aitoja avattiin enemmän, jotta ihmiset pääsisivät liikkumaan nopeammin ja vapaammin. Tämä tehtiin siksi, että viimeksi tapahtui pullonkaulailmiö ja kävijöiden alueelta poistuminen kävi hitaasti. Turvatarkastus oli edelleen samassa paikassa, mutta vessojen paikkaa siirrettiin ja niiden määrää lisättiin. Vuonna 2018 hankitut isot heliumpallot merkkasivat WC:tä ja infopistettä, sillä ne eivät ole olleet tarpeeksi näkyvillä viime vuosina. Asiakkailta oli tullut palautetta, että vessoja oli tarpeeksi, mutta ei ollut tarpeeksi opasteita niiden löytämiseksi, mikä on yhtä tärkeää.

Chill-Out-alueesta on tykätty aina, mutta sitä muokattiin vuonna 2018. Chill-Out-alue sijaitti Kuusisaarella ja merkitsin alueen oranssilla (Kuva 4). Hovitelta sijaitti Chill-Outin alueella, jossa oli viime vuonna (2017) Qstock-hääteltoa. Hoviteltaan toivottiin näyttävää somistusta, esim. jotain isoja kukkia ja lehtiä. Koska Hovitelan aluetaide tehtiin teltan sisälle, aluetaidemateriaalien säärajoitukset voitiin unohtaa. Hovitelan somistukset eivät kuitenkaan saaneet olla tiellä, sillä Hovitellassa oli paljon vaihtuvaa ohjelmaa, jossa joudutaan siirtämään tavaroita. Chill-Outiin kuului myös urheilualue, johon paikallinen liikuntakeskus teki liikunnallista ohjelmaa musiikkifestivaalin kävijöille.

VIP:istä pääsi vuonna 2018 ohittamaan Päälavan kentän pohjoispuolelta, Sirkusteltan takaa. VIP:in sisäänkäyntiä siirrettiin vuonna 2018 toiseen kohtaan. VIP-narikka oli Raatin rakennuksessa, jonka ohi pääsi kulkemaan VIP:iin. VIP oli vuonna 2018 laajentunut niin, että ruokailu sijaitti nyt Raatin kentällä (Kuva 4). VIP:in alakertaan, josta olimme vastuussa, oli erityisen tärkeää saada mattoa. Vuoden 2018 uutuuena oli myös toinen VIP, joka sijaitti Kaleva-lavan kentällä, Kuusisaarella. Meiltä toivottiin,

että järjestäisimme tälle nurmikentälle istuskelualueen, jota merkitsin karttaan vihreällä (Kuva 4). Kaleva-lavan kenttä on uutta nurmikkoa, jossa ei saa ajaa millään moottoriajoneuvolla, joten istuinten tuli olla käsin kuljetettavia. Istumapaikat tulisi sijoittaa kauas lavasta johonkin rauhalliseen paikkaan. Yleensä ne on sijoitettu lähelle juoma- ja ruokapaikkoja.

Suunnitelmissa oli tehdä joko Linnansaareen tai Rytmirannalle suurempi installaatio kuin koskaan aikaisemmin. Rytmiranta sijaitsi Kuusisaarella ja merkitsin sen karttaan pinkillä (Kuva 4). Rannalla olevaa kiipeilytelinettä ei tarvinnut vuonna 2018 peittää turvallisuussyistä kuten viime vuonna, sillä siihen tuli Subwayn myyntipiste.

5.2. Valmistelu ennakkotyöpajoissa

Qstockin aluetaideteosten valmistaminen alkaa jo ennakkotyöpajoissa. Ennakkotyöpajat järjestetään heinäkuun alussa Qstockin varastohallilla viikonloppuisin klo. 12:00-18:00 välillä. Ennakkotyöpajojen tarkoituksena on saada tehtyä aluetaitteen osia valmiiksi rakennusviikkoa varten. Ennakkotyöpajaan voi tulla tekemään töitä kahdeksikin tunniksi ja nämä työpajat ovat täysin vapaaehtoisia. Monet tulevat lastensa kanssa ennakkotyöpajoihin, jolloin lapsille annetaan turvallisia ja mukavia tehtäviä. Ennakkotyöpajan alussa pidetään somistus- ja aluetaitteen vapaaehtoisten infotilaisuus, jossa käydään yhdessä läpi yleisiä asioita festivaalialueesta sekä aikatauluista. Somistusvapaaehtoisia otettiin vuonna 2018 enemmän, jotta he voivat myös tauottaa liikenteenohjaajia. Somistusvapaaehtoisten kiintiö oli 30, mutta saimme vielä 4–6 lisää. Koska vuonna 2018 logistiikkayritys hoiti kuljetukset, saamme 15 laatikkoa heiltä, jotka täytimme hallilla. Laitoimme laatikoihin kaikkia tavaroita, joita tulisimme tarvitsemaan rakennusviikolla ja jotka olivat niin pieniä ja kevyitä, ettei niitä tarvitsisi kuljettaa kontissa. Laatikkojen sisältö tuli merkata hyvin ja logistiikkayrityksen henkilöstöä tuli ohjeistaa mihin ja milloin kuljettaa tavaroita.

Ennen VIP:in oli rakentanut erillinen tapahtumatuottamisen yritys ja VIP:in rakenteiden ja telineiden peittämisestä oli ollut vastuussa erinäiset yritykset. Vuonna 2018 palkattu yritys laittoi pelkästään maton paikoilleen ja me somistajat olimme vastuussa VIP:in telineiden verhoilusta, somistuksista ja aluetaitteista. Aloitimme ennakkotyöpajan kierrättämällä vanhat Qstock-paidat. Ne leikattiin, tuunattiin kangasväreillä ja

ommeltiin yhteen, jotta niillä saisi peitettyä VIP:in rakenteita. Saimme inspiraatiota Pinterestistä ja aloimme putsamaan ja maalaamaan vanhoja tuoleja ja leikkaamaan niihin vanhoista mallinukeista jalkoja. Suurin osa näistä jalkatuoleista (Kuva 5) suunniteltiin VIP:iin mutta ainakin yhden varasimme etukäteen valokuvauspisteeseen, jonka somistamisesta olimme myös vastuussa. Valokuvauspiste sijaitsi Chill-Out-alueella.

(Kuva 5) Jalkatuolien rakentamista. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

VIP oli kaksi kertaa suurempi vuonna 2018 kuin vuonna 2017 ja VIP:in eri alueet somistettiin eri teemoilla. VIP:in ei tarvinnut näyttää pramean pröystäilevältä, sillä VIP:issä oli myös erikseen VIP:in VIP, jonka sisustamisesta oli vastuussa erillinen yritys. VIP:iin tarvittiin ensisijaisesti paljon istumapaikkoja, joten vanhaa puhelinpöytää ja viime vuoden autonrenkasistuimia (Kuva 6) alettiin uudistaa maalamalla ja verhoilemalla ne ennakkotyöpajassa. VIP:iin tarvittiin myös tunnelmavalvoja sekä baarimikkojen työskentelyvaloja, mitkä pakattiin mukaan laatikoihin.

(Kuva 6) Tuolien rakentamista. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Ennakkotyöpajojen aikana VIP:in alueiden teemoiksi muotoutui ensimmäiseksi Industrial-alue, jonka inspiraationa oli Mad Max ja Steampunk. Tällä alueella korostettiin krouvia kädenjälkeä ja alueelle suunniteltiin metallisia pystypöytiä sekä kattokruunuja, jotka valmistimme vanhoista polkupyörien kettingeistä. Toista teema-alueita nimitimme Colourful Jungle Maniaksi, johon kuului kaikki trooppiset ja viidakoon liittyvät asiat. Suunnittelimme koristelevamme rakennustelineet tekopalmunlehdillä ja aloimme myös tehdä suodatinpusseista kukkia (Kuva 7). Pakkasimme mukaan myös pari peltistä flamingoa. Osa suodatinpusseista tehdyistä kukista tuli säästää myös valokuvauspisteelle, jonne oli toivottu kolmiulotteista somistusta. Valokuvauspisteelle tarvittiin myös matto ja taustaksi jotakin, jottei WC:t näy kuvissa. Taustalla tuli näkyä myös Qstock-logo. Toiveissa oli jokin rakennelma, jossa olisi kehyksiä, joiden edessä ja takana kävijät pystyisivät poseeraamaan.

(Kuva 7) Suodatinpusseista valmistuvia kukkia. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

VIP.in kolmannen teema-alueen nimeksi tuli Hempteä Hempukka, jonka inspiraatio oli soft pastel ja kaikki vaaleanpunainen. Neljäs VIP.in teema-alue oli Garage ja sen inspiraationa olivat vanhat retrot autotallit. Ompelimme vanhoista Qstock-paidoista ruutukankaan, jolla saimme peitettyä rakennustelineet VIP:in ovella. Mustavalkoinen ruutukangas sopi mainiosti Garage-alueeseen, sillä se muistutti ruutulippua. Pidimme kuitenkin huolen, että koristeita riittäisi yllättäviinkin tilanteisiin, sillä aina joutuu somistamaan muitakin kuin suunnittelemaansa alueita.

Rakennusviikon maanantai-iltana torille pystytetään teltoa, jossa pystyy vaihtamaan Qstock rannekkeita ennakkoon. Teltta tuli somistaa jollakin sellaisella, jonka pystyisi jättämään yöksikin torille, eli ei mitään kallista. Torille vietiin myös viisimetriset Qstock-liput, julisteita pöydille ja lippuviirinauhaa koristeeksi.

Linnansaaren suunniteltiin suuri tuulikelloinstallaatio, joka ripustettiin puihin. Tähän meidän tuli aikatauluttaa tarkasti nosturin käyttö. Suunnitteilla oli myös jokin yhteisöllinen taideteos ja useita telttoja tai taloja, joissa kävijät voisivat käydä rentoutumassa, mutta luovuimme tästä ideasta vähäisen ajan vuoksi.

Hoviteltoa oli yrityksen sponsoroima, joten heidän tuli saada näkyvyyttä musiikkifestivaaleilla. He toivat somistustemme lisäksi omia lippuja ja esitelineitä. He toivoivat samantyyppistä somistusta, mitä aikaisempina vuosina olemme tehneet bakkäritelttoihin. Vuonna 2018 keskityimme bakkäritelttojen sijaan suurimmaksi osaksi VIP:iin. Koska yritys toi omat lippunsa, emme koristelleet seiniä. Keskilattialle ei

saanut laittaa mitään, sillä teltan ohjelmanumerot vaativat tuolien ja pöytien siirtelyä. Kattoon toivottiin jotain roikkuvaa esim. kattokruunuja. Kokonaisuudessaan aluetaideteema on yleensä yhtenäinen joka alueella, sillä se saa inspiraationsa joka vuosi vaihtuvasta logosta ja samoja somisteita hyödynnetään usealle eri alueelle. VIP:issä on poikkeuksellisesti useampi teema, sillä se on niin laaja.

Heinäkuun alussa järjestetään myös Q-hetki. Q-hetkessä kokoontuu koko festivaalitiimi, viranomaisia, toimitsijoita ja tärkeitä yhteistyötahoja. Tämän kokouksen agenda on käydä yhdessä läpi aikataulua, uutta tietoa alueesta ja turvallisuusasioita. Uusia asioita olivat mm. pyöräparkin siirtäminen Linnansaareen ja artistien, staff-henkilöstön sekä VIP:ien omat polut festivaalialueella, mitkä lisäsivät turvallisuutta. Lisäksi muistutettiin, että alueelle pääsi kuljettamaan tavaroita ja parkkeeraamaan vain luvan kanssa, joka tuli hankkia ajoissa.

5.3. Rakentaminen paikan päällä

Rakennusviikko alkaa aina festivaaliviikonloppua edeltävänä maanantaina ja kaikki tulee saada valmiiksi torstaihin mennessä, sillä festivaali alkaa jo perjantaina. Vapaaehtoiset ovat työssäkäyviä, joten heidän työvuoronsa tulee ottaa huomioon työaikoja suunnitellessa rakennusviikolle. Qstock lähettää työvuorotoiveista Doodle-kyselyn WhatsApp -sovelluksen sekä sähköpostin kautta. Doodle on verkossa toimiva kalenterityökalu, jonka avulla pystyy sopimaan aikatauluja osallistujien kesken (Doodle, 2019). WhatsApp on sovellus, jonka kautta voi lähettää viestejä ja soittaa puheluita (WhatsApp, 2019). Qstockin rakennusviikon työvuorot ilmoitetaan vapaaehtoisille viimeistään heinäkuun alussa. Qstockin somistus- ja aluetaidetiimin vapaaehtoiset voivat itse valita joustavasti työvuoronsa rakennusviikolle.

Ensimmäinen päivä rakennusviikolla alkoi nimenhuudolla ja vastaavien esittelyllä. Kuljimme sitten porukalla alueen läpi ja esittelimme, mitä mihinkin tulee. Näytimme myös, missä ruokailemme, missä konttimme on sekä mistä löytää vessan. Esittelyssä tehdään selväksi vapaaehtoisille, että millä nimellä mitäkin aluetta kutsutaan, jotta he tietävät minne tulla, jos sanotaan esimerkiksi, että kokoonnutaan Chill-Outissa. Esittelykierroksen jälkeen vapaaehtoisille annettiin Qstock-paidat ja heille laitettiin käteän rakennusviikon tunnustusrannekkeet, joilla pääsi alueelle sisään.

Vapaaehtoistoiminnan varmistussähköpostiviestissä kysyttiin ruokavaliosta sekä paidan kokotoiveesta etukäteen. Paidan ja rannekkeen saajista pidetään tarkkaa kirjaa. Rakennusviikolla painotetaan nesteytyksen tärkeyttä, sillä Qstockin rakennusviikolla on aina kesän parhaimmat säät. Jokainen saa vesipullon, mutta arvostamme kierrätystä ja pyrimme käyttämään samaa pulloa ja kahvikuppia koko rakennusviikon ajan. Penseleitä menee joka vuosi pilalle, sillä ne saatetaan jättää maaliin kahvitauon ajaksi, jolloin ne kuivuvat kesähelteessä. Painotamme, että kaikki huolehtivat myös muidenkin jäljiltä työvälineet puhtaaksi. Jotkut tuovat myös omia välineitä, joten niissä pitää olla nimet selkeästi, jotta ne eivät mene sekaisin Qstockin välineiden kanssa.

Qstock-logo on yleensä tarjonnut selkeän teeman jokaiselle vuodelle, mutta vuonna 2018 ei ollut mitään selkeää yhtenäistä teemaa. Aluetaitteen teemana olisi siis vain tehdä taidetta isolla ja yllätyksellisesti. Emme myöskään somistaneet bakkäreitä, kuten aikaisemmin vaan prioriteettimme oli nyt VIP:in somistaminen. Lisäksi tuli huomioida, että vaikka halusimme Linnansaareen jotain näyttävää taidetta, niin se ei saanut olla mitään yhteisöllistä tai niin hienoa, että ihmiset haluaisivat jäädä sinne norkoilemaan, sillä päämääränä oli kuitenkin saada ihmiset festivaalialueelle. Emme olleet vielä ensimmäisenä rakennusviikkopäivänä päättäneet, mikä teema-alue tulee mihinkin kohtaa VIP:iä. Olimme vain tehneet teeman mukaisesti somisteita ennakkotyöpajoissa. Odotimme, että VIP:in alakerta valmistuisi, jotta näkisimme sen alueet konkreettisesti.

Ensimmäisenä päivänä tavaramme oli tuotu nurmikolle, jossa viime vuonna oli jo ensimmäisenä päivänä ollut telttä pystyssä. Tämä Koomateltoa oli vuonna 2017 tukikohtamme, jossa työskentelymme pääosin tapahtui. Ennen tätä telttää työskentelimme Kuusisaaren paviljongilla, mutta se purettiin vuonna 2016. Tavaramme olivat sekaisin nurmikolla muiden tiimien tavaroiden kanssa, joita logistiikkapalvelu oli kuljettanut hallilta, joten ensi vuonna eri tiimien tavarat tulee merkitä selkeämmin erikseen. Sirkustelthaakaan ei oltu vielä pystytetty, joten asetuiimme tekemään aluetaidetta nurmikolle konttimme viereen, jossa saisimme työskentely rauhaa.

Toisena rakennuspäivänä, tiistaina, Sirkusteltoa eikä Koomateltoa oltu vielääkään rakennettu, joten työskentelimme edelleen kontin viereisellä nurmikolla. Ensi vuonna vapaaehtoisille tulee varmistaa oma työskentelypaikka suojassa auringolta. Priorisoimme, mitkä alueet tulee olla minäkin päivänä valmiit. VIP saatiin rakennettua valmiiksi tiistai-iltapäivänä ja pääsimme suunnittelemaan, mihin kohtaan VIP:iä tulisi mikäkin teema. Teoriassa Adams esitteli, että teoksen tai tässä tapauksessa

teemallisten teosten paikkaa miettiessä tulee paikan sopivuuden lisäksi huomioida, miten ihmiset käyttävät aluetta. VIP:in aluetaiteen sijoittelussa tuli ottaa huomioon festivaalikävijöiden todennäköiset kulkureitit sekä baaritiskien jonotusalueet. Istumapaikat sijoiteltiin niin, että festivaalikävijöille jäisi paljon kulkutilaa ruuhkankin sattuessa. Kuvan (Kuva 8) pinkki alue viittaa kulkureitteihin, jotka tuli jättää tyhjäksi. Kuten Adams (1997) kertoi, paikka sisältää jo valmiiksi merkityksiä ja paikan konteksti vaikuttaa teosten tulkintaan ja ihmisten kokemukseen siitä, joten teoksen paikan valinnalla on merkitystä. Olennaista on myös miettiä, onko teosta tarkoitus jäädä katsomaan vai pohtimaan vain ohimennen. Sisätiloissa tulee paikan lisäksi pohtia valotusta, lattiapintoja sekä lähiympäristön tavaroita ja huonekaluja. (Adams, 1997, s. 79.) Päätimme somistaa kuvan violetin alueen (Kuva 8) Industrial-teemalla, sillä siihen teemaan kuului pystybaaripöytiä, jotka veivät paljon tilaa. Lisäksi alueen lattiapinta ja katos olivat karkean oloisia, mikä sopi Industrial-teemaan. Kuvan sinisellä merkityn (Kuva 8) Garage-alueen lattia ei sopinut teemaan, joten suunnittelimme siihen uuden mustasta palamatosta. Valkoisella merkitty (Kuva 8) Hempukka-alue sekä Garage-alue olivat rauhallisilla paikoilla ja saivat paljon auringonvaloa, jotta kävijöillä olisi mukava istuskella niillä alueilla. Vihreä alue (Kuva 8) merkitsee Colourful Jungle Mania -aluetta, jonka lävitse meni kulkuväylä. Jungle-alueeseen kuului istumapaikkoja, jotka tuli rauhoittaa erikseen kulkuväylästä. VIP:in mattoja ei oltu vielä laitettu, mutta saimme luvan alkaa peittämään sen rakenteita ja toimme Hempukka-alueelle valmiiksi pari tuolia.

(Kuva 8) VIP:in teemoittelusuunnitelma. Teri Tsokkinen, 2018.

Tiistaina saimme heti työtehtäväksi somistaa myös kolme kappaletta tienviittatorneja jotenkin värikkäästi, mutta ne eivät olleet sillä hetkellä prioriteettimme. Hoidimme ensin muut työt hyvälle mallille ennen kuin aloimme somistaa torneja. Qstock oli vuokrannut tänäkin vuonna noin 300 kappaletta eurolavoja koko alueen käyttöön. Ne tuli palauttaa, joten niitä ei saanut maalata tai muutenkaan muokata. Teimme niistä istumapaikkoja VIP:in nurmikkoalueelle ja niittasimme niiden päälle räsymattoja. Eurolavat olivat erikokoisia ja osa niistä oli myös valmiiksi rikki. VIP:in nurmikkoalueelle suunniteltiin istumapaikoiksi myös viimevuotisia lavakauluksia sekä perinteisiä terassituoleja, jotka täytyi maalata hienoiksi (Kuva 9).

(Kuva 9) VIP-nurmikon istumapaikat. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Aloitimme kolmannen rakennuspäivän vastuuhenkilöiden kokouksella kello 9:00. Kokouksen agendana oli selvittää, millä mallilla työt olivat sekä mitä kaikkea somistusta tulee millekin alueelle. Kävi ilmi, että VIP:in matotus tuli alkaa kello 8:00, mutta kokouksen alkaessa, sitä ei oltu vielä aloitettu, vaan katosta rakennettiin edelleen. Emme siis vielä kolmantena rakennuspäivänäkään päässeet aloittamaan VIP:in somistamista, joka oli yksi pääprioriteeteistamme. Päätimme, että Hempukka-alueelle tehtäisiin pelkästään valkeita suodatinpussikukkia ja värikkäät kukat säästettiin Hoviteltaa varten. Hoviteltaan rakennettiin myös vanerinpalasista leikattuja kehyksiä, jotka koristeltiin suodatinpussikukilla ja värikkäillä kävyillä (Kuva 10).

(Kuva 10) Työskentelyä kontin varjossa. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Saimme tietää, että tienviittatornit, jotka meidän tuli somistaa, sijaitsivat Linnansaaren sillan jälkeisellä polulla, infokopilla sekä Kuusisaarella. Päätimme käyttää niiden somistamiseen kauhean näköistä verkkomuovia, jonka maalasimme kauniiksi. Teimme aluksi kokeiluja maaleilla, jotta tietäisimme mikä näyttäisi hyvältä.

VIP:in nurmikkoalueelle tuleviin lavakauluksiin kokeiltiin myös uutta maalia ja maali pysyi vanhan muovin päällä, joten ne pystyttiin maalaamaan samana päivänä. Lavakauluksiin kiinnitettiin vanerilevy, jolloin niistä saatiin istuimia. VIP:iin tilatut palikkatuolit arvioitiin saapuvaksi vasta seuraavana päivänä ja kaikki toimitukset tulivat Päälavan bakkärille.

Linnansaaren tuulikellojen ripustamiseen tarvittiin nosturia, joten sen varaus tuli tehdä venuekoordinaattori Anna Lanakselle mahdollisimman pian. Suunnittelimme myös, että Rytmirannalle rakennettaisiin mummoteemainen mökki eurolavoista. Teimme siitä piirroksen, jonka avulla laskimme paljonko meidän tuli ostaa rimaa rautakaupasta. Suunnittelimme myös tarkasti, miten rimamökki rakennetaan, jotta se olisi tukeva ja turvallinen. Halusimme mökistä paikan, jonne kävijät pystyisivät menemään rauhoittumaan ja juttelemaan vähäksi aikaa. Vaikka mökki haluttiin syrjään rannalta,

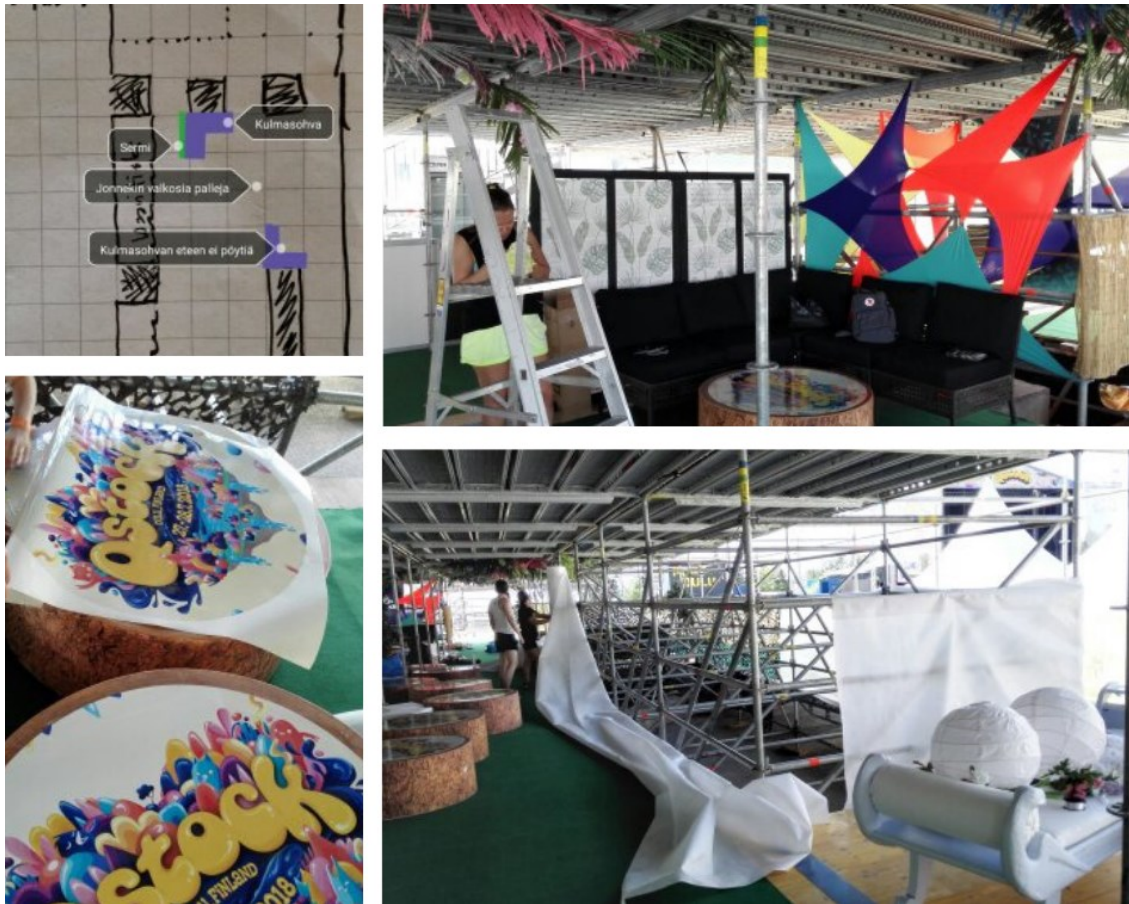
sen sijoittelussa tuli huomioida muut rannalle pystytettävät yritysten teltat. Rimamökki (Kuva 11) aiottiin peitellä pitsikankailla ja niittäisimme sen eurolavalattiaan räsymattoja. Hyödynsimme mökkiin myös viime vuoden rimoja. Yhden tiiminvetäjän vastuulla oli tehdä listaa kaikesta tavarasta, jota tarvitsimme vielä rautakaupasta ja nämä ostokset teki juoksupoika, joka säästi meiltä somistajilta valtavasti aikaa.

(Kuva 11) Rimamökin valmistamista. Kuvajaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Veimme Kaleva-lavan bakkärille mattoja ja suunnittelimme, että alueraja-aidan koristelisimme viime vuotisilla kankailla ja riippumatoilla, jotka laitoimme kiinni nippusiteillä. Kolmantena rakennuspäivänä klo. 15:00 oli rakennettu vasta Hoviteltan lattia, joten emme päässeet somistamaan sitäkään vielä. Meille luvattiin se valmiiksi seuraavaksi päiväksi. Yksi tiiminvetäjä otti vastuun Hoviteltan somistuksesta ja toinen Linnansaaren tuulikelloinstallaatiosta. VIP:istä puuttui enää matto rampista, jottei kukaan liukastuisi siinä, ja sitten pääsimme vihdoinkin somistamaan sitä. Meillä oli siis enää yksi päivä aikaa saada VIP ja Hovitelta valmiiksi.

Pidimme taas palaverin neljännen ja viimeisen rakennuspäivän aamuna, torstaina. Saimme tiedon, että logistiikkayrityksen laatikot tuli palauttaa maanantaina, joten purussa tavarat tuli pakata Qstockin omiin laatikoihin ja työntekijöiden henkilökohtaiset työkalut tuli eritellä muista tavaroista. Meille toimitettiin aamulla VIP:iin suunnittelemamme suuret puupölylien näköiset pöydät, mutta niihin piti vielä liimata uudet Qstock-tarrat (Kuva 12). Peitimme rakenteita myös erilaisilla kankailla teemojen mukaisesti.

(Kuva 12) VIP:in valmistamista. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Saimme viimeisenä rakennuspäivänä myös paljon uusia työtehtäviä. Esimerkiksi VIP:in kulkuramppi tuli käydä pehmustamassa, sillä rakennusmies oli saanut jostain kohtaa viillon käteensä, jota emme halua tapahtuvan myöskään festivaalikävijöille. Saimme myös työtehtäväksi maalata vesipisteille kylttejä, joissa lukisi esimerkiksi, että “Ookko nää muistanu juua vettä.” Emme olleet vastuussa enää bakkäreiden somistamisesta, mutta bakkäritiimiläiset toivoivat, että keräisimme heille kasan somisteita, joita emme käyttäneet vuonna 2018. He lupasivat siivota ja toimittaa somisteet takaisin suoraan Qstockin hallille. VIP:in ruokailukaan ei ollut alunperin meidän somistettavana, mutta he ilmoittivat keskiviikkona, että he haluavat joitain somisteita. Sovimme ajan, jolloin joku heidän tiimiläisistään tulisi kertomaan, millaisia somisteita he haluavat ruokailualueelle, mutta kukaan ei tullutkaan paikalle. Jätimme kassillisen erilaisia somisteita heille, jotta he voivat itse laittaa siitä, mitä haluavat ja tuoda loput konttiimme.

Informointi ei kulkenut täydellisesti, sillä jotkut olivat tuoneet baaritiskejä VIP:alueelle, jonne meidän tuli laittaa tuoleja ja pöytiä. Eräs yritys ei myöskään laittanutkaan VIP:in baaritiskin seinää piiloon, kuten meille oli informoitu. He ilmoittivat sen meidän työksi

torstaina klo. 12:00. Telineitä oli hyvin haastava peittää nyt, kun kaikki baaritiskit ja jääkaapit oli jo laitettu seinän eteen paikoilleen. Onneksi rakennusmiehet hoitivat baaritiskin takaiset telineet piiloon. Saimme VIP.in tavarat paikoilleen ja laitoimme kaiken irrallisen nippusiteillä kiinni. Yksi tekemistäni pyllypöydistä oli hieman hutera, joten laitoimme senkin nippusiteellä kiinni rakenteisiin, jotta se olisi turvallinen (Kuva 13).

(Kuva 13) VIP:in pyllypöytä ja jalkatuolit. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Suunnitelmia jouduttiin muokkaamaan useampaan otteeseen ja jouduimme toistuvasti tekemään saman työn uudestaan. Olimme kiinnittäneet vanhan Qstock-kankaan kaiteeseen sen peittämiseksi, mutta huomasimme, että siinä lukikin isolla EXIT. Hätätilanteessa, ihmiset olisivat voineet kankaan mukaisesti poistua siten väärästä paikasta. Kuten teoriassa kävi ilmi, somisteita suunnitellessa tulee pitää mielessä varauuskäynnit ja poistumistiet, jotta somisteet eivät ole niiden edessä, tai niin kuin tässä tilanteessa, etteivät somisteet anna väärää informaatiota poistumisteistä. Tällaisiin yllättäviin tilanteisiin on vaikea varautua, minkä vuoksi suunnitelmiin on varattava aikaa arvaamattomille muutoksille. Vaihdoimme kaiteeseen keskiviikkoamuna toisen kankaan ja olimme mitoittaneet vastaavasti valkoisen kankaan Hempukka-alueen kohdalle keskiviikkoiltana. Torstaiaamuna vanha Qstock-kangas siirrettiinkin Hempukan-alueen kohdalle ja alkuperäiseen kohtaan haluttiinkin mustaa kangasta. Meillä ei kuitenkaan ollut enää mustaa kangasta tarpeeksi, sillä osa oli pitänyt käyttää baaritiskien takana olevien telineiden peittämiseen. Tässä tulee huomioida, että materiaaleja tulee varata tarpeeksi ennalta-arvaamattomiin tilanteisiin. Kaikki kankaat

laitettiin nippusiteillä kiinni, mutta tuli huomioida, että ne jäivät kuitenkin tarpeeksi löysälle, jotta ne voidaan myös purkaa nopeasti. Kello 12:30 saimme tietää, että meidän tulikin somistaa myös Päälavan bäkkäri, ja että ensimmäinen esiintyjä tulisi jo klo. 17:00, jolloin somistusten tulee tietenkin olla jo valmiita. Veimme bäkkäriin toisen pyllypöydistä sekä jalkatuoleja (Kuva 14).

(Kuva 14) Pyllypöytä ja jalkatuolit. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Pidimme uuden kokouksen klo. 15:50 ja tulimme siihen tulokseen, että Chill-Outin kuvauspiste, Hovitelta ja Linnansaari oltiin saatu valmiiksi. Jungle Mania -alue oli valoja vaille valmis ja Hempukka-aluekin melkein. Hempukkaan ja Garage-alueeseen tuli laittaa vielä valkoiset valot, mutta tarvitsimme siihen sähkömiehen rakennustiimin puolelta avuksi. Garage vaikutti silti vielä hyvin tyhjältä ja aloimme suunnittelemaan, mitä vielä lisäisimme sinne. Sovimme, mihin kohtaan loput tekemistämme somistuksista tulisi, jotta jokainen alue olisi tasapainoisesti somistettu. Klo. 17:30 meille ilmoitettiin, että VIP:in ruokailuun haluttiin väriä, sillä siellä oli vain mustat pöytäliinat. Tässä tuli huomioida, ettei somistukset ole sellaisia, jotka lähtevät tuulen mukana lentoon. Pöytiin aseteltiin maalattuja käpyjä ja ajopuita. Saimme myös tietää, että valokuvaaja ei ymmärtänyt kuvauspisteeseen tekemiämme somistuksia ja halusi erityisesti jonkin taustan. Kello 18:00 aloin maalaamaan taustaa kankaaseen jäljellä olevilla maaleilla. Valokuvaaja informoi meitä vasta nyt aikovansa ottaa koulukuvamaisia kuvia kävijöistä, ei kokovartalokuvia taikka istumiskuvia. Tekemämme tuolit eivät siis sopineet hänen ideaansa. Työtämme vaikeutti myös viime hetkellä se, että joku oli käynyt kuljettamassa erittäin painavat tekopalmut aivan

konttimme perälle, jossa ne olivat tiellä tulevassa purkuvuorossa. Saimme kello 20:30 järjestettyä kontin uudestaan ja valmiiksi purkua varten. Pidimme viimeisen kokouksen kello 21:00, jossa kartoitimme, onko kaikki valmista huomista varten. Kiersimme aluetta ja tarkistimme, että kaikki oli paikallaan ja roskat siivottu. Kello 22.30 huomasimme, ettei Koomalavalle ollut omaa opastusta, joten sinne piti vielä maalata kyltti. Kaiken kaikkiaan olimme vuonna 2018 ennätysellisen aikaisin valmiita. Monena vuonna viimeistely on mennyt yli puolen yön ja kerran jouduttiin tulemaan jopa seuraavana päivänä juuri ennen festivaaleja viimeistelemään aluetta.

(Kuva 15) VIP:in Garage-alue. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Garage-alueeseen (Kuva 15) tehtiin vielä viimeisenä rakennuspäivänä eurolavoista ja vanhasta auton takapenkistä istumapaikka ja pöytä rakennettiin vanerista sekä auton renkaista ja vanteista. Pieniin Gulf-tyynyreihin kiinnitettiin nippusiteillä kangas pehmusteinen, jotta niissä olisi mukavampi istua. Palamatto rajasi teema-alueen hyvin. Garage-alueen viereen nousi Hempukka-alue (Kuva 16). Hempukka-alue rajattiin Garage-alueesta sermillä, joka uudistettiin pitsikankaalla ja suodatinpussikukilla.

Suodatinpussikukilla koristeltiin myös tukitankoja. Osa palikkatuoleista sijoitettiin Hempukkaan liitutaulumalilla maalatun pöydän ympärille, johon ihmiset pystyivät kirjoittamaan terveisiä liiduilla. Hempukkaan sijoitettiin myös yksi jalkatuoleista sekä uudistetut istuimet: puhelinpöytä ja divaanituoli. Vaaleanpunaiset rengastuolit koristivat Hempukasta lähtevää kulkukäytävää.

(Kuva 16) VIP:in valmis Hempukka-alue. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

Colourful Jungle Mania-alueen (Kuva 17) kulkukäytävällä oli metalliflamingoilla koristeltuja pystybaaripöytiä. Jungle-alueen tukitangot koristeltiin tekopalmunlehdillä ja suodatinpussikukilla ja katosta roikkui viidaksoon liittyviä opastekylttejä. Loput palikkatuoleista sijoitettiin suurten puupöllipöytien ympärille. Sohvanurkkauksiin tehtiin omat Qstock-tyynynpäälliset kierrättämällä vanhoja Qstock-rannekkeita. Toinen sohva-alue tarvitsi enemmän yksityisyyttä kulkureitiltä, joten teimme siihen sermin.

(Kuva 17) VIP:in valmis Colourful Jungle Mania-alue. Teri Tsokkinen, 2018.

VIP:in Industrial-alueeseen (Kuva 18) tehtiin pyörän ketteistä kattokruunuja. Vanha peili purettiin ja siitä tehtiin rosoinen taulu, johon sisällytettiin pyörän hammasrattaita. Pöydät maalattiin rosoisiksi, kuten taulukin. Vanhoista pallogrilleistä tehtiin lampun varjoja koristamaan alueen pystybaaripöytiä. Industrial-alueesta lähti ramppi VIP:in nurmikkoalueelle, johon veimme osan suurista puupöllipöydistä. Rakensimme pöllipöytien ympärille eurolavoista ja räsymatoista istumapaikkoja. Maalatu terassituolit tulivat myös VIP:in nurmikkoalueelle ja rakensimme niille lavakauluksista pöydät.

(Kuva 18) VIP:in valmis Industrial-alue. Teri Tsokkinen, 2018.

Teimme Chill-Outin (Kuva 19) valokuvauspisteeseen pöydän, jossa oli Qstock-logo ja taustasomisteita sekä erilaisia kehyksiä, joiden kanssa poseerata. Taustan tekeminen jäi viimehetken ja sen kiinnittäminen puihin oli erittäin haastavaa. Chill-Out-alueelle tuli myös rengasistuimia ja samoja pöytiä lavakauluksista kuin VIP:in nurmikollekin. Veimme Kaleva-lavan nurmikkoalueelle suuria rinkulaistuimia ja saimme nosturin avulla Linnansaaren puihin kiinni viirejä sekä suuren tuulikelloinstallaation (Kuva 19).

(Kuva 19) Eri alueiden somisteet ja aluetaideteokset. Kuvaaja: Teri Tsokkinen, 2018.

5.4. Purkaminen

Purkuvuoroon kokoonnutaan infokopille odottamaan kaikkia vapaaehtoisia paikalle. Yöpurku aloitetaan aina heti viimeisen esiintyjän jälkeen yöllä ja se kestää vähemmän aikaa kuin seuraavien päivien purkuvuorot. Useampana vuonna on käynyt niin, että yövuorolaiset ovat vain heittäneet tavarat konttiin, jolloin aamuvuorolaiset joutuvat ensimmäiseksi purkamaan kontin, jotta sinne saa mahtumaan taas kaikki tavarat. Tästä seikasta muistutettiin vuonna 2018 ja yövuorolaiset olivat purkaneet tavarat esimerkillisen järjestelmällisesti.

En ollut mukana purkamassa yöllä, vaan aloitin aamupurun kello 10:00 ja osallistujia oli seitsemän, joista kaksi olimme me tiiminvetäjät. Jokaisessa purkuvuorossa on mukana vähintään yksi tiiminvetäjä, joka on vastuussa työstä. Vuonna 2018 oli järjestetty useamman päivän purku, kun ennen oli vain yö- ja aamupurku. Saimme infokopilta heti purkurannekkeet tunnisteeksi sekä avaimet konttiimme. Kello 10:40

logistiikkayrityksen henkilöstö tuli hakemaan rullakoita ja kysyivät, mitä muuta he voisivat viedä Qstockin hallille. Laitoimme kyytiin sitten kaiken, minkä pystyimme eli yön aikana purettu VIP:in tavarat, jotka oli jätetty siististi konttimme eteen sekä koko Chill-Outin, Hoviteltan ja kuvauspisteen tavarat. Aamun purkuvuoro kesti vain kaksi tuntia, mutta saimme hyvin asioita eteenpäin.

Seuraavan päivän purkuvuoro alkoi tarkistuskierröksellä. Työtä oli jäänyt hyvin vähän. Maanantai sisälsi siis paljon odottelua, joten autoimme kaikkia. Kuskasimme mm. paljon ympäri aluetta olevia eurolavoja pinoihin. Rikkinäisiä lavoja oli paljon ja heitimme ne jätelavalle. Viikkasimme myös pressuja omiin pinoihin. “Rakennamme täällä” -kylttejä ei viety vielä pois, jotta ihmiset eivät tulisi häiritsemään purkamista, vaikka alue olikin jo auki. Aikaisemmin aamu- ja päivävuorolaisilla oli paljon tehtävää, kun kaikki piti saada purettua jo sinä päivänä. Vuonna 2018 purkuvuorot olivat tasapainoisia ja sujuivat erinomaisesti. Lisäksi myöhemmin saamamme asiakaspalautteen perusteella festivaalikävijät olivat hyvin tyytyväisiä vuoden 2018 somistukseen ja aluetaiteeseen. Suureksi iloksemme myös miehet viihtyivät erittäin hyvin vaaleanpunaisella Hempukka-alueellamme.

6. Toteutuksen analyysi ja johtopäätökset toiminnan kehittämiseksi

6.1. Kehitystarpeiden selvitys ja haasteiden analysointi

Pidimme Qstock kokouksen venuekoordinaattori Anna Lanaksen sekä somistus- ja aluetaidepäällikkö Aini Pihlajaniemen kanssa alkukeväästä. Vuonna 2018 ensimmäinen Qstock-kokous oli kaksi viikkoa aikaisemmin kuin viime vuonna. Aiemmin ensimmäinen kokous on saattanut olla vasta kesäkuussa. Pohdimme kokouksessa venuekoordinaattori Anna Lanaksen sekä somistus- ja aluetaidepäällikkö Aini Pihlajaniemen kanssa sitä, mitä kaikkea tämä tutkimukseni prosessikaavion olisi hyvä sisältää.

Pihlajaniemen mukaan kesä- heinäkuun osalta olisi hyvä olla kalenteriruudukko, johon pystyisi merkitsemään rakennusviikon koko laajuudessaan, sekä milloin ennakkotyöpajat tulisi pitää. Olisi hyvä päästä suunnittelemaan ennakkoon, milloin pääsee somistamaan minkäkin alueen sekä tietää, milloin alueelle edes pääsee työskentelemään. Prosessikaaviosta tulisi käydä ilmi, milloin minkäkin alueen tulee olla valmis ja purkuaikataulukin olisi hyvä saada kirjattua ylös. Pihlajaniemi ehdotti, että kalenterista voisi olla eri versioita. Kesäkuu voisi olla suurpiirteinen, eli suunnitelmia voisi olla viikkotasolla. Kesä- heinäkuun väli voisi olla jo päiväkohtaisempi, ja mitä lähemmäs rakennusviikkoa päästään, sitä tarkemmin ja tuntikohtaisemmin asiat voisivat olla. Rakennusviikon aikataulu tulee olla jo tarkka, jotta oma toiminta jäsentyy tarkasti kellon mukaan. Vuonna 2018 olimme pyrkineet siihen, että somistus- ja aluetaidetiimiläisetkin pystyvät varaamaan itselleen nosturin, joten aikataulutuksen tulee olla tarkkaa. Pihlajaniemi lisää, että prosessikaaviossa olisi hyvä olla tunnelmataulu eli paremmin tunnettuna *moodboard*. Moodboard on kuvista, väreistä, muodoista, tekstistä ja muista elementeistä koostuva kollaasimainen leikekirja, jolla pystyy visualisoimaan, millaista taidetta tulisi minnekin. Jokaisena vuonna tulee siis tehdä aina uusi moodboard uusilla teemoilla.

Prosessikaavio tarvitsee myös selkeän kartan sekä liitteeksi aikataulun siitä, mitä tulee olla missäkin valmiina. Qstockin aluetaidearvoihin kuuluu zero waste eli jätteen ajattelutapa ja Qstockin tavoitteena on seisoa esimerkkinä tämän eettisen ajatuksen takana koko prosessin ajan. Tämä tarkoittaa sitä, ettei somistuksesta tai aluetaiteesta

syntyisi missään vaiheessa jätettä, jota ei voi kierrättää. Tärkeää on myös miettiä, mitä kierrätysmateriaaleille käy festivaalien jälkeen, kun aluetaide puretaan. Missään tapauksessa materiaaleja ei saa heittää sekajätteeseen! Kaavioon tulee siis laittaa tarkistuslista rakennusviikon ja purun päätteeksi, jotta roskat huolehditaan pois ja että tavarat ovat oikeilla paikoillaan.

Tää on se festari, joka ei tuhoa luontoa sen järjestämisessä. Jos kerta kierrätetään, niin kierrätetään loppuun saakka! (Pihlajaniemi, 2018.)

Tämän prosessikaavion luominen ja projektin kehittäminen ovat tutkimukseni päätavoitteita, jotta Qstock pystyisi tulevaisuudessa organisoimaan aluetaidehankkeita paremmin ja tuottamaan massiivisempia taidehankkeita ympäristöystävällisesti.

Ajattelin, että Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistoiminnan käytäntöjen kartoittaminen sekä Qstockin käytäntöjen vertaaminen niihin olisi oleellista somistus- ja aluetaidetoiminnan kehittämisessä. Tekemäni kartoitus oli kuitenkin suppea, eikä siitä saatu tietoa ollut niin merkittävää toiminnan kehittämiseksi, sillä nämä käytännöt osoittautuivat toimiviksi. Esittelen seuraavaksi yhteenvedon Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistoiminnan yleisistä käytännöistä.

6.2. Suomen musiikkifestivaalien yleiset aluetaiteen tuottamisen käytännöt

Suurin osa festivaaleista hyödyntää vapaaehtoistoimintaa ja pitää sitä tärkeänä osatekijänä festivaalin tuottamisessa. Toisaalta kuten Autissier (2015) mainitsi, Edinburgh International Book Festival argumentoi, että vapaaehtoistyöntekijöiltä ei voi vaatia niin paljoa kuin palkatuilta työntekijöiltä, jonka vuoksi he eivät hyödynnä vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistyöntekijöiden rekrytoiminen vie lisäksi aikaa eivätkä he sitoudu työhön niin kuin palkatut työntekijät. Vapaaehtoistyöntekijöitä tulee myös ohjata paljon, sillä heiltä puuttuu tietoa festivaalista, sen kulttuurista ja tavoitteista. (Autissier, 2015, s. 142.) Vapaaehtoisten rekrytointiprosessi oli festivaaleilla samantapainen. Festivaalit rekrytoivat vapaaehtoisia pääosin nettisivujen kautta, mutta vapaaehtoisia rekrytoidaan myös aiempien vapaaehtoisten suosituksesta. Osa järjestää lisäksi haastattelutilaisuuden ja yhteydenpitoa tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostin kautta. Festivaalien vapaaehtoistoiminnasta saatava vastike on kaikilla festivaaleilla

sama. Vapaaehtoiset saavat yleisesti sisäänpääsyn festivaaliin, ruoan työpäiville, loppukaronkan ja yleensä myös todistuksen vapaaehtoisuudesta. Osa musiikkifestivaaleista tarjoutuu lisäksi korvaamaan matkakulut tai tarjoavat ilmaisen majoituksen. Suomen musiikkifestivaalit noudattavat näitä samoja käytäntöjä vapaaehtoisrekrytointiprosessista ja tarjoavat vapaaehtoisuudesta samoja vastikkeita. Provinssi ja Flow Festival kysyvät työvuoroitoiveita jo heti hakulomakkeessa ja Qstock voisi omaksua myös tämän käytännön. Vapaaehtoisten työvuoroaikatalutuksessa on toisaalta toiminut myös erinomaisesti Doodle-kysely, jonka avulla vapaaehtoiset pystyvät itse valitsemaan heille parhaiten sopivat työajat.

Suomen musiikkifestivaalit vaativat vapaaehtoisuuteen täysi-ikäisyyttä, mutta ainakin Provinssi kirjoittaa alle 18-vuotiaille erikseen sopimukset lyhyemmillä työajoilla, kuten Qstock. Provinssin ikäraja vapaaehtoistoiminnalle on kuitenkin 15 vuotta. Musiikkifestivaalien vapaaehtoiset toimivat yleensä kahtena tai kolmena päivänä ennen festivaalia tai sen aikana ja purkavat festivaalia kahdesta kolmeen päivään, työskennellen yhteensä n. 18h. Muiden Suomen musiikkifestivaalien somistuksen ja aluetaidteen vapaaehtoisuudesta ei löytynyt tietoa, mutta olisi mielenkiintoista tietää, monestako vapaaehtoisesta yksi vastuhenkilö vastaa. Koulujen opettajat eivät voi ohjata montaa kymmentä oppijaa kerrallaan, joten musiikkifestivaalin yhdellä vastaavallakaan ei voi olla ohjattavana montaa kymmentä vapaaehtoista. Vuonna 2018 somistus- ja aluetaidetiimissämme oli reilu kolmekymmentä somistus- ja aluetaiddevapaaehtoista, mikä oli enemmän kuin koskaan ennen. Vastaavien lisäksi vapaaehtoisia oli kuitenkin ohjaamassa tiiminvetäjiä. Qstockin vapaaehtoistoiminnan käytännöt ovat yhteneväiset muiden festivaalien vapaaehtoistyön käytäntöjen kanssa. Nämä käytännöt ovat vakiintuneita ja laajasti hyväksi todettuja, joten niihin ei tarvitse puuttua toiminnan kehittämiseksi. Qstock tuottaa aluetaidetta samalla tavalla kuin suurin osa Suomen musiikkifestivaaleista: vapaaehtoistoiminnalla.

6.3. Toteutuksen suunnittelu

Aluetaiteenorganisointi tapahtuu vaiheissa. Ensimmäinen vaihe on suunnitteluvaihe, josta kaikki alkaa. Suunnitteluvaiheessa taustoitetaan aluetaiteen tuottamisen tarpeita ja viime vuoden ongelmia analysoidaan ja selvitetään etukäteen mahdollisia haasteita. Somistus- ja aluetaidepäällikkö keskustelee ensin venuekoordinaattorin kanssa ja järjestää sitten kokouksen somistus- ja aluetaidetiimin vastuuvetäjien kanssa. Tässä ensimmäisessä tiimikokouksessa käydään läpi ydintiimin kokouksessa nousseita toiveita aluetaiteen suhteen, esitellään uutta informaatiota alueesta ja aikataulusta ja esitellään sen vuotiset uudet vastaavat ja tiiminvetäjät. Kun somistus- ja aluetaidetiimin henkilöstö on vahvistettu, voidaan alkaa sopimaan yhdessä vastuualueiden ja tehtävien jakamisesta. Kauhasen ynnä muiden (2002) mukaan alustavan projektisuunnitelman pohjalta tulee tehdä toteutussuunnitelma, joka on lähempänä käytäntöä ja esittää konkreettisia ratkaisuja ja päätöksiä käytännön toteutukseen. Toteutussuunnitelmaan tulee laatia ryhmässä tehtäväluettelo, jonka mukaan ryhmän jäsenet löytävät omat tehtävänsä ja vastuualueensa. Tehtäväluettelon tulee vähintäänkin sisältää ne toimet, joilla tilaisuus saadaan aikaiseksi, ja jokaiselle listatulle tehtävälle tulee olla vastuuhenkilö. Tehtäviä saattaa tippua toiminnan edetessä pois ja uusia ilmaantua tilalle. Projektipäällikkö voi hyödyntää tätä kyseistä tehtäväluetteloa tarkistuslistana projektin edistymisen seuraamisessa sekä loppuraportin laatimisen tukena. (Kauhanen ym., 2002, s. 50–51.)

Aluetaiteen tuottamisessa sekä projektinorganisoinnin teoriassa nousee vahvasti esiin eri toimijat sekä heidän roolinsa ja vastuualueensa. Huikarin mukaan vapaaehtoisille tulee tehdä selväksi, kuka on vastuussa prosessin kokonaisuudesta, kuka mistäkin osa-alueesta ja kuka vain omasta työstään, jotta vapaaehtoiset voivat keskittyä omaan tehtäväänsä (Huikari, 2010 s. 137). Toiminnan kehittämiseksi on oleellista täten selventää kaikille osapuolille toimijoiden roolit ja vastuualueet. Adamsin mukaan tärkeimmät roolit ovat toimia yhteyshenkilönä ja koordinaattorina sekä informoida kaikkia projektin edistymisestä (Adams, 1997, s. 80). Wilkinson jatkaa, että jonkun vastuulla on oltava vapaaehtoisten rekrytoiminen ja on samaa mieltä Adamsin kanssa siitä, että koko projektilla tulee olla pääyhteyshenkilö (Wilkinson, 2003, s. 15).

Qstockissa yksi näistä päätoimijoista on venuekoordinaattori, eli Anna Lanas, joka koordinoi alueeseen liittyviä asioita sekä sen logistiikkaa. Aikaisempina vuosina eri tiimiläiset eivät ole olleet tietoisia muiden töistä, mutta vuonna 2018 kaikkia informoitiin enemmän koordinoinnin avulla. Mitä enemmän eri tiimiläiset tietävät toisten asioista, sitä paremmin koko musiikkifestivaalin rakennusprosessi sujuu. Esimerkiksi vuonna 2017 kävi niin, että jotkut veivät juuri meille tarkoitetut eurolavat omiin projekteihin, sillä tieto ei vielä silloin kulkenut niin hyvin. Ennen rakennusviikkoa on hyvä suunnitella ja sopia kaikki mahdolliset asiat ennakkoon ja koska Anna Lanas koordinoi ja aikatauluttaa alueeseen liittyviä asioita, on ensisijaista, että hänelle esitellään suunnitelmat siitä, mitä, miten, minne ja missä järjestyksessä asiat tehdään. Huikari (2010) esittelee, että koordinaattorin tehtäviin kuuluu vapaaehtoisten rekrytointi, vapaaehtoisten jakaminen tiimeihin sekä huolehtia siitä, että vapaaehtoisia on tarpeeksi ja oikeissa paikoissa. Koordinaattori on myös pääyhteyshenkilö vapaaehtoisten, heidän vastaavien sekä ammattilaisorganisaation välillä, pysyen näin aina ajan tasalla tilanteesta ja organisaation tarpeista. Huikari tiivistää, että oleellisin osa koordinoimisessa on siis tiedonkulusta huolehtiminen. (Huikari, 2010 s. 135–136.) Nämä koordinoinnin roolit jakautuvat Qstockin kontekstissa venuekoordinaattorille ja somistus- ja aluetaidepäällikölle. Venuekoordinaattori koordinoi laajemmin alueeseen ja logistiikkaan liittyviä asioita ja toimii yhteyshenkilönä. Somistus- ja aluetaidepäällikkö toimii oman tiimensä yhteyshenkilönä ja huolehtii oman tiimensä aikatauluttamisesta, koordinoimisesta ja vapaaehtoisten rekrytoinnista.

Adamsin mukaan projektipäällikön rooli on ratkaiseva, vaikka päälliköllä on projektissa useampi rooli (Adams, 1997, s. 80). Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikön roolit limittyvät koordinaattorin kanssa, sillä somistus- ja aluetaidepäällikkö toimii somistus- ja aluetaidetiimin koordinaattorina ja pääyhteyshenkilönä tiimensä vastaaville, tiiminvetäjille sekä vapaaehtoisille. Projektipäällikkö toimii siis organisoijana, motivaattorina, sovittelijana ja tiedotustoiminnassa (Adams, 1997, s. 80). Kauhasen ynnä muiden (2002) mukaan projektipäällikkö on osana laatimassa projektisuunnitelmaa yhdessä muun projektihenkilöstön sekä tiimien kanssa ja käynnistää sitten oman osa-alueensa projektiryhmän työskentelyn (Kauhanen ym., 2002, s. 33). Qstockin somistus- ja aluetaidepäällikkö aloittaa somistuksen ja aluetaiteen tuottamisprosessin hahmottelun toimintaohjeiden laatimisella. Kuten Adams (1997) esitteli jo teoriaosuudessa, toimintaohjeiden tulisi ainakin sisältää tavoitteen, kontekstin,

alueen ja sen olosuhteiden kuvauksen, tiiminjäsenten tiedot sekä heidän rooliensa ja vastuualueidensa kuvauksen, aikakulutuksen ja työtehtävien järjestyksen, budjetin, materiaalien erittely esim. saatavuuden mukaan, mahdolliset projektia rajoittavat seikat sekä dokumentaatio suunnitelmat. Alustavan hahmotelman ei tulisi olla liian tiukka, mutta selkeä suunnitelma työskentelytavoista ja asioiden käsittelyjärjestyksestä ovat tärkeitä ja niiden tulisi pysyä johdonmukaisina. Ajan kuluessa tätä toimintaohjetta tulisi kehittää tarkemmaksi. (Adams, 1997, s. 80–81.) Wilkinson jatkaa, että kaikkea ei tarvitse suunnitella etukäteen tarkkaan, vaan joitain asioita voi jättää päätettäväksi projektin kuluessa. Suunnitelman tulee olla myös joustava, sillä toiminnan kuluessa sitä tulisi muokata ja sopeuttaa ja suunnitelmissa tulisikin olla oletettujen ongelmien varalta valikoima vaihtoehtojakin. (Wilkinson, 2003, s.11.)

Qstockin somistus- ja aluetaidetoimijoihin kuuluu myös vastaavat. Huikari esitteli, että vastaavien tehtäviin lukeutuu oman ryhmän vapaaehtoisten koordinoiminen ja opastuksen vapaaehtoistyöhön. Vastaavat huolehtivat lisäksi omasta vastuualueesta yhteistyössä festivaalin ammattilaisorganisaation kanssa (Huikari, 2010 s. 135.) Kauhanen ynnä muiden (2002) mukaan projektinryhmän muut jäsenet voivat olla vastuussa esimerkiksi projektinsuunnitelman laatimisesta oman osa-alueensa osalta yhdessä muun tiimin kanssa, projektipäällikön asettamien tehtävien suorittamisesta sekä projektin edistymisen raportoimisesta ja dokumentoimisesta (Kauhanen ym., 2002, s. 34). Vastaavienkin roolit ovat osittain päällekkäisiä projektipäällikön roolien kanssa, ja vastaavien tehtävänä onkin projektipäällikön avustaminen eri tehtävissä. Qstockissa on vastaavien lisäksi vielä tiiminvetäjiä, joiden tehtävät limittyvät myös sekä vastaavien että projektipäällikön tehtävien kanssa. Tiiminvetäjät ovat pääosin vastuussa vapaaehtoisten ohjaamisesta sekä eri alueiden visualisoimisesta yhdessä vastaavien ja somistus- ja aluetaidepäällikön kanssa. Qstockin somistus- ja aluetaideydintiimi sopiikin keskenään henkilöiden rooleista ja vastuualueista, mutta ne tulee tehdä selväksi kaikille, jottei väärinkäsityksiä tapahdu. Wilkinson huomauttaa, että vaikka tiimiläisille on sovittu omat roolinsa, niiden ei tulisi antaa rajoittaa tiimin potentiaalia. Tiimiläiset voivat pelata omilla vahvuuksillaan tai löytää uusia kykyjä tai mielenkiinnon kohteita, kun roolit ovat joustavia (Wilkinson, 2003, s. 6.)

Meille oli ensimmäisenä päivänä rakennusviikolla epäselvää, haemmeko itse ruokaliput infokopilta vai tuodaanko ne meille, joten informaation kulkua tulee vielä parantaa seuraavana vuonna. Yksi somistus- ja aluetaidevastaavista piti nimelistaa kaikista tiimin

vapaaehtoisista sekä heille kuuluvista paidoista ja tarkistusrannekkeista, joten ruokalippujenkin jakaminen vapaaehtoisille voisi olla yksi vastuualue lisää.

Olemme haaveilleet jo monta vuotta meidän somistus- ja aluetaidevastaavien omista t-paidoista, joissa lukisi "Olen soma." Rakennusmiehillä on omat paidat, joissa lukee "Raksa" ja tämä auttaa tunnistettavuudessa, jolloin tietää keneltä kysyä apua. Kun somistus- ja aluetaidetiiminvetäjillä on tunnistettavat paidat, somistusvapaaehtoiset tietävät, kuka on heistä vastuussa ja kenelle raportoida työskentelystä. Alueella liikkuu myös Qstockin omien tiimien lisäksi eri yritysten tiimejä, jotka rakentavat esimerkiksi myyntipisteitään, ja Qstockin tiimiläisten tulisi erottua heistä. Teemme yhteistyötä Qstockin eri tiimiläisten kanssa, mutta olisi hyvä tunnistaa keneltä tiimiläiseltä pyytää apua. Kaikki somistus- ja aluetaidevastaavat sekä tiiminvetäjät tarvitsevat lisäksi omat tarvikkeylaukut. Sivuleikkureita, nippusiteitä, saksia sekä teippiä tarvitsee koko ajan, joten olisi hyvä, että jokaisella olisi oma ja tarvikkeylaukussa tämä kaikki kulkeutuisivat kätevästi mukana, mikä nopeuttaisi toimintaa.

Somistus- ja aluetaidepäällikkö vastaa myös materiaalihankinnasta, mutta keräämme myös yhdessä aluetaideteoksiin kierrätysmateriaaleja. Somistusten ja aluetaitteen suunnittelua helpottaisi, jos käytettävistä materiaaleista saisi aikaisemmin tietoa. Erityisesti materiaalivalinnoissa tulee huomioida kestävä kehitys. Somistus- ja aluetaidetiimi voisi sopia joka kevät inventaariokokouksen Qstockin hallille, jolloin käytäisiin läpi kaikki mahdollinen materiaali seuraavan Qstockin aluetaideteoksiin ja kierrätettäisiin kaikki käyttökelvoton pois. Useasti yleisöä on osallistettu järjestämällä materiaalikeräys, joista rakennamme aluetaidetta. Keräykset eivät ole kuitenkaan osoittautuneet kovin tuotteliaisiksi, joten yleisön osallistamista keräykseen tulee parantaa. Keräystä voisi täsmentää tiettyyn materiaaliin, jota kertyy paljon kotitalouksiin. Provinssi tuotti vuonna 2017 useita kymmeniä aluetaideteoksia Lakeuden ympäristöhuollon tarjoamista kierrätysmateriaaleista, joten Qstockin aluetaitteen tuottamista voisi myös kehittää tekemällä yhteistyötä oululaisen ympäristöhuoltopalvelun kanssa.

Somistuksen ja aluetaitteen visuaalisuuden suunnittelussa Pinterestin hyödyntäminen inspiraation lähteenä on suotuisaa. Vaikka somistus- ja aluetaidepäällikkö vastaa alueen visualisoimisesta, hänen ei tulisi ideoida somisteita ja aluetaidetta yksin. Kuten Wilkinson totesi, hyvä suunnitelma on keskeisessä asemassa onnistuneen tapahtuman organisoimisessa, mikä tarkoittaa ideoiden ja vastuun jakamista muiden osallistujien

kanssa. Osallistujille tulisi antaa aikaa miettiä ja koota yhdessä ideoita. Jopa kaikista absurdeimmistakin ideoista kannattaa keskustella, sillä ne tuovat keskusteluun vaihtelua ja laajuutta. (Wilkinson, 2003, s. 9, 11.) Kun teemat ja yleinen visuaalinen ilme on päätetty, vapaaehtoisten taiteellista toimintaa helpottaisi moodboardin tekeminen jokaisesta eri teemasta-alueesta ohjeeksi. Somistusta ja aluetaidetta visualisoivan moodboardin voi kätevästi tehdä ilmaisella Canva -nettisivustolla. Canva on graafisen suunnittelun työkalupalvelu, joka tarjoaa valmiita pohjia, kuvia ja fontteja sisältöjen, kuten esitelmien tai sosiaalisen median grafiikan tuottamiseen (Canva, 2019). Canvaan voi myös ladata omia kuvia. Tämän moodboardin liitteeksi tarvitaan myös päivitetty kartta festivaalialueesta sekä aikataulu siitä, milloin minkäkin teoksen tai alueen tulee olla valmis. Joka vuosi tulee näin ollen tehdä uusi moodboard uusilla aluetaitteen teemoilla, aikatauluilla ja festivaalinaluekartalla.

Tutkimukseni aineistonkeruun aikaisesta toiminnasta nousi ilmeisenä tekijänä koordinoinnin ja informoinnin parantaminen sekä vapaaehtoisten että yhteistyökumppanien kanssa somistus- ja aluetaidetoiminnan kehittämiseksi. Vuonna 2018 kokeiluna palkattu logistiikkayritys säästi somistus- ja aluetaidetiimiltä paljon aikaa, sillä olemme aikaisempina vuosina joutuneet kuljettamaan tavaroitamme festivaalialueen ja Qstockin hallin välillä. Logistiikkayrityksen vastuulla oli siis kuljetus- ja siirtotyöt, rakennus ja purkaminen, tuotantoautot sekä peräkärryt ja myös kuskit näille autoille. Qstockin on aikaisemmin pitänyt palkata C-kuskeja tähän työhön erikseen. Logistiikkayrityksen hyödyntäminen osoittautui erittäin kannattavaksi, mutta tämän yrityksen henkilöstö kertoi, että heitä oli informoitu huonosti mihin ja milloin piti tuoda tavaroita. Eri tiimien tavarat olivatkin hyvin sekaisin rakennusviikolla, kun ne oli jätetty vain samoihin kasoihin, joten meidän tulee merkitä eri tiimien tavarat tarkemmin. Logistiikkayrityksen kanssa tulee tulevaisuudessa parantaa kommunikaatiota ja informaation jakamista. Tärkeää olisi myös ohjeistaa hyvin tätä logistiikkayrityksen henkilökuntaa, esimerkiksi viemään meidän rullakot pois rakennusviikon viimeisenä päivänä ennen festivaalin alkamista.

Ensi vuonna kommunikointia tulee parantaa myös valokuvaajan kanssa, jotta hänen kuvauspistettä ei tarvitsisi tehdä monta kertaa. Valokuvaaja voisi antaa meille esimerkkikuvia tai selittää, millaisen kuvauspaikan hän haluaa. Tässä valokuvaajaa voi ohjata käyttämään Pinterestiä ajatustensa visualisoimiseksi meille. Yhteistyökumppani, jolle somistimme Hovitelan, ei pitänyt sinne laittamistamme vaaleanpunaisista

kehyksistä, joten ne tuli riisua pois. Ennen työpanostamme, meidän tulee saada jokin kuvaus, millaista työtä meiltä kaivataan, ettei meidän tule tehdä työtä uudelleen. Bäkkäritiimiläistenkin olisi hyvä ilmoittaa meille etukäteen, mitä somisteita he haluavat meiltä lainata, kun bäkkäreiden somistus ei kuulu enää meidän vastuualueisiimme. Voisimme ensi vuonna kerätä heille rullakkoon ylimääräisiä somisteita, joista he itse voisivat valita haluamansa ja palauttaa ne takaisin suoraan hallillemme. Sovituista asioista tulee myös pitää kiinni.

Työskentelyssä on erityisen tärkeää varmistaa informaation kulku, jotta kaikille on koko ajan selvää, kuka tekee mitäkin ja mihin mennessä, ettei päällekkäistä työntekoa jonkun toisen kanssa pääse tapahtumaan. Vapaaehtoisille tulee antaa oleellinen tieto projektin johdolta ja varmistaa, että vapaaehtoisten keskinäinen tiedotuskanava toimii. (Karreinen, ym., 2010 s. 18, 58, 95.) Informaation kulkua toiminnan aikana parantaisi radiopuhelimien lisääminen. Radiopuhelimia on rajattu määrä eri tiimeille, mutta somistustiimille ei annettu montaa. Yksi somistusvastaavistamme sai kyllä radiopuhelimen, mutta se ei ikinä toiminut. Tiiminvetäjät tarvitsevat omat radiopuhelimet, sillä vapaaehtoisten WhatsApp -ryhmää ei lueta säännöllisesti. Töitä sujuvoittaisi huomattavasti, jos jokaisella tiiminvetäjällä olisi oma radiopuhelin, myös siksi, että radiopuhelimen kautta kysyttiin tänäkin vuonna jatkuvasti samoja kysymyksiä, joihin joku tiiminvetäjistämme olisi voinut vastata.

Tutkimukseni aineistonkeruun aikana ilmeni lisäksi, että vapaaehtoisten työskentelytiloja tulee parantaa. Emme saaneet vuonna 2018 työskentelytilaa vaan jouduimme työskentelemään kontin viereisellä nurmikolla. Kesken rakennusviikon tämä nurmikkoalue aidattiin lukkoon ilman mitään ilmoitusta somistus- ja aluetaidetiimille, jolloin jouduimme kiertämään aita kaukaa tavaroiden kanssa. Ensi vuonna on erityisen tärkeää varmistaa, että somistus- ja aluetaidetiimille on työskentelypaikka suojassa auringolta, sillä tämä on turvallisuuskysymys. Aiempina vuosina somistus- ja aluetaidetiimin kiinteänä työskentelytilana on toiminut paviljonki, jonka varmistaminen somistus- ja aluetaidetiimin työskentelypaikaksi oli helppoa. Teltan varmistaminen työskentelytilaksi on haastavampaa, sillä juuri sen teltan pystyttäminen tulee priorisoida rakennusviikolla somistus- ja aluetaidetiimin hyväksi, vaikkei teltta muutoin olisi tärkeysjärjestyksessä ensimmäinen. Työskentelytilan valitsemisessa tulee Wilkinsonin mukaan ottaa huomioon tilan koko verrattuna ryhmän suuruuteen. Tila ei saa olla liian pieni, muttei myöskään niin suuri, että osallistujat kokevat hukkuvansa siihen. Tilan

tulee olla myös tarpeille tarkoituksenmukainen, eli sen tulee sisältää myös tuoleja ja pöytiä, jos niille on tarvetta työskentelyssä. (Wilkinson, 2003, s. 14.) Olemme useana vuonna tehneet autonrenkaista ja vanerista ompelupöytiä ompelijoillemme, mutta oikeat pöydät olisivat olleet tukevampia ja ergonomisempia.

Esittelen seuraavaksi, miten Qstockin somistuksen ja aluetaiteen toteuttamista voi vaiheistaa aikataulullisesti. Kesäkuun viimeisellä viikolla tulisi pitää viimeistään yhteinen somistus- ja aluetaidetiimikokous, mutta olisi parempi, että tämä ensimmäinen tiimikokous olisi jo keväällä. Vastaavat ja tiiminvetäjät visualisoivat festivaalin eri alueita somistus- ja aluetaidepäällikön kanssa loppukeväästä lähtien. Ennen ennakkotyöpajoja tulisi olla jo selkeä käsitys, mitä teemoja ja aluetaideteoksia festivaaliin tulisi. Tiimikokouksia tulisi järjestää vähintään kaksi ennen ennakkotyöpajoja. Ensimmäisen kokouksen agendana on uusien vastaavien ja tiiminvetäjien esittely, yleinen informointi käytännöistä ja aikatauluista sekä alustava visuaalinen ideointi. Toisen kokouksen aikana päästään jo tarkempaan aikatauluihin ja voidaan lyödä lukkoon jo teemoja ja aluetaideideoita. Heinäkuun puoleen väliin mennessä tulisi olla vapaaehtoisten työvuorojen lopulliset aikataulut ilmoitettuna vapaaehtoisille. Ennakkotyöpajat sijoittuvat heinäkuun viikonloppuihin. Ennakkotyöpajoissa pystyi ennen tienaamaan itselleen tunteja sisään rakennusviikolta, mutta tässä tuli huomioida, että vapaaehtoisille jäi työtunteja vielä rakennusviikollekin, sillä silloin tarvitaan eniten apua. Nykyään ne ovat täysin vapaaehtoisia.

Rakennusviikolla somistusta ja aluetaiteen valmistamista rajoittaa tilojen, kuten VIP:in ja teltojen valmistumisen odottelu. Vuonna 2018 VIP saatiin rakennettua vasta tiistai-iltapäivänä, eli toisena rakennuspäivänä. Rakennusviikon alussa tulee priorisoida Rytmirannan, Linnansaaren ja nurmikkoalueiden somistamista, sillä niissä tulee huomioida vain teltojen ja aitojen paikat, jotka näkyvät kartassa. Rakennusviikon alussa voi valmistella muiden alueiden aluetaideteoksia. Alkuviikosta tulee kuitenkin erityisesti priorisoida hitaasti kuivuvat materiaalit. Vuonna 2018 yhtä tuolia ei pystytty käyttämään, sillä se oli maalattu liian myöhään eikä se ehtinyt kuivua. Vapaaehtoisen työ oli siten tehty turhaan. Karreinen kollegoineen (2010) painottavatkin, että tärkeä vastuualue projektin edistymisessä on tehtävien asettaminen tärkeysjärjestykseen etenkin kiireen keskellä ja jakaa vastuuta kyseisistä tehtävistä. Tässä tulee huomioida erityisesti kokonaisuus, eikä keksittyä liikaa pieniin yksityiskohtiin. (Karreinen ym., 2010, s. 99.)

Vuonna 2018 tavoitteena oli, ettei kenenkään tarvitsisi olla torstain ja perjantain välisenä yönä laittamassa paikkaa kuntoon ennen festivaalin alkua. Yksi kokenut vapaaehtoinen kertoi, kuinka hän oli eräänä vuonna tullut vielä festivaalipäivän aamuna viimeistelemään somistuksia. Tähän tavoitteeseen tulisi pyrkiä joka vuonna, joten kokouksia olisi hyvä järjestää jokaisena rakennusviikon päivänä. Somistus- ja aluetaidepäällikkö on vastuussa kokousten organisoimisesta somistus- ja aluetaidetiimille. Kuten Adams huomautti, jokaisen kokoukseen osallistujan tulee olla selvillä kokouksen tarkoituksista. Kokouksen sisältö voi liittyä ohjelman suunnitteluun, edistykseen ja ongelmien tarkasteluun tai palautteeseen. (Adams, 1997, s. 80.) Aamuisin rakennusviikolla olisi hyvä pitää kokous siitä, mitä kaikkea päivän aikana tulee saada valmiiksi. Iltapäivällä on hyvä pitää tilannekatsaus siitä, mikä kaikki on valmista ja mihin tulee panostaa erityisen paljon, jotta se saadaan valmiiksi. Viimeisenä rakennuspäivänä olisi hyvä pitää kolme tilannekatsausta. Päämääränä on saada tasapuolisesti toteutettuja alueita, jotta mikään alue ei näytä nopeasti kyhätyltä. Viimeinen tilannekatsaus vuonna 2018 oli kello 21:00, jolloin kiersimme alueen läpi varmistaen, että kaikki on valmista ja että työvälineet ja roskat siivotaan pois. Tästä toimivasta aikataulutuksesta olisi hyvä pitää kiinni. Jos tarvetta kokoukselle ei jossain kohtaa ole, sitä ei tulisi järjestää muodon vuoksi (Adams, 1997, s. 80).

Adams jatkaa, että kirjanpito on tärkeä osa projektityöskentelyä. Hänen mukaansa projektipäällikkö on yleensä vastuussa projektin edistymisen ja menojen seuraamisesta (Adams, 1997, s. 80). Toiminnan seuranta tapahtuu pääosin somistus- ja aluetaidetiiminvetäjien kokouksissa yhteisesti. Koska somistus- ja aluetaidetiimissä vastuualueet ja työtehtävistä sovitaan yhdessä, kirjapidosta voi yhtä hyvin olla vastuussa joku vastaavista somistus- ja aluetaidepäällikön sijaan. Wilkinson lisää, että kirjanpidon ja projektin dokumentoinnin vastuuhenkilöstä tulee sopia etukäteen. Projektin dokumentointi on myös tärkeää, sillä sitä voi käyttää esimerkkinä seuraavaa projektia varten. (Wilkinson, 2003, s. 11.)

Kaikki suunnitelmat elävät rakennusviikolla, sillä kaikki ideat eivät toimi käytännössä tai siihen suunnitellussa tilassa. Suunnitelmien tulee siis olla joustavia, ja teosten toimivuutta tulee kokeilla eli tehdä niistä aluksi pieniä prototyyppisiä. Aluetaiteen tuottamisessa tulee siis huomioida, että muutoksia ja työtehtäviä saattaa tulla lyhyelläkin varoitusajalla, joten aina kannattaa jättää valmiita somisteita näitä yllätyksiä varten.

6.4. Käytännön toiminnan kehittäminen

Rakennusviikolla vapaaehtoiset saapuvat porrastetusti töihin. Kuten Wilkinson huomautti, jonkun tulee informoida vapaaehtoisia siitä, miten alueelle pääsee sekä mihin parkeerata autonsa ensimmäisenä päivänä (Wilkinson, 2003, s. 14). Vuonna 2018 Qstock muutti käytäntöjään ja alueelle pääsi kuljettamaan tavaroita ja parkkeeraamaan vain luvan kanssa, jotta välttyttiin ulkopuolisten aiheuttamasta ruuhkasta alueella. Wilkinson jatkaa, että jonkun vastaavan tulee olla vastaanottamassa vapaaehtoisia heidän ensimmäisenä työpäivänään ja kerrata heidän kanssaan sovituista asioista vapaaehtoistyöhön liittyen (Wilkinson, 2003, s. 14). Ensimmäisenä päivänä saapuvat saavat perehdytyksen, mutta myöhemmin saapuvat ovat epätietoisia mm. työtehtävistä ja alueesta. Jokainen ryhmänvetäjä voisi ottaa vastuun aina muutamasta vapaaehtoisesta, joille esitellä missä kaikki on ja mitä tehdään. Vapaaehtoisille tulee myös selkeyttää, kuinka pitkiä taukoajat ovat. Tästä vapaaehtoisten perehdyttämistä voisi tehdä ihan oman erillisen listan, jossa lukisi aina vastuuhenkilön nimi, mihin aikaan hänen perehdytettävät vapaaehtoiset tulevat, heidän nimensä sekä perehdytettävät asiat.

Karreinen kollegoineen (2010) esittelevät, että vapaaehtoisten johtaminen on kuin valmentavaa tiimijohtamista, jossa johtajan tärkein tehtävä on saada vapaaehtoisten parhaimmat tiedot ja taidot hyötykäyttöön (Karreinen ym., 2010, s. 93–94). Wilkinson jatkaa, että jonkun vastuuhenkilön tulee selvittää ja tuoda eri vapaaehtoisten taidot esiin ja jakaa vapaaehtoisille tehtäviä heidän taitojen mukaisesti (Wilkinson, 2003, s. 14). Somistus- ja aluetaidevapaaehtoisten kiintiö vuonna 2018 oli kolmekymmentä, mikä on suuri määrä tiiminvetäjien, puhumattakaan yhden tai kahden henkilön johtaa ja ohjata. Vapaaehtoisia on niin paljon, ettei heihin kaikkiin pysty tutustumaan eikä kaikkien taitoja saa näin esille. Ensi vuonna vapaaehtoisia voisi ottaa vähemmän, jotta kokonaisuus säilyisi paremmin kasassa. Kokonaisuudesta tulee myös vaikeasti hallittava, jos työtehtäviä asetetaan liikaa (Karreinen ym., 2010, s. 98).

Työtehtäviä jakaessa vapaaehtoisille on Karreisen ynnä muiden (2010) mukaan oleellista myös arvioida tehtävän kriittisyys sekä se, kuinka paljon aikaa ja kokemusta tehtävän tekemiseen tarvitaan. Jos tehtävä on erityisen kriittinen, vastaavan olisi hyvä aikatauluttaa tehtävän suorittamiseksi ainakin kolmanneksen enemmän aikaa kuin

arviolta siihen menisi. (Karreinen ym., 2010, s. 43, 18, 99.) Wilkinson lisää, että tehtävien takarajojen tulee olla realistisia ja osallistajat voivat itsekin auttaa asettamaan työtehtävillään aikarajoja (Wilkinson, 2003, s. 11). Kokemattomat vapaaehtoiset tarvitsevat paljon ohjausta ja yksityiskohtaisempia ohjeita tehtävissään. Ammattitaitoisimmille ja kokeneimmille vapaaehtoisille tulee puolestaan antaa toimintavapautta niin, että tehtävän rajoittavina tekijöinä toimivat vain yhdessä sovitut laatukriteerit, tavoitteet ja aikataulu. (Karreinen ym., 2010, s. 98.) Wilkinson (2003) huomauttaa, että monilla vapaaehtoisilla voi olla hyvin erilaisia ideoita teemasta ja taidemuodosta, vaikka teemasta tai taidemuodosta olisi yhteisymmärrys. Vapaaehtoisille tulee antaa mahdollisuus lähestyä teemaa tai taidemuotoa heidän omilla tavoillaan, mutta kohtuuden rajoissa, sillä tämä tuo projektiin uutuutta ja erilaisuutta. (Wilkinson, 2003, s. 10.)

Osa vapaaehtoisten töistä joutuu myös valitettavasti tekemään itse perässä uudelleen, kun sovituista työn tavoitteista tai laatukriteereistä ei olekaan pidetty kiinni. Tämä johtaa siihen, että he joutuvat mustalle listalle, jolloin heitä ei oteta enää seuraavana vuonna vapaaehtoiseksi. Huomiota kannattaa siis Karreisen ynnä muiden (2010) mukaan kiinnittää myös vapaaehtoisten motivaatioon, sillä jotkut haluavat tehdä helppoja perustehtäviä, kun taas toiset nauttivat itsensä kehittämistä haasteellisissa tehtävissä (Karreinen, ym., 2010, s. 43). Onnistuneesta työstä tulisi antaa palautetta ja kiitosta varsinkin silloin, kun tehtävä on ollut erityisen haastava tai aikaa vievä. Korjaavan palautteen tulee perustua siihen, mitä työtehtävästä on sovittu. Korjaavaa palautetta tulee antaa vain kahden kesken ja hampurilaismallin mukaisesti. Palautteen antaminen unohtuu yleensä silloin, kun ei ole ollut selkeää, kuka on vastuussa tehtävästä. (Karreinen ym., 2010, s. 82–83.)

Wilkinsonin (2003) mukaan kannattaa pitää listaa siitä, kuka on vastuussa mistäkin työtehtävästä sekä siitä, milloin tehtävän tulee olla tehtynä (Wilkinson, 2003, s. 11). Karreinen kollegoineen (2010) ovat tästä samaa mieltä, ja kertovat sen lisäävän vapaaehtoisten luottamusta, kun vastuujaako on tasapuolista ja oikeudenmukaista. Tehtävälisterit pitävät kokonaisuuden hallinnassa ja kaikkien osallistujien tulisi nähdä työnjako sekä sen eteneminen. Tehtävälisterin voi tehdä internetiin projektihallintaohjelmalla tai sen voi myös tulostaa paperille. (Karreinen ym., 2010, s. 95–98, 101.)

Joka vuonna työtehtäviä onkin yleensä kirjoitettu paperille ylös ja laitettu se seinälle, jolloin vapaaehtoiset voivat käydä sitten varaamassa ja kuittaamassa itselleen tehtäviä. Paperille mahtuu kuitenkin rajoitetusti informaatiota, joten halusin kokeilla aluetaitteen organisoimiseen puhelinsovellusta, josta kaikki näkisivät tekemättömät ja tehtävät työt, ohjeet ja visuaaliset tavoitteet aluetaitteelle. Tutkin monta puhelinsovellusta läpi ja Mindly oli paras. Sovelluksen tuli toimia sekä Android että iPhone puhelimilla. Visuaalisuus on erittäin tärkeää aluetaidetta tehdessä, joten kuvien lisääminen sovellukseen oli ehto. Huono puoli Mindlyssa oli, että muutokset eivät tallentuneet reaaliajassa, vaan aina muutosten jälkeen päivitetty versio tuli jakaa kaikille WhatsAppissa. En liitä tutkielmaani Mindlylla tekemääni aluetaitteen tehtävälistaa, sillä se sisältää Pinterestistä otettuja kuvia, jotka ovat tekijänoikeussuojattuja. Seuraavana vuonna voisi kokeilla Padlet -alustaa, joka päivittyy reaaliajassa ja toimii tietokoneella sekä sovelluksen kautta kaikissa älypuhelimissa. Wilkinsonin mukaan yhteisiä tarkastus- ja avustustapaamisia tulisi organisoida säännöllisesti ja kaikille tulisi selventää, mitä mikäkin työtehtävä pitää sisällään. Toiminnan edetessä näitä työtehtäviä tulee organisoida tärkeysjärjestykseen. (Wilkinson, 2003, s. 6, 14.) Rakennusviikolla olisikin hyvä aloittaa joka päivä kokouksella, jossa kävisimme somistus- ja aluetaidetiimin vastuuhenkilöiden kanssa läpi, mitä on saatu aikaiseksi, sekä mitä tulee vielä tehdä. Jos jokainen päivä alkaisi tilannekatsauskokouksella, vapaaehtoisille voisi kerätä yhdessä työlistan sen päiväsistä tehtävistä valmiiksi. Vapaaehtoisillekin tulee näin kerrottua selkeästi työtehtävät ohjeistuksineen sille päivälle. Tällaisen samanlaisen infopohjan voisi tehdä sekä paperisena että johonkin sovelluspohjaan jaettavaksi kaikille.

Lisäksi tietyt maalit ja välineet varataan aina tiettyihin aluetaideteoksiin, mutta niitä ei merkitä mitenkään. Niistä piti olla koko ajan kysymässä, että saiko käyttää ja paljonko tai sitten vapaaehtoiset olivat vain olettaneet, että ne olivat yleiseen käyttöön. Välineitä voisi organisoida ja merkitä selkeästi tarkoitukseensa ensi vuonna työtehtävälistan yhteyteen. Vapaaehtoisille joutui edelleen huomauttamaan työvälineistä huolehtimisesta, kun he olivat jättäneet pensselit maaliin auringonpaisteeseen. Jouduin myös keräämään spraymaalipurkkeja auringosta varjoon, jotteivät ne räjähdä, vaikka siitäkin oli jo sanottu. Vapaaehtoisille tulisikin tehdä näkyville ohjelista, jossa painotettaisiin tarvikkeista huolehtimista sekä omien töiden loppuun viemistä. Osa oli lähtenyt muihin hommiin ja keskeyttäneet nykyisen työnsä, minkä vuoksi tarvikkeita oli

jätetty lojumaan. Välinehuoltoa voisi käydä läpi heti vapaaehtoisten perehdytyksessä tai sitten tehdä ihan konkreettinen kyltti, jossa olisi välinehuoltosääntöjä.

Vuonna 2018 viisi vapaaehtoista varattiin töihin VIP:iin, mutta he katosivat. Heitä ei saatu edes Whatsapp -sovelluksella kiinni. Tässä tulee taas painottaa annettujen tehtävien loppuun viemistä ennen seuraavan aloittamista. Tiiminvetäjät voisivat olla aina vastuussa muutamasta vapaaehtoisesta, jolloin vapaaehtoisia pystyttäisiin ohjeistamaan paremmin. Vapaaehtoiset pystyisivät myös kysymään aina omalta tiiminvetäjältään lisätehtäviä. Kuten teoriassa Karreinen kollegoineen (2010) kertoivat, toimintaa kehittää vapaaehtoisten toiminnan aikana tapahtuva sovittujen työtehtävien edistymisen raportointi vastuuhenkilöille (Karreinen ym., 2010, s. 17). Toinen vaihtoehto olisi myös luoda internetiin, esimerkiksi Padlettiin, infopohja, josta jokainen pystyisi lukemaan ja päivittämään työtehtäviä reaaliaikaisesti. Kun infopohjassa olisi tilanne- ja työkatsauksia jokaiselta päivältä, seuraavat vapaaehtoiset pystyisivät asennoitumaan työtehtäviin. Kuten Adams mainitsi teoriassa, työskentelyä tulee valvoa, dokumentoida ja arvioida läpi projektin (Adams, 1997, s. 80–81). Ja tilannekatsauksien ja työtehtävien päivittäminen Padlettiin tallentaa myös sen vuoden toiminnan, jolloin sitä voi hyödyntää raportin tekemisessä ja toiminnan kehittämisessä.

Karreisen ynnä muiden (2010) mukaan projektin päättyessä vapaaehtoisille tulisi antaa mahdollisuus antaa palautetta, sillä palaute tukee toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Kyselyn tulee olla lyhyt noin sivun mittainen tai yhden näytön kokoinen, jotta vapaaehtoiset jaksavat panostaa siihen ja saadaan laadukkaita vastauksia. (Karreinen, ym., 2010, s. 81.) Qstockin vapaaehtoisten kyselyihin hyödynnettiin taas Doodle-kyselyä. Linkki kyselyyn on lähetetty WhatsApp-sovelluksella sekä sähköpostilla, mutta kyselyn vastaajamäärä jää pieneksi. Kyselyn vastausprosenttia voisi kasvattaa esimerkiksi arpomalla vastaajien kesken jonkin pienen palkinnon.

Kuten Karreisen ynnä muiden (2010) mukaan, yhteenveto tästä osallistujien palautteesta tulisi sisällyttää lopulliseen raporttiin. Raportin tulee sisältää myös kuvauksen koko prosessista, sen tavoitteista ja lopputulemasta sekä siitä, miten asetetuissa tavoitteissa onnistuttiin. (Karreinen ym., 2010, s. 88–89.) Kauhanen ynnä muut (2002) lisäävät, että tavoitteet tulee täsmentää taloudellisiin ja taiteellisiin onnistumisiin ja raportin tulee lisäksi sisältää ajallinen toteutuminen ja onnistuminen. Raportissa tulee olla myös eri ryhmien toiminnankuvaus, tapahtumasta ilmenneiden ongelmien kuvaus sekä yleinen arviointi. (Kauhanen ym., 2002, s. 126.) Karreinen kollegoineen jatkavat, että raportin

kautta voidaan arvioida, mitä toiminnasta opittiin ja mitä sen perusteella kannattaisi tehdä toisin tulevaisuudessa. Raportoinnista voi olla vastuussa useampikin henkilö, mutta yleensä siitä vastaa projektin toteutumisesta vastuussa oleva henkilö, joka on työskentelyn aikana ollut myös paikan päällä. Raporttiin tulisi kirjata ylös vapaaehtoistoiminnan kannalta olennaisimmat käytännön asiat, jotta tätä hiljaista tietoa voidaan jakaa eteenpäin. Luotuja raportteja tulisi hyödyntää tulevaisuudessa toiminnan suunnittelussa sekä sen kehittämisessä. (Karreinen ym., 2010, s. 88–90.) Projektipäällikkö huolehtii yleensä projektin lopullisesta raportoinnista ja asiakirjojen arkistoinnista, mutta loppuraportti voidaan laatia yhdessä muun projektihenkilöstön kanssa. Lopuksi projektipäällikkö päättää projektin. (Kauhanen ym., 2002, s. 33.)

7. Tulokset

7.1 Aluetaiteen määritelmä ja sitä rajoittavat tekijät

Yksi tutkimukseni tuloksista on aluetaiteen tuottamisprosessin kuvaamisen lisäksi aluetaiteen määrittely käsitteenä. Qstockin aluetaideteokset rakennetaan suurimmaksi osaksi paikan päällä, mikä on yleinen käytäntö musiikkifestivaalien vapaaehtoisuuteen perustuvassa aluetaidetuotannossa. Musiikkifestivaaleihin voi myös tilata taideteoksia suoraan taiteilijoilta, mutta niiden konteksti on eri. Jos taiteilija tekee musiikkifestivaalia varten teoksen, katson sen tällöin lukeutuvan aluetaideteokseksi, sillä niin kuin Kill (2018) esitti, festivaalipaikka kontekstina luo ainutlaatuisen tilan, jossa uusia taiteen muotoja ja käytäntöjä voi syntyä (Kill, 2018, s. 307). Taiteilijoiden aikaisemmat taideteokset, jotka he tuovat musiikkifestivaaliin ovat itsenäisiä taideteoksia. Niitä ei pureta musiikkifestivaalin jälkeen ja ne ovat vapaita musiikkifestivaalin määrittelevästä kontekstista. En pysty kuitenkaan kommentoimaan vapaaehtoisten ja taiteilijoiden tekemien aluetaideteosten erosta enempää, sillä tutkimukseeni ei sisälly yksittäisten taiteilijoiden tekemiä aluetaideteoksia. Mielestäni myös taidefestivaalien taide on erilaista kuin musiikkifestivaalien taide mm. paikan kontekstin vuoksi ja näiden taiteiden luonteen vertaamista toisiinsa olisi myös hedelmällistä tutkia. Aluetaideteokset eivät sisällä performanssitaidetta, vaan näen musiikkifestivaalien palkatut performanssitaideteokset omaan ilmiönään. Somistuksilla on myös eri luonne kuin aluetaiteella. Somistamisessa on kyse tilan viihtyvyyden lisäämisestä esimerkiksi yhteensopivilla koristeilla ja esineillä. Aluetaideteokset eivät ole pelkkiä yksittäisiä esineitä, vaan ne ovat kompleksisesti toteutettuja, ainutkertaisia ja musiikkifestivaalin kontekstissa itsenäisiä teoksia, mitkä voivat sisältää myös tulkittavia merkityksiä.

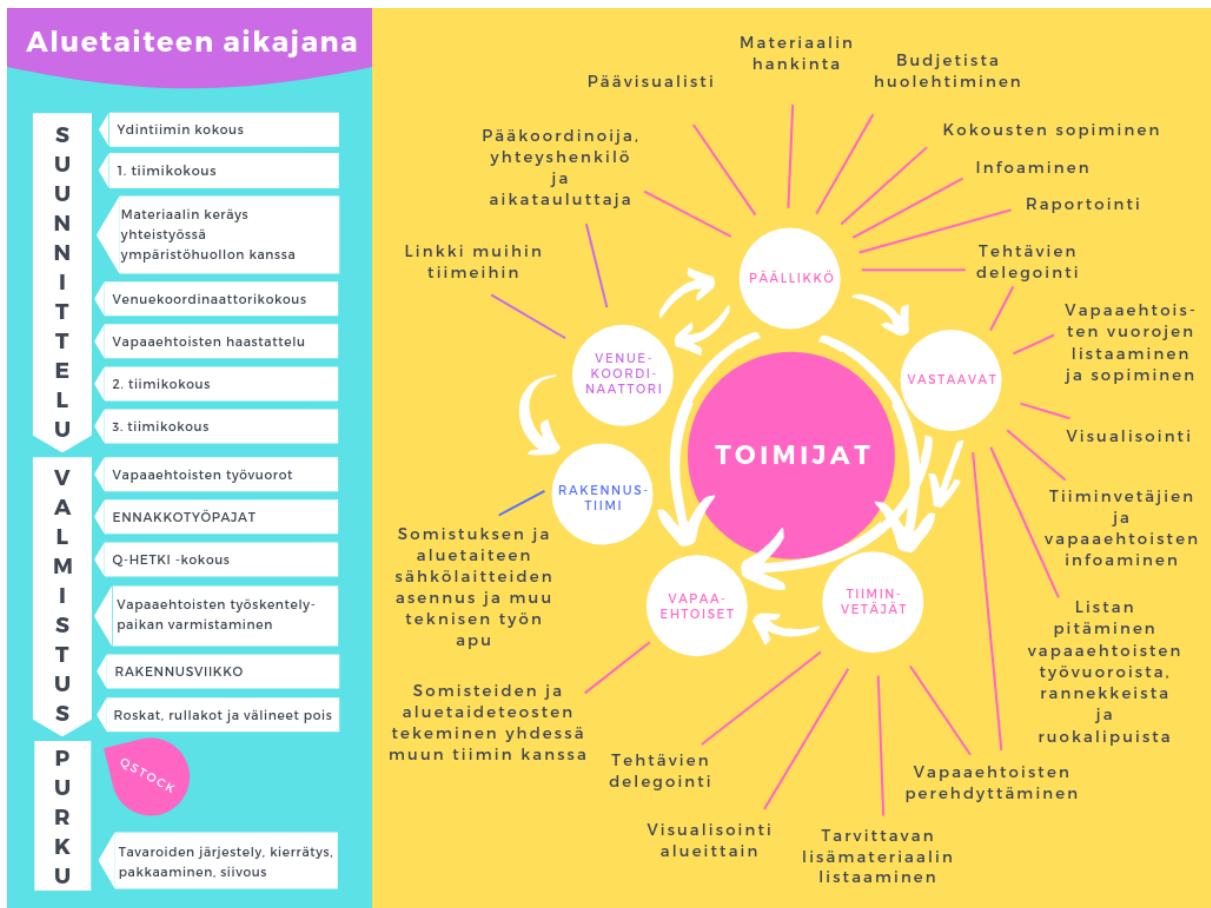
Aluetaide lukeutuu julkiseksi taiteeksi, sillä aluetaideteokset sijoittuvat museoiden ja gallerioiden ulkopuolelle julkiseen tilaan, vaikka se onkin suljettu niiltä, joilla ei ole lippua musiikkifestivaaliin. Aluetaideteokset muuttavat lisäksi ihmisten kokemusta paikasta tapahtuman ajaksi ja ehostavat tilaa. Teoksen puretaan tapahtuman jälkeen, jolloin ne ovat myös aikasidonnaisia taideteoksia. Musiikkifestivaali toimii täten aikana ja paikkana teoksille, eivätkä ne näin ollen voi olla itsenäisiä teoksia tämän paikan kontekstin ulkopuolella. Aluetaideteoksia määrittää niiden sijaintipaikan kulttuurillinen, historiallinen ja fyysinen konteksti, joista tulee osa teosten merkitystä, eli aluetaide on

paikkasidonnaista taidetta. Qstockin aluetaidetta luodaan yhdessä, mutta ei taiteentekijöitä varten, vaan yleisölle ja se lisäksi pyrkii tuomaan esille ympäristökysymyksiä, aivan kuten yhteisötaide. Aluetaitteen tuottaminen on yhteisötaiteen tapaisesti työpajamuotoista ja se huipentuu teosten julkistamiseen Qstock-musiikkifestivaalissa. Qstockin aluetaide lukeutuu siis yhteisötaiteeksi, mutta yksittäisten taiteilijoiden tuottamat aluetaideteokset eivät. Käyttöön tarkoitetut aluetaideteokset kuuluvat soveltavan kuvataiteen piiriin, sillä soveltava kuvataide lainaa myös muotoilusta ja taiteilija voi sitä kautta soveltaa taiteen menetelmiä uudenslaisiin tarkoituksiin. Qstockin aluetaitteessa, kuten soveltavassa kuvataiteessa, ei keskitytä Huhmarniemen (2016) mukaan taiteilijan henkilökohtaiseen ilmaisuun, vaan paikkoihin ja yhteisöihin, joiden konteksti antaa raamit taiteilijan toiminta- ja ilmaisukeinoihin, joita hyödynnetään yhteisöllisissä ja projektimuotoisissa lähestymistavoissa. (Huhmarniemi, 2016.)

Tutkimustulokseksi nousivat yllättäen myös aluetaitteen yleiset rajoittavat tekijät, mitkä ovat oleellista huomioida aluetaitteen tuottamisprosessissa. Somistus- ja aluetaidetoiminnassa korostuu sekä aineistossa että teoriassa turvallisuuden ja kestävyuden huomioiminen. Aluetaideteosten materiaalien tulee olla turvallisia sekä taiteentekijöille että festivaalikävijöille. Somistuksissa tai aluetaideteoksissa ei siis käytetä helposti rikkoutuvia tai helposti syttyviä materiaaleja. Taiteentekijöille on hankittava suojakäsineet ja hengityssuojaimet, jos materiaalit niitä vaativat. Aluetaideteosten tulee myös kestää koko festivaalin ajan vaihtuvia sääolosuhteita sekä festivaalikävijöiden käyttöä. Materiaaleissa vältetään täten muun muassa paperia, pahvia, ilmapalloja, rantapalloja sekä kukkia, sillä ne eivät kestä festivaalin loppuun asti. Aluetaideteoksissa tulee huomioida lisäksi, että ne ovat siirrettävissä, osiin purettavissa ja kierrätettävissä festivaalin lopuksi. Kaikki teokset laitetaan myös kiinni johonkin, jotta ne eivät kaadu tai tipu jonkun päälle ja jotta niitä ei varastettaisi. Somisteiden ja aluetaideteosten tulee huomioida myös alueen varauuskäynnit ja poistumistiet, etteivät somisteet ole kulkuväylien tiellä tai anna väärää informaatiota turvallisista poistumisteistä. Qstockin aluetaidetta rajoittaa myös teemalliset aspektit. Aluetaideteosten tulee olla eri kulttuureita kunnioittava ja hyvän maun mukaisia. Somistuksessa ja aluetaideteoksissa tulee välttää myös tiettyjen yritysten värien käyttöä, jotta ne eivät vahingossa edustaisi niitä. Lisäsin nämä rajoittavat tekijät tekemääni vapaaehtoisten perehdytyslistaan (LIITE 2), sillä toiminta paranee, kun kaikki ovat tietoisia taiteellisen toiminnalle asetetuista raameista.

Tutkimukseni alkuperäinen tavoite, minkä vuoksi lähdin tätä aihetta tutkimaan, oli aluetaideprosessin visuaalisen prosessikaavion tuottaminen. Tutkimukseni perusteella oleellisimmiksi asioiksi, joita tulee vielä kehittää, ovat vastuualueiden selkeä jako toimijoiden kesken, tarkka aikataulutusta sekä informointi. Visuaaliseen prosessikaavioon ei saa kuitenkaan sisällyttää kaikkea mahdollista informaatiota, sillä kokonaisuudesta tulee tällöin sekava. Jäsensin prosessin aikataulullisesti projektikalenteriin sekä erinäisiin toimintaohjeisiin ja kaavioihin. Projektikalenteria on syytä päivittää ja muokata joka vuodelle sopivaksi. Joka vuodeksi tulee tehdä myös uusi moodboard, joka visualisoi millaista taidetta tulee minnekin, mutta en sisällytä tätä tutkimukseeni, sillä somistuksessa ja aluetaiden tuottamisessa käytetyt inspiraatiokuvat ovat tekijänoikeussuojan alla. Moodboardin liitteeksi tarvitaan myös päivitetty versio Qstockin aluekartasta sekä aikataulun siitä, milloin minkäkin aluetaideteoksen ja alueen tulee olla valmis.

Toteuttamani visuaalinen prosessikaavio koostuu toteutuksen aikajanasta, sekä toteutukseen osallistuvista toimijoista ja heidän rooleistaan ja vastuualueistaan (KUVIO 1). Roolit ja vastuualueet vaihtelevat toiminnan kehittyessä, aivan kuten vapaaehtoisistakin muotoitui tiiminvetäjän rooli uusineen vastuualueineen. Joka vuosi on keskusteltava yhdessä rooleista ja sopia vastuualueet ja tehtävät, jonka vuoksi tein erillisen liitteen toimijoista, johon voidaan kirjoittaa eri vastuuhenkilöiden nimet ja eritellä heidän tehtävät tarkemmin (LIITE 3). Visuaalisen prosessikaavion (KUVIO 1) vasen laita kuvastaa somistuksen ja aluetaiden tuottamisen vaiheita aikajanana. Tuotannonvaiheisiin kuuluvat suunnittelu, valmistus sekä purku. Kuvion oikea puoli listaa aluetaiden toteutukseen vaikuttavia toimijoita. Merkitsin venuekoordinaattoria violetilla, sillä hän kuuluu Qstockin ydintiimiin, jonka kanssa suunnitellaan koko Qstock-musiikkifestivaalia. Rakennustiimi on joka vuosi auttanut somistuksen ja aluetaiden tuottamisessa teknisen työn osaamisella sekä ruumiillisella vahvuudella. Rakennustiimin puolelta saadaan myös apua sähkölaitteissa, kun somistetaan esimerkiksi valoilla. Venuekoordinaattori toimii tässä tiimien välisenä linkkinä ja delegoi ja aikatauluttaa tiimejä avustamaan toisia tiimejä. Merkitsin somistus- ja aluetaidetiimin toimijoita pinkillä ja siihen kuuluu somistus- ja aluetaidepäällikkö, vastaavat, tiiminvetäjät sekä vapaaehtoiset. Somistus- ja aluetaidepäällikkö on päävisuaalisti ja hän toimii somistus- ja aluetaidetiimin pääyhteyshenkilönä ja -koordinaattorina. Päällikkö on vastuussa monista eri tehtävistä, joista osa delegoidaan vastaaville. Tein prosessikaavion Qstockin väriteemaa hyödyntäen.

(KUVIO 1) Aluetaitteen aikajana ja toimijat. Teri Tsokkinen, 2019.

Projektilenteri (KUVIO 2) esittelee tarkemmin prosessikaavion aikajanana. Projektilenteri kuvastaa somistuksen ja aluetaitteen tuottamista ensimmäisestä somistus- ja aluetaidetiimin kokouksesta Qstock-musiikkifestivaalin purkupalaveriin asti. Projektilenterista on toinen versio, joka aikatauluttaa rakennusviikkoa tuntitarkkuudella (KUVIO 3). Rakennusviikolla on oleellista kaikkien vapaaehtoisten perehdytys alueeseen ja toimintaan. Rakennusviikon toiminnan tukena toimii (LIITE 2) tulostettava vapaaehtoisten perehdytyslista, johon kirjoitetaan ohjattavien vapaaehtoisten nimi, aika, jolloin he saapuvat perehdytykseen, heidän perehdytyksestään vastaavan ohjaajan nimi sekä perehdytyksessä läpi käytävät asiat.

Qstock Rakennusviikko

Alkaa: 22.7.2019

	ma 22	ti 23	ke 24	to 25	pe 26	la 27	su 28	ma 29	ti 30	Lisätieto:
Klo: 9:00	Aamukokous	Aamukokous	Aamukokous	Aamukokous						Työtehtävät, Mitä on saatu valmiiksi ja mistä jatkaa
10:00	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys			Aamupurku			Aamuvuoro klo. 10-17 Aamupurkuvuoro klo. 10-12
11:00	Alueitaiteen rakentamista klo. 10-21	Alueitaiteen rakentamista klo. 10-21	Alueitaiteen rakentamista klo. 10-21	Alueitaiteen rakentamista klo. 10-21		Qstock				Vapaaehtoisten perehdytyksestä on erillinen tehtävälista
12:00	Ruokatauko	Ruokatauko	Ruokatauko	Ruokatauko			Ruokatauko			
13:00										
14:00	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys	Vapaaehtoisten perehdytys						Illavuoro klo. 14-21 Illapurkuvuoro klo. 15-17
15:00	VIP rakennettu	VIP rakennettu	VIP rakennettu	Välikokous			Illapurku			Välikokouksia voi tarvittaessa pitää joka päivä
16:00	Ruokatauko	Ruokatauko	Ruokatauko	Ruokatauko						
17:00	Somistus voidaan aloittaa	VIP:in somistus voi alkaa	VIP:in somistus voi alkaa	VIP:in somistus voi alkaa						
18:00	Rytmirannasta, Linnansaaresta ja nurmialueista	Rytmirannasta, Linnansaaresta ja nurmialueista	Rytmirannasta, Linnansaaresta ja nurmialueista	Rytmirannasta, Linnansaaresta ja nurmialueista						
19:00										
20:00										
21:00				Loppukokous						Lopputarkistus: Onko kaikki valmista? Mitä puuttuu? Roskat, rullakot ja työvälineet pois
22:00										
23:00				Viimeistely						Yöpurku alkaa heti viimeisen esiintyjän jälkeen

(KUVIO 3) Rakennusviikon kalenteri. Teri Tsokkinen, 2019.

8. Pohdinta

Alkuperäinen tutkimustavoitteeni oli pelkästään aluetaiteen tuottamisen hahmottaminen ja tämän toiminnan kehittäminen. Tutkimus projektien, tapahtumien ja festivaalien organisoimisesta ja hallinnasta vaikuttaa kylläiseltä, mutta tutkimusta spesifisti musiikkifestivaalin visuaalisesta taiteesta tai sen tuottamisesta musiikkifestivaaliin ei ole tehty, joten sitä tulee tutkia lisää. Ajattelin määritteleväni aluetaiteen käsitteen nopeasti valmiin määritelmän avulla, mutta aluetaiteen määritelmää ei ollut olemassa. Toiseksi tutkimuskysymykseksi nousi siten se, millaista taidetta musiikkifestivaaliin tuotetaan eli aluetaiteen määritelmä, johon olen tyytyväinen, mutta olen myös tietoinen sen rajallisuudesta.

Lyhyesti tiivistettynä aluetaide on purettavaksi tarkoitettua julkista taidetta, eli myös aikasidonnaista taidetta ja sitä määrittää paikka, jonne sitä rakennetaan, eli se on lisäksi paikkasidonnaista taidetta. Osa aluetaideteoksista on suunniteltu myös ensisijaisesti käyttöön, esimerkiksi istuimiksi, jolloin ne lukeutuvat soveltavaksi kuvataiteeksi, joka liikkuu muotoilun rajoilla. Yleisesti Suomen aluetaideteoksia tehdään yhdessä, jolloin teokset lukeutuvat myös yhteisötaiteeksi, mutta aluetaiteita tilataan myös suoraan yksittäisiltä taiteilijoilta, jolloin teosten konteksti on eri.

Tutkimusaineistoni rajasi tekemääni määritelmää, jolloin määritelmä pitää sisällään vain vapaaehtoistoiminnalla tuotetun visuaalisen aluetaiteen. Ajattelin tutkimukseni alussa lähettää tutkimilleni Suomen musiikkifestivaaleille kyselyn heidän aluetaidemääritelmästänsä sekä heidän somistuksen ja aluetaiteen tuottamisen käytännöistä. Luovuin tästä ideasta aikataulullisista syistä. Aluetaidetta tulisi kuitenkin tutkia vielä laajemmin ja muodostaa yhteinen määritelmä musiikkifestivaalien kuvataiteenkentän muiden asiantuntijoiden kanssa, joka sisältäisi myös esimerkiksi yksittäisten taiteilijoiden sekä performanssitaiteen näkökulman. Nimittäin tekemäni taustakartoitus Suomen musiikkifestivaalien somistus- ja aluetaidetoimintaan paljasti, että useat aluetaiteet ovat ammattitaiteilijoiden tuottamia ja osa sisälsi performanssitaiteita. Aluetaidetta olisi hedelmällistä verrata myös kontekstinsa vuoksi taidefestivaalien taiteeseen.

Tekemäni taustakartoitus Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistoimintaan perustui käsillä olevaan tietoon, mikä ei ollut kattavaa. Tätä Suomen musiikkifestivaalien vapaaehtoistoiminnan taustakartoitusta tulisi myös laajentaa entisestään esimerkiksi kyselylomakkeiden avulla. Tästä taustakartoituksesta kävi kuitenkin ilmi aluetaitteen suunnittelua rajoittavat yleiset tekijät. Teemat, jotka nousivat rajoittamaan aluetaidetta sekä aineistostani että teoriasta olivat turvallisuus ja kestävyys. Turvallisuus korosti materiaalin ja teoksen turvallisuutta sekä taiteentekijöille että festivaalikävijöille. Kestävyydellä viitattiin materiaalin ja teoksen edellytykseen kestää vaihtelevia sääolosuhteita sekä festivaalikävijöiden käyttöä. Lisäksi aineistosta ja teoriasta ilmeni, että useat musiikkifestivaalit haluavat korostaa aluetaitteen moniaistillisuutta. Koska kestävä kehitys, kierrätys ja ympäristöasiat nousevat esiin useassa tutkimassani Suomen musiikkifestivaalien aluetaitteissa, aluetaidetta olisi aiheellista tutkia laajemmin myös kestävä kehityksen näkökulmasta. Suomen musiikkifestivaalien aluetaidetta vaikuttaa yleisesti rajoittavan pieni budjetti, joten onko resurssien puute syy siihen, minkä vuoksi monet Suomen musiikkifestivaaleista ovat lähteneet tuottamaan aluetaidetta kierrätysmateriaaleista, vai onko tässä kyse taiteilijoiden halusta vaikuttaa yhteiskuntaan aluetaitteellaan?

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin taideperustaisena toimintatutkimuksena, jossa taiteellinen toiminta oli osallistavaa. Aineistonkeruu Qstockin somistus- ja aluetaidetoiminnassa onnistui hyvin ja tutkimusmenetelmän valinta oli oikea tiedon saamiseksi. Keräsin tietoa laajemmin kuin olin aluksi suunnitellut kartoittamalla esimerkiksi sitä, mistä Qstockin somistus- ja aluetaidetoiminta on lähtenyt. Aineistosta nousi myös hyvin laajana aluetaitteen rajoittavia tekijöitä, jotka peilautuvat samankaltaisina tekemässäni Suomen musiikkifestivaalien somistus- ja aluetaidetoiminnan kartoituksessa.

Tutkimustavoitteisiini kuului myös vastata siihen, miten taidetta tuotetaan musiikkifestivaaleihin sekä miten kehittää tätä toimintaa Qstockin kontekstissa. Taustakartoitus Suomen musiikkifestivaalien aluetaidetoimintaan osoitti, että Qstockin somistus- ja aluetaidetoimintaa ei tarvitse lähteä kehittämään vapaaehtoistoiminnan yleisistä käytännöistä. Aluetaidetta tuotettiin pääosin vapaaehtoistoiminnalla ja siihen liittyvät yleiset käytännöt, kuten rekrytointi, olivat hyväksi todettuja ja yhteneviä Qstockin käytäntöjen kanssa. Qstockin somistuksen ja aluetaitteen tuottamista voitiin kehittää vapaaehtoistyön sekä projektin organisoinnin viitekehysten kautta. Nämä

teoriat tukivat aineistosta saatuja johtopäätöksiä toiminnan kehittämiseksi ja osoittivat että kehitettäviä osa-alueita on muun muassa informaation kulussa, vastualueiden selkeässä jaossa eri toimijoiden kesken sekä toiminnan tarkassa aikataulutuksessa.

Tutkimukseni on merkittävä taiteen akateemiselle tieteenalalle, sillä tutkimukseni toi esille aiheen, jota ei ole aikaisemmin tutkittu eli aluetaitteen ja sen tuottaminen musiikkifestivaaliin. Tutkimuksestani voi hyötyä kulttuurituottaja, sillä kuvaan osittain heidän työtään, kulttuuri- ja taidetapahtumien organisoimista. Aluetaitteen tuottamisen kuvaaminen hyödyttää lisäksi taiteilijoita, jotka haluavat tehdä aluetaideteoksia musiikkifestivaaliin. Tämän aluetaitteen tuottamisen kuvauksen avulla voidaan tuottaa laadukkaampia aluetaideteoksia, jotka vaikuttavat myös tapahtuman asiakkaiden tyytyväisyyteen. Tämänkaltaisia taideprojekteja voidaan lisäksi hyödyntää musiikkifestivaalin kontekstin ulkopuolella. Tutkimukseni osoittaa erityisesti kuvataidekasvatuksen kentän uusia ulottuvuuksia. Aluetaidetta tuotetaan vapaaehtoistoiminnalla työpajamuotoisesti ja vapaaehtoisia ohjataan tässä taidetoiminnassa. Aluetaitteen tuottamisessa tarvitaan siis sekä taiteellista osaamista, ryhmänohjaustaitoja sekä projektin organisoimisen taitoja. Useat Suomen musiikkifestivaalit ovat lisäksi tehneet yhteistyötä eri koulujen kanssa aluetaitteen tuottamisessa. Kuvataidekasvattajien ammattitaitoa tarvitaan näin ollen aluetaitteen tuottamisen yhteistyömahdollisuuksien laajentamiseen ja taiteellisen toiminnan kehittämiseen sekä organisoimisen että käytännön toteutuksen tasolla.

Lähteet

Adams, E. (1997). *Public art. People, projects, process*. London: London Arts Board cop.

Autissier, A-M. (2015). *Volunteering for Festivals: Why and How?*
Teoksessa Newbold, C., Maughan, C., Jordan, J., Bianchini, F. (toim.) *Focus on festivals. Contemporary European case studies and perspectives*. (s. 138–146). Oxford: Goodfellow Publishers Limited.

Arlander, A. (2007). Miten esityksellistää maisema, miten toimeenpanna paikka? Teoksessa Niskala, M. (toim.) ANTI - Contemporary Art Festival 2002-2006. Aika- ja paikkasidonnaista nykytaidetta Kuopiossa = time-based and site-specific contemporary art in Kuopio. *Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D 2/2007*. (s. 49–62). Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu

Bishop, C. (2004) *Antagonism and Relational Aesthetics*. October Magazine, Ltd. And Massachusetts Institute of Technology 9/2004, nro. 110 (s. 51–79). Haettu 20.2.2019 osoitteesta <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.ulapland.fi/ehost/detail/detail?vid=2&sid=b80e43af-6d11-4b91-879e-9ac082d2fa78%40sessionmgr4009&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtG12ZQ%3d%3d#AN=505112836&db=aft>

Borgdorff, H. (2006). *The Debate on Research in the Arts. Sensuous Knowledge series Focus on Artistic Research and Development*. Bergen: Kunsthøgskolen

Canva. (2019) *Canva: Online Desing Made Easy*. Haettu 7.5.2019 osoitteesta <https://about.canva.com/>

Cartiere, C. (2008). *Coming in from the Cold. A Public Art History*. Teoksessa Cartiere, C. Willis, S. (toim.) *The Practice of Public Art*. (s. 7–17). New York: Routledge.

Coutts, G. (2013). Avaus. Teoksessa Koistinen, S. (toim.) Soveltavan kuvataiteen AVAUS 2013, Applied Visual Arts and US. *Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja D. Opintojulkaisuja. Nro 19.* (s. 4–7). Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Doodle. (2019). Doodle kotisivut. Haettu 1.2.2019 osoitteesta <https://doodle.com/>

Erkkilä, J. (2011). Keskustelu taiteena ja taiteessa. *Synnyt/Origins* 2/2011. Haettu 7.3.2019 osoitteesta http://arted.uiah.fi/synnyt/2_2011/2_2011jaana_erkkila.pdf

Flow Festivaali. (2019a). Vapaaehtoisinfo. *Flow Festival*. Haettu 7.5.2019 osoitteesta <https://flowfestival.com/vapaaehtoisinfo/>

Flow Festivaali. (2019b). Flow Festivalin vapaaehtoishaku on nyt auki. *Flow Festival*. Haettu 7.5.2019 osoitteesta <https://www.flowfestival.com/news/flow-festivalin-vapaaehtoishaku-on-nyt-auki/>

Flow Festivaali. (2019c). Sustainable Flow. *Flow Festival*. Haettu 26.4.2019 osoitteesta <https://www.flowfestival.com/festivaali/sustainable-flow/>

Fox, J. (n.d.) Exploring to fulfil a genuine need. *Welfare State International*. Haettu 7.3.2019 osoitteesta <http://welfare-state.org/pages/resources/resources.htm>

GEST. (2019). *GEST* kotisivut. Haettu 11.5.2019 osoitteesta <https://www.gestsystem.com/>

Heikkinen H., Rovio, E., Kiilakoski, T. (2006) Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E., Syrjälä, S. (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat.* (s. 78–93). Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hiilamo, E.-A. (10.8.2018). Verottaja: Osakeyhtiöt eivät saa palkita talkootyöläisiä verottomilla pääsylipuilla – Flow-festivaali sanoo antavansa vain ”kulkuoikeuksia festivaalialueelle”. *Helsingin Sanomat*. Haettu 8.5.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000005787182.html>

von Herten, P. (2006). Brändi yritysmarkkinoinnissa. *Economica-kirjasarjan julkaisu nro. 36.* [Helsinki]: Talentum Media Oy.

Hiltunen, M. (2009). Yhteisöllinen taidekasvatus: Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Huikari, E. (2010). Vapaaehtoistoiminnan organisointi Maailma kylässä -festivaalilla. Teoksessa Karreinen, L., Halonen, M. Tennilä, M. (toim.). (2010). *10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan.* (s. 134–138). Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Huhmarniemi, M. (2013). Applied visual arts as contemporary art. Teoksessa Jokela, T., Coutts, G., Huhmarniemi, M., Härkönen, E. *Cool: Applied Visual Arts in the North.* (s. 43–53). Rovaniemi: Faculty of Art and Design of the University of Lapland.

Huhmarniemi, M. (2016, 6. heinäkuu). Maria Huhmarniemi: Soveltavan taiteen laaja määritelmä [blogikirjoitus]. *Pro Soveltavan taiteen tila ry.* Haettu: 12.2.2019 osoitteesta <http://www.prostt.fi/2016/06/06/maria-huhmarniemi-soveltavan-taiteen-laaja-maaritelma/>

Hurmatuotanto tuotanto Oy (2019). Hurmatuotannon kotisivut. Haettu 1.4.2019 osoitteesta <https://hurmatuotanto.fi/tapahtumatuotanto/kalusteet-ja-somistus/>

Ilosaarirock (2019). Vapaaehtoisuus. *Ilosaarirock* kotisivut. Haettu 10.5.2019 osoitteesta <http://www.ilosaarirock.fi/2019/info/vapaaehtoisuus>

Jacob, M. J. (2007). Osallistuvat paikat. Teoksessa Niskala, M. (toim.) ANTI - Contemporary Art Festival 2002-2006. Aika- ja paikkasidonnaista nykytaidetta Kuopiossa = time-based and site-specific contemporary art in Kuopio. *Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D 2/2007.* (s. 37–43). Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu

Jokela, T., Hiltunen, M. & Härkönen, E. (2015). Art-based action research – participatory art for the north. *International Journal of Education through Art* 11(3). Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Jokela, T., Hiltunen, M., Huhmarniemi, M., Valkoinen, V. (2006). *Ympäristö, yhteisö & taide*. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Haettu 18.3.2019 osoitteesta <http://ace.ulapland.fi/yty/?osio=1>

Kallio, M. (2010). Taideperustainen tutkimusparadigma taidekasvatuksen sosiokulttuurisia ulottuvuuksia rakentamassa. Taideperustaisen tutkimusparadigman muodostuminen. *Synnyt/Origins: Taiteen tiedonala*. A1 julkaisu, nro. 4. Helsinki: Aalto yliopisto.

Karreinen, L., Halonen, M. Tennilä, M. (toim.). (2010). 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Kauhanen, J., Juurakko, A., Kauhanen, V. (2002). Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus. Helsinki: Sanoma pro Oy

Kiasma. (2019). Nykyaiteen sanasto. *Kiasma* kotisivut. Haettu 17.3.2019 osoitteesta <https://kiasma.fi/kokoelmat/nykyaiteen-sanasto/>

Kielitoimiston sanakirja. (2019). *Kielitoimiston sanakirja*. Haettu 1.4.2019 osoitteesta <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80>

Kinnunen, S. (2017, 27. kesäkuu). Vinkkejä juhlien somistukseen [blogikirjoitus]. Haettu 1.4.2019 osoitteesta <https://messukeskus.com/blogs/vinkkeja-juhlien-somistukseen/>

Kill, R. (2015). The artist at the music festival: Art, performance and hybridity. Teoksessa McKay, G. (toim.). *The pop festival: history, music, media, culture*. (s. 75–86). London: Bloomsbury Publishing Plc.

Kill, R. (2018, 23. toukokuu). Art at the Music Festival: Blueprints and the Chronotope. Julkaisussa *Journal of Communication Inquiry* vol. 42(3). (s. 306–312).

Kwon, M. (2002). *One place after another. Site-specific art and location identity*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.

Leavy, P. (2018). *Handbook of Arts-Based Research*. London: The Guilford Press.

Mikkonen, N. (2015, 10. heinäkuu). Mohawk-intiaani pettyi festivaalin mainoskampanjaan Oulussa – Järjestäjä: "Emme missään nimessä halunneet loukata". *Yle*. Haettu 8.3.2019 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-8143031>

Pinar, W. (2004). Foreword. Teoksessa Irwin, R., de Cosson, A. (toim.) *A/r/tography : rendering self through arts-based living inquiry*. (s. 9–25). Vancouver: Pacific Educational Press. Faculty of Education. University of British Columbia.

Pinterest. (2019). Pinterestin kotisivut. Haettu 7.5.2019 osoitteesta <https://fi.pinterest.com/pinterest/>

Pori Jazz. (2019a). Toimitsijahaku. Haettu 26.4.2019 osoitteesta <http://porijazz.fi/fi/info/toimitsijahaku>

Pori Jazz (2019b). Toimitsijahakulomake. Haettu 28.4.2019 osoitteesta <https://gest.fi/customers/keiadg/1857?lang=fi>

Pori Jazz (2019c). Ympäristö. Haettu 28.4.2019 osoitteesta <http://porijazz.fi/fi/info/ymparisto>

Provinssi. (2019a). Historia. Haettu: 12.2.2019 osoitteesta <https://www.provinssi.fi/historia>

Provinssi. (2019b). Visuaalinen Provinssi. Haettu 12.2.2019 osoitteesta <https://www.provinssi.fi/visuaalinenprovinssi>

Provinssi. (2019c). Vapaaehtoiseksi. Haettu 7.5.2019 osoitteesta <https://www.provinssi.fi/vapaaehtoiseksi>

Provinssi. (2019d). Vapaaehtoishakulomake. Haettu 9.5.2019 osoitteesta <https://marcatoapp.com/forms/provinssi/vapaaehtoishaku/new>

Provinssi. (2019e). Vapaaehtoistehtävät. Haettu 5.5.2019 osoitteesta
<https://www.provinssi.fi/vapaaehtoistehtavat>

Provinssi (2019f). Ympäristö. Haettu 11.5.2019 osoitteesta
<https://www.provinssi.fi/ymparisto>

Qstock. (2018). Työntekijäksi. Haettu 25.4.2018 osoitteesta
<https://www.qstock.fi/en/info/tyontekijaksi/>

Qstock. (2019). Vapaaehtoistoiminta. Haettu 12.2.2019 osoitteesta
<https://www.qstock.fi/vapaaehtoistoiminta/>

Sands, I. (2015). *Is Art Without Meaning Decoration?* The art of education university.
[blogikirjoitus] Haettu 13.5.2019 osoitteesta
<https://theartofeducation.edu/2015/02/13/is-art-without-meaning-decoration/>

Sataedu. (2018). Haettu 26.4.2019 osoitteesta <https://virtaan.com/2018/10/25/pori-jazz-projekti-innosti/>

Simerock. (2019). Aluetaide. Haettu 24.1.2019 osoitteesta
<http://www.simerock.com/index.php/info/aluetaide>

Silvanto, S. (2015). How to Flow. Teoksessa Newbold, C., Maughan, C., Jordan, J., Bianchini, F. (toim.) *Focus on festivals. Contemporary European case studies and perspectives*. (s. 87–97). Oxford: Goodfellow Publishers Limited.

Swantz. M-L. (1979). Osallistava tutkimus kehitystutkimuksen menetelmänä. Julkaisussa: *Sociologia 16 2, 4. artikkeli*. Haettu 3.5.2019 osoitteesta <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.ulapland.fi/se/s/0038-1640/16/2/osallist.pdf>

Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turun Seutusanomat. (2016, 12 heinäkuu). Ruisrock teki taas uuden yleisöennätyksen. Haettu 26.4.2019 osoitteesta <https://turunseutusanomat.fi/2016/07/ruisrock-teki-taas-uuden-yleisoennatyksen/>

Varto, J. (2011). Taidepedagogiikan käytäntö, tiedonala ja tieteenala: Lyhyt katsaus lyhyen historian juoneen. Teoksessa Anttila, E. (toim.) *Taiteen jälki: Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä*. (s. 17–33). Teatterikorkeakoulun julkaisusarja.

Veinola, A. (2015). *Lasin sovellettua taidetta*. Design Forum Finland. Haettu 16.3.2019 osoitteesta http://www.designforum.fi/palkinnot/kaj_franck/2015/lasin_sovellettua_taidetta

Wilkinson, C. (2003). *Art & People: A practical guide to setting and running arts projects in the community*. Slough: Slough Borough Council.

WhatsApp. (2019). WhatsApp kotisivut. Haettu 2.1.2019 osoitteesta <https://www.whatsapp.com/?lang=fi>

WSI. (2019) Welfare State International kotisivut. Haettu 7.3.2019 osoitteesta <http://welfare-state.org/pages/aboutwsi.htm>

Liitteet

LIITE 1

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Tutkimusluvan hakija	Nimi Teri Tsokkinen
	Osoite [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
	Sähköposti [REDACTED]
	Puhelin [REDACTED]
Tutkimuksen vastuutaho	Professori Timo Jokela, Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta, Kuvataidekasvatus
Tutkimus	Tutkimusaihe Tutkin prosessia, miten aluetaidetta tuotetaan musiikkifestivaaliin sekä taidetoimintaa ja aluetaideteoksia. Tutkimuksen kohdealue- ja/tai ryhmä Qstockin työntekijät ja vapaaehtoisuustyöntekijät. Tutkimuksen taso Pro gradu –tutkielma Aineistonkeruumenetelmät Videointi, valokuvaus, taiteelliset produktiot, kirjalliset aineistot, haastattelut, kokousmuistiinpanot ja havainnointi Aineiston keruu-aika 2018–2019

<p>Tutkimusaineiston suojaus</p>	<p>Tutkimusaineiston käyttö ja säilytys</p> <p>Tutkimuksessa noudatetaan tieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita (ks. esim. http://www.fsd.uta.fi/laki_ja_etiikka/etiikka_lait.html).</p> <p>Tutkimusaineisto säilytetään tutkijoiden hallussa. Aineistoa käytetään taidetoiminnan suunnitteluun ja tutkimusraporttien aineistona. Tutkimukseen osallistujilta pyydetään erillinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Jos videoita tai kuvia esitetään julkisesti, siihen pyydetään asianomaisilta lupa erikseen. Tunnistetiedot hävitetään tutkimuksen päätyttyä.</p>
<p>Lupahakijan sitoumukset ja allekirjoitus</p>	<p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja tutkittavan tai hänen läheisensä vahingoksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus, enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivullisille.</p> <p>Päiväys</p> <p>Allekirjoitus</p>
<p>Päätös</p>	<p>☐ Tutkimuslupa myönnetään esitetystä muodosta</p> <p>☐ Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin:</p> <p>☐ Tutkimuslupa hylätään</p>
<p>Päätöksentekijä</p>	<p>Päiväys</p> <p>Allekirjoitus</p> <p>Nimenselvennys</p> <p>Virka-asema</p>

LIITE 3

SOMISTUS- JA ALUETAIDETIIMIN TOIMIJAT JA ROOLIT

Qstock somistus- ja aluetaidetiimin toimijat ja heidän roolinsa

Vastaavan nimi:	Vastaavan nimi	Tiiminvetäjän nimi:
Vastuualueet:	Vastuualueet:	Vastuualueet:
Vapaaehtoisten vuorojen listaaminen ja sopiminen	Vapaaehtoisten perehdyttäminen	Vapaaehtoisten perehdyttäminen
Listan pitäminen vapaaehtoisten työvuoroista, rannekkeista,	Tiiminvetäjien ja vapaaehtoisten infoaminen	Rytmirannan visualisointi
	Visualisointi	Tehtävien delegointi vapaaehtoisille
	Tehtävien delegointi	
Tiiminvetäjän nimi:	Tiiminvetäjän nimi:	Tiiminvetäjän nimi:
Vastuualueet:	Vastuualueet:	Vastuualueet:
Vapaaehtoisten perehdyttäminen	Tehtävien delegointi vapaaehtoisille	Tehtävien delegointi vapaaehtoisille
Tehtävien delegointi vapaaehtoisille		
Linnansaaren visualisointi		